

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ & ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Όψεις της Ρατσιστικής Αστυνομικής Βίας (2011-2019)
Μια δευτερογενής ποσοτική έρευνα στα δεδομένα του
Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Ιάσονας Γουσέτης

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ

Έφη Γαζή

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Έφη Γαζή, Απόστολος Καψάλης, Εμμανουήλ Σπυριδάκης

ΚΟΡΙΝΘΟΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία καταπιάνεται με το φαινόμενο της ρατσιστικής αστυνομικής βίας, όπως αυτό παρουσιάζεται την τελευταία, περίπου, δεκαετία στην Ελλάδα. Κάνοντας χρήση των καταγραφών του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, επιχειρείται μια δευτερογενής ποσοτική ανάλυση των διαθέσιμων δεδομένων για τα έτη 2011-2019 με σκοπό να παρουσιαστούν τα κύρια χαρακτηριστικά των θυμάτων, των θυτών και των περιστατικών αλλά και να εντοπιστούν οι τάσεις και τα μοτίβα που διαπερνούν αυτές τις κατηγορίες στο πλαίσιο του εν λόγω φαινομένου.

Λέξεις Κλειδιά: *Ρατσισμός, Αστυνομία, Ρατσιστική Βία, Αστυνομική Βία*

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΑ: Διεθνής Αμνηστία

ΕΕΔΑ: Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

ΕΔΔΑ: Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΕΛ.ΑΣ.: Ελληνική Αστυνομία

ΠΚ: Ποινικός Κώδικας

ΣτΠ: Συνήγορος του Πολίτη

ΥΑ: Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για του Πρόσφυγες

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Θεωρητικό Πλαίσιο	8
1.1 Ξενοφοβία, Ρατσισμός και Αστυνομία	8
1.2 Ορίζοντας τη Ρατσιστική Αστυνομική Βία	10
1.3 Ρατσισμός και Ρατσιστική Αστυνομική Βία στην Ελλάδα από το 2000 μέχρι Σήμερα:	12
Μία Σύνομη Επισκόπηση	12
1.4 Κράτος και η Αντιμέτωπιση του Φαινομένου:	18
Ο Θεσμικός Ρατσισμός και οι διαστάσεις της Καταγραφής και της Εκπαίδευσης	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Μεθοδολογία της Έρευνας	22
2.1 Σκοπός και Αξία της Έρευνας	22
2.2 Βασικά Ερευνητικά Ερωτήματα.....	24
2.3 Είδος Έρευνας και Ερευνητικό Εργαλείο	25
2.4 Πληθυσμός – Δείγμα και Πρόσβαση	27
2.5 Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας: Ταυτότητα και Μεθοδολογία	28
2.6 Δεοντολογία – Αξιοπιστία και Εγκυρότητα της Έρευνας.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Στοιχεία σχετικά με το Θύμα	32
3.1 Αριθμός Περιστατικών.....	32
3.2 Δημογραφικά Στοιχεία.....	36
3.3 Εμπλοκή σε Προηγούμενο Περιστατικό Βίας	46
3.4 Νομικό Καθεστώς Διαμονής	48
3.5 Επίγνωση του Ρατσιστικού Κινήτρου	50
3.6 Λόγος Επίθεσης Σύμφωνα με το Θύμα.....	52
3.7 Περαιτέρω Ενέργειες	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Στοιχεία σχετικά με το Θύτη	67
4.1 Δημογραφικά Στοιχεία.....	67
4.2 Ιδιότητα του Θύτη.....	70
4.3 Αριθμός Δραστών	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Στοιχεία σχετικά με τα Περιστατικά Ρατσιστικής Βίας	74
5.1 Κατηγοριοποίηση Περιστατικών	74
5.2 Τύποι Εγκληματικής Πράξης.....	84
5.3 Γεωγραφική Διασπορά Περιστατικών	93

5.4 Χώρος Πράξης Βίας.....	98
5.5 Περιστάσεις Περιστατικού Βίας	107
5.6 Στοιχεία στη Διάθεση των Φορέων Καταγραφής.....	110
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικής.....	111
6.1 Διαπιστώσεις, Συμπεράσματα και Προτάσεις για Περαιτέρω Έρευνα.....	111
6.2 Προτάσεις Πολιτικής.....	117
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	119
I. Φόρμα Καταγραφής Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας	119
.....	120
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	121

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ον ού τύπτει λόγος ούδὲ ράβδος έλεγε μια βυζαντινή (ή παλαιότερη) παροιμία αναδεικνύοντας πως εκεί που ο λόγος δεν τελεσφορεί, δύσκολα η βία έχει κάτι περισσότερο να προσφέρει. Στο πέραςμα, όμως, των χρόνων, η παροιμία αυτή ξεχάστηκε και τη θέση της πήρε ακριβώς το αντίθετο δίδαγμα: *όπου δεν πίπτει λόγος, πίπτει ράβδος*, ακούγεται συχνά. Τι γίνεται, όμως, με τους φέροντες τη ράβδο εξ επαγγέλματος και εκ του νόμου; Κι αν υποθέσουμε ότι απέναντί τους δεν τίθεται ένα ζήτημα που αρμόζει ούτε σε λόγο ούτε και σε ράβδο, αλλά μιλάμε μονάχα για το «ζήτημα» του χρώματος, της καταγωγής, της θρησκείας, της αναπηρίας, του φύλου ή του σεξουαλικού προσανατολισμού ενός ανθρώπου, τι γίνεται;

Σε ζητήματα όπως αυτό της ρατσιστικής αστυνομικής βίας – ζητήματα που σε μια ευνομούμενη σύγχρονη πολιτεία δε θα έπρεπε καν να υφίστανται – η Ελληνική Πολιτεία στρουθοκαμηλίζει κάνοντας ότι δεν τα βλέπει, κι αν, παρ' ελπίδα, τα δει, κάνει λόγο για «μεμονωμένα περιστατικά». Οι σχετικές έρευνες, όμως, κάθε άλλο παρά αυτό δείχνουν, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Κι αν σε κάτι αποσκοπεί αυτή η εργασία, είναι ακριβώς αυτό: να αναδειχθεί πως δεν έχουμε να κάνουμε με «μεμονωμένα περιστατικά» ρατσιστικής αστυνομικής βίας αλλά ένα πλήθος τέτοιων περιστατικών που, καθ' υπερβολήν, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς, ότι αποτελούν «πρακτική» της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ.). Ακόμη, πως αυτά τα περιστατικά δεν είναι απλώς παραλείψεις ή παρατυπίες ορισμένων αστυνομικών οργάνων αλλά περιστατικά που συχνά είναι ιδιαίτερα βίαια και συνιστούν εγκλήματα κατά των πιο ευπαθών και ευάλωτων ομάδων. Παρά το γεγονός πως τα τελευταία χρόνια, φαινόμενα όπως αυτά του ρατσισμού ή της ξενοφοβίας έχουν λάβει όλο και περισσότερη προσοχή από την ευρωπαϊκή (και όχι μόνο) ακαδημαϊκή κοινότητα - γεγονός το οποίο ευλόγως εξηγείται από τις σχετικά πρόσφατες μεγάλες προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές, αλλά και από την παράλληλη άνοδο δεξιών ή/και ακροδεξιών πολιτικών κομμάτων στην Ευρώπη (Galariotis et al., 1) - δε θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς το ίδιο για την έρευνα που ασχολείται με ξενοφοβικού και ρατσιστικού τύπου στάσεις και βίαιες πρακτικές στα σώματα ασφαλείας.

Ειδικά στη χώρα μας η σχετική βιβλιογραφία είναι εξαιρετικά περιορισμένη για τις μεν ρατσιστικές και ξενοφοβικές στάσεις των ένστολων δεν υπάρχουν παρά ελάχιστες ακαδημαϊκές μελέτες (μερικά άρθρα και μια διδακτορική διατριβή), για τις δε βίαιες πρακτικές των σωμάτων ασφαλείας εν γένει και ειδικότερα για τις βίαιες πρακτικές που υποκινούνται από ρατσιστικό κίνητρο, υπάρχουν μόνο ορισμένες αναφορές στις σχετικές εκθέσεις διεθνών και εγχώριων θεσμών και οργανισμών και σε ορισμένες πρόσφατες μελέτες που ασχολούνται με το φαινόμενο της ανόδου της ακροδεξιάς στην Ελλάδα.

Η αλήθεια είναι ότι τα παραπάνω είναι εύκολα εξηγήσιμα αφού είναι γνωστό πως, αφενός είναι πολύ δύσκολο ένας ερευνητής να λάβει άδεια για να πραγματοποιήσει έρευνα στην αστυνομία και τα παρεμφερή σώματα (πολλώ δε μάλλον για τόσο «δύσκολα» θέματα, όπως αυτά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας) και αφετέρου, δεν υφίσταται κάποιος εθνικός μηχανισμός καταγραφής περιστατικών αστυνομικής αυθαιρεσίας που να καταγράφει συγκεκριμένα και αποκλειστικά τα εγκλήματα που υποκινούνται από ρατσιστικό κίνητρο.

Σε απάντηση της έλλειψης στοιχείων αναφορικά με τη ρατσιστική βία, έπειτα από πρωτοβουλία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και του Γραφείου της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (ΥΑ), το 2011 συστάθηκε το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (εφεξής «Δίκτυο»), ένα δίκτυο στο οποίο σήμερα συμμετέχουν 47 οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ως παρατηρητές ο Συνήγορος του Πολίτη και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων. Το Δίκτυο εστιάζει στην παρακολούθηση και την καταγραφή των ρατσιστικών επιθέσεων που λαμβάνουν χώρα στην Ελλάδα (καταγράφοντας τις μαρτυρίες των θυμάτων μέσα από συνεντεύξεις) και, κάθε χρόνο, δημοσιεύει μια ετήσια έκθεση με την ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των ευρημάτων του. Ανατρέχοντας κανείς στις ετήσιες εκθέσεις του Δικτύου, θα διαπιστώσει πως μέρος των περιστατικών που καταγράφει το Δίκτυο αφορούν, μεταξύ άλλων, και σε ρατσιστικές επιθέσεις ένστολων, έχοντας να προσφέρει, μέσα από τις καταγραφές του, ένα εξαιρετικά πλούσιο υλικό για τις έρευνες που σκοπούν να εστιάσουν σε ζητήματα που άπτονται της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα ή, εν προκειμένω, σε ζητήματα της ρατσιστικής αστυνομικής βίας στη χώρα.

Οι εν λόγω καταγραφές τυποποιούνται μέσω μιας φόρμας καταγραφής ρατσιστικού περιστατικού (βλ. Παράρτημα Ι) στην οποία εμπεριέχονται, μέσα από κλειστού τύπου ερωτήσεις, στοιχεία τα οποία αφορούν στο θύμα, στο θύτη και στο περιστατικό. Επιπροσθέτως, καταγράφεται και μια σύντομη περιγραφή του περιστατικού από την οποία θα μπορούσε κανείς να αντλήσει ιδιαίτερα ενδιαφέροντα ποιοτικά δεδομένα.

Σε αυτό το πλαίσιο, ζητήσαμε και λάβαμε από το Δίκτυο¹ (κατόπιν σχετικής άδειας και δήλωσης χρήσης στοιχείων) το σύνολο των καταγραφών που έχει συγκεντρώσει από την ίδρυσή του (καταγραφές από το 2011 μέχρι και το 2019) και αφορούν σε περιστατικά ρατσιστικής βίας από ένστολους. Κάνοντας, λοιπόν, χρήση των δεδομένων που παραχωρήθηκαν από το Δίκτυο, η έρευνα θα προχωρήσει σε μια δευτερογενή ποσοτική ανάλυσή τους, εστιάζοντας στα στοιχεία που αναφέρθηκαν παραπάνω (στοιχεία σε σχέση με το θύμα, το θύτη και το περιστατικό), επιχειρώντας να φωτίσει πτυχές της ρατσιστικής αστυνομικής βίας, ανιχνεύοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις τάσεις αυτού του φαινομένου.

Ευκαίριο θα ήταν, με το πέρας της ανάγνωσης αυτής της εργασίας, ο αναγνώστης να έχει λάβει μια πλήρη εικόνα των διαθέσιμων βασικών ποσοτικών στοιχείων που αφορούν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις τάσεις των ρατσιστικών επιθέσεων που τελούνται από ένστολους την τελευταία περίπου δεκαετία στην Ελλάδα και να έχει στη διάθεσή του, μάλλον όχι καταφατικές απαντήσεις σε σχέση με το ευρύτερο φαινόμενο της ρατσιστικής αστυνομικής βίας στην Ελλάδα, αλλά, τουλάχιστον, κατευθύνσεις αναφορικά με τα ερωτήματα που μπορούν να τεθούν γύρω από αυτό το φαινόμενο.

---

¹ Σε αυτό το σημείο οφείλουμε ευχαριστίες στα μέλη-οργανώσεις του Δικτύου που ενέκριναν το αίτημά μας για την παράδοση των αντίστοιχων καταγραφών και ειδικότερα στην Τίνα Σταυρινάκη (πρ. Βοηθό Συντονίστρια του Δικτύου και Ανεξάρτητη Εμπειρογνώμονα στην Επιτροπή του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων) που υπήρξε ιδιαίτερα ένθερμη και υποστηρικτική για την υλοποίηση της παρούσας εργασίας, καθώς και στη νέα Βοηθό Συντονίστρια του Δικτύου, Γαρυφαλλιά Αναστασοπούλου, όπου εξίσου πρόθυμα συνεισέφερε τους τελευταίους μήνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Θεωρητικό Πλαίσιο

1.1 Ξενοφοβία, Ρατσισμός και Αστυνομία

Αναγνωρίζοντας, για την οικονομία του λόγου και τους σκοπούς αυτής της εργασίας, τις έννοιες του φαινομένου της ξενοφοβίας ως το φόβο απέναντι στο(ν) ξένο, και του φαινομένου του ρατσισμού ως το σύνολο των πρακτικών και των πεποιθήσεων που εφορμούν από την αντίληψη ότι οι άνθρωποι δεν είναι ίσοι, αλλά διακρίνονται με βάση χαρακτηριστικά τους, όπως η φυλή, το χρώμα, η θρησκεία, το φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός κ.ά.², προκύπτει το ερώτημα του πώς αυτά τα φαινόμενα, φορτισμένα με αυτά τα περιεχόμενα, συνδέονται με το θεσμό της αστυνομίας. Το ερώτημα αυτό, τίθεται ακόμη πιο επιτακτικά, εάν ληφθεί υπόψη ότι η αστυνομία είναι ένας θεσμός ο οποίος, σε μια φιλελεύθερη δημοκρατία, κατ' εξοχήν οφείλει να είναι αμερόληπτος και να τηρεί το γράμμα του νόμου, μακριά από προκαταλήψεις και διακρίσεις εις βάρος της μίας ή της άλλης κοινωνικής ομάδας.

Η συζήτηση αυτή δεν είναι ακριβώς σύγχρονη. Στην πραγματικότητα, αρχίζει να απασχολεί την ακαδημαϊκή κοινότητα ήδη από τις αρχές του 1970, όταν στο πεδίο των σπουδών της Εγκληματολογίας, είχε αρχίσει να αναδύεται το ερώτημα σχετικά με το πώς η αστυνομία, το έγκλημα και η φυλή [race] συνδέονται³. Οι σχετικές μελέτες, που με τα χρόνια και μέχρι και σήμερα εκπονούνται, όπως θα αναπτυχθεί στη συνέχεια και για την Ελλάδα, εντόπιζαν συχνά ξενοφοβικού τύπου στάσεις και ρατσιστικού τύπου πρακτικές στο εσωτερικό της αστυνομίας· από τις απόψεις μέρους των αστυνομικών για τους αλλοδαπούς και τα κριτήρια με τα οποία έκαναν ελέγχους στο δρόμο, μέχρι και τη χρήση θανατηφόρας βίας⁴. Η συχνότητα με την οποία

---

² Τόσο η έννοια της «ξενοφοβίας» όσο και του «ρατσισμού» είναι αρκετά πιο σύνθετες από όσο αποδόθηκε με τους ως άνω ορισμούς για πρακτικούς, όπως ειπώθηκε, λόγους. Για μια επισκόπηση της συζήτησης περί εννοιολόγησης του όρου «ξενοφοβία» και για τη διάκρισή του από την έννοια του «ρατσισμού» βλ. Λιαλιούτη, Ζηνοβία, κ.ά., «Η Ξενοφοβία στην Ελλάδα ως Ερευνητικό Πρόβλημα: Εννοιολογικά και Μεθοδολογικά Ζητήματα»

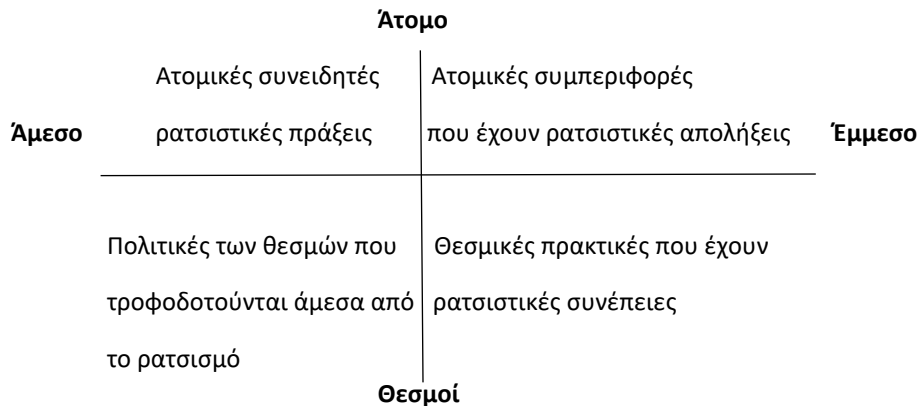
³ Βλ. για παράδειγμα Lambert, John, Jenkinson, Robert. *Crime, Police and Race Relations*.

⁴ Βλ. για παράδειγμα το άρθρο Miller et al., “Racism and Police Stops: Adapting US and British Debates to Continental Europe”, το οποίο περιγράφει τα κριτήρια των αστυνομικών για το ποιες ομάδες ανθρώπων επιλέγουν να σταματήσουν στο δρόμο. Γίνεται αναφορά στην αμερικάνικη και αγγλική αστυνομία και τις πρακτικές τους, και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σχετικής έρευνας σε Βουλγαρία, Ουγγαρία και Ισπανία. Επίσης, βλ. Chaney, Cassandra, Robertson, Ray. “Racism and Police Brutality in America”.

τέτοιου είδους στάσεις και πρακτικές εντοπιζόντουσαν στους κόλπους της αστυνομίας, οδήγησαν στην προσπάθεια συστηματοποίησης και ερμηνείας των δεδομένων.

Στο σημαντικό, για το συγκεκριμένο γνωστικό πεδίο, άρθρο του, “Police Racism: some theories and their policy implications” (1986), ο βρετανός εγκληματολόγος John Lea, αναλύοντας το πού και σε ποια επίπεδα εντοπίζεται ο ρατσισμός της αστυνομίας, προτείνει την κατηγοριοποίησή του μέσω της σύνδεσης δύο διακριτών πολιτικότητων. Ξεχωρίζει, λοιπόν, ανάμεσα: α) στους πόλους του άμεσου και έμμεσου ρατσισμού, και β) στους πόλους του ατομικού και θεσμικού ρατσισμού. Ο άμεσος ρατσισμός αναφέρεται στις ανοιχτές, συνειδητές πράξεις, ενώ ο έμμεσος ρατσισμός αναφέρεται στις μη συνειδητές πράξεις που, μολαταύτα, έχουν συγκεκριμένο πρακτικό αποτύπωμα. Αντίστοιχα, οι πόλοι του θεσμικού και ατομικού ρατσισμού αναφέρονται ο μιν θεσμικός ρατσισμός στο ρατσισμό όπως αυτός εκφράζεται σε επίπεδο νομοθεσίας, ο δε ατομικός σε ατομικές πράξεις (148). Οι δύο αυτές πολιτικότητες διαπλέκονται μεταξύ τους δημιουργώντας το ακόλουθο σχήμα⁵:

Το φαινόμενο της ρατσιστικής αστυνομικής βίας, το οποίο είναι και υπό μελέτη στην παρούσα εργασία, με ένα σχετικά «χαλαρό» ορισμό του όρου «βία» θα μπορούσε να βρεθεί, τόσο στη χώρα μας όσο και άλλου, σε κάθε τεταρτημόριο του παραπάνω σχήματος. Ωστόσο, εν προκειμένω, η δευτερογενής ποσοτική έρευνα που θα ακολουθήσει, εντάσσεται κυρίως στο πρώτο τεταρτημόριο του σχήματος, στη ρατσιστική βία, δηλαδή, που ασκείται σε ατομικό και συνειδητό επίπεδο από την πλευρά των αστυνομικών-θυτών.

⁵ Το σχήμα μεταφέρεται αυτούσιο από το πρωτότυπο, μεταφρασμένο στα Ελληνικά.

1.2 Ορίζοντας τη Ρατσιστική Αστυνομική Βία

Προκειμένου να οριστεί το περιεχόμενο του όρου «ρατσιστική αστυνομική βία», όπως αυτό χρησιμοποιείται στη συγκεκριμένη εργασία, πρέπει, σε πρώτο χρόνο, να προσδιοριστεί το περιεχόμενο του όρου «βία». Σύμφωνα με τον Donald Black, η βία ορίζεται ως η «χρήση φυσικής δύναμης [force] εναντίον προσώπου ή ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένης της απειλής και της απόπειρας» (2). Το Δίκτυο προσδίδει στον όρο «βία» ένα ελαφρώς πιο διευρυμένο περιεχόμενο, εντάσσοντας σε αυτό και πράξεις όπως η εξύβριση ή άλλου τύπου παρενοχλήσεις (επιθετικά/απειλητικά βλέμματα, φτύσιμο κ.ά.)⁶.

Σχετικά με τον προσδιορισμό «αστυνομική», όπως έχει ήδη σαφώς αναδειχθεί, γίνεται αναφορά στη βία που ασκείται από τα κρατικά σώματα ασφαλείας. Εν προκειμένω, στη συγκεκριμένη έρευνα, εμφανίζονται ως φορείς αυτής της βίας, όργανα της ΕΛ.ΑΣ., του Λιμενικού Σώματος, της Δημοτικής Αστυνομίας και των Κέντρων Κράτησης, ωστόσο, στην ίδια κατηγορία θα μπορούσαν να εντάσσονται όργανα του Στρατού, της Πυροσβεστικής κ.ά..

Τέλος, όσον αφορά τον προσδιορισμό «ρατσιστική», χρησιμοποιείται το νομικό περιεχόμενο του όρου «ρατσισμός», όπως αυτό αποτυπώνεται στον ελληνικό Ποινικό Κώδικα (ΠΚ), στο άρθρο 82^A, το οποίο αναφέρεται στα εγκλήματα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, δηλαδή στα περιστατικά όπου από τις περιστάσεις προκύπτει ότι «έχει τελεστεί έγκλημα κατά παθόντος, η επιλογή του οποίου έγινε λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου»⁷.

Η επιλογή του να χρησιμοποιηθεί το νομικό περιεχόμενο του όρου «ρατσισμός» εξυπηρετεί δύο στόχους: αφενός να γίνεται χρήση του όρου όπως αυτός αναγνωρίζεται, ορίζεται, και υιοθετείται επίσημα από την Ελληνική Πολιτεία μέσω της νομοθεσίας και αφετέρου να μπορούν

---

⁶ Για την κατηγοριοποίηση των περιστατικών βίας και τα είδη βίας που τυποποιεί το Δίκτυο βλ. κεφ. 5.1..

⁷ Σημειώνεται ότι αυτή η εργασία ασχολείται μονάχα με τις περιπτώσεις αστυνομικής βίας που είχαν ως κίνητρο το ρατσισμό λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, και θρησκείας. Η απόφαση για αυτόν τον περιορισμό γίνεται για λόγους εξειδίκευσης και εστίασης στο υπό έρευνα αντικείμενο, δεδομένων των χωρικών και χρονικών περιορισμών στους οποίους υπόκειται μια διπλωματική εργασία (βλ. σχετικά και κεφ. 2.4).

τα ρατσιστικά περιστατικά να αναγνωρίζονται ως τέτοια υπό το πρίσμα ενός αυστηρού και, κατά το δυνατόν, σαφούς πλαισίου. Άλλωστε, αν όχι όλοι, τότε οι περισσότεροι υφιστάμενοι μηχανισμοί καταγραφής χρησιμοποιούν αυτό το περιεχόμενο του όρου «ρατσισμός» προκειμένου να κατηγοριοποιήσουν τα περιστατικά που καταγράφουν σε ρατσιστικά και μη.

Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί, ότι ένα πολύ μεγάλο μέρος των ενεργειών ρατσιστικής αστυνομικής βίας που μελετώνται εδώ (εσκεμμένη πρόκληση έντονου πόνου, σωματικές κακώσεις, βλάβες της υγείας, άσκηση παράνομης σωματικής ή ψυχολογικής βίας, σοβαρές προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κ.ά.) αναγνωρίζονται ή οφείλουν, σε κάθε περίπτωση, να αναγνωρίζονται από την έννομη τάξη ως πράξεις βασανιστηρίων κατά το άρθρο 137^A ΠΚ, το οποίο προβλέπει ρητά στην παράγραφο 2 το ρατσιστικό κίνητρο του άρθρου 82^A.

1.3 Ρατσισμός και Ρατσιστική Αστυνομική Βία στην Ελλάδα από το 2000 μέχρι Σήμερα: Μία Σύντομη Επισκόπηση

Στο πεδίο των μεταναστευτικών σπουδών, είναι κοινή παραδοχή ότι από τις απαρχές της δεκαετίας του 1990, σταδιακά, η Ελλάδα από χώρα προέλευσης μεταναστών μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής, με τα πρώτα μεταναστευτικά ρεύματα να προέρχονται κυρίως από τα όμορα κράτη των Βαλκανίων. Οι πρώτες ροές βρήκαν τόσο τον κρατικό μηχανισμό όσο και συνολικότερα την ελληνική κοινωνία μάλλον σε μια κατάσταση αμηχανίας.

Παρά την διαδεδομένη εικόνα περί μιας εχθρικής αντιμετώπισης των αλλοδαπών στη χώρα ήδη από τα πρώτα χρόνια που υπήρξε μαζική μετανάστευση στην Ελλάδα, μέρος της βιβλιογραφίας (π.χ. Καψάλης, 320) υποστηρίζει ότι τα φαινόμενα ξενοφοβικής συμπεριφοράς ή και ρατσιστικής βίας ήταν αυστηρά μειοψηφικά και μάλλον καταδικαστέα από τη μεγαλύτερη μερίδα της ελληνικής κοινωνίας. Υποστηρίζεται δε ότι υπήρχε μια σχετικά αρμονική συνύπαρξη μεταξύ του γηγενούς και αλλοδαπού πληθυσμού ή, σε κάθε περίπτωση, τουλάχιστον μια στάση ανοχής προς τους νεοεισερχόμενους πληθυσμούς. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με άλλα κομμάτια της βιβλιογραφίας, η εικόνα του μετανάστη σύντομα συνδέθηκε με αυτή του εγκληματία ή του εγκληματικού «άλλου» και εμπεδώθηκε στη συλλογική συνείδηση των Ελλήνων ως τέτοια (Antonopoulos, 93), προφανώς κάνοντας το γηγενή πληθυσμό να είναι μάλλον επιφυλακτικός έως και εχθρικός απέναντι στους αλλοδαπούς.

Χωρίς απαραίτητα οι δύο αυτές εκδοχές να είναι αλληλοαποκλειόμενες, και χωρίς αναγκαστικά να χρειάζεται να χαρακτηριστεί η ελληνική κοινωνία *εν συνόλω* ως συντηρητική ή προοδευτική, ξενοφοβική ή αλληλέγγυα προς το μεταναστευτικό πληθυσμό (τουλάχιστον σε αυτή την εργασία), είναι μάλλον γεγονός, ότι η αστυνομία, ως θεσμός, παραδοσιακά συγκεντρώνει (και αναπαράγει) μερικά από τα πιο συντηρητικά κομμάτια της κοινωνίας, ειδικά ως προς το ζήτημα της ανοχής του «διαφορετικού» ή του «ξένου», της ξενοφοβίας και του ρατσισμού. Το φαινόμενο αυτό δεν είναι αμιγώς ελληνικό· οι αναφορές για ρατσιστικές στάσεις και πρακτικές της αστυνομίας δε λείπουν σχεδόν για καμία χώρα⁸.

---

⁸ Βλ. υποσημείωση 4

Όπως αναφέρθηκε ήδη από την εισαγωγή, δεν υπάρχουν παρά ελάχιστες επιστημονικές έρευνες για τη ρατσιστική αστυνομική βία στην Ελλάδα παρά το γεγονός πως, όπως ορισμένοι σχολιάζουν, η ύπαρξή της είναι «κοινό μυστικό» (Galariotis et al., 11). Υπάρχουν, όμως, πλείστες ενδείξεις και τεκμήρια ότι αυτή υφίσταται, όχι μόνο κατά τη διάρκεια λειτουργίας του Δικτύου αλλά, τουλάχιστον μια δεκαετία πίσω.

Ήδη από τις πρώτες επιστημονικές έρευνες που διενεργούνται από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, καταδεικνύεται σαφώς πως στο αστυνομικό σώμα υπάρχουν ξενοφοβικές και ρατσιστικές τάσεις. Σύμφωνα με τον Antonopoulos, ο οποίος το 2002 διεξήγαγε μια σειρά συνεντεύξεων με αστυνομικούς, διέκρινε ότι για τους αστυνομικούς η μετανάστευση ήταν μάλλον «ένα τεράστιο πρόβλημα για την Ελλάδα» (95). Ενδιαφέρον έχει το γεγονός πως η ξενοφοβία των αστυνομικών εστιαζόταν κυρίως απέναντι σε πολίτες αλβανικής καταγωγής (σε αντίθεση με άλλες μεταναστευτικές κοινότητες), τους οποίους οι αστυνομικοί θεωρούσαν, όπως γράφει, «εγγενώς εγκληματίες και βίαιους» (δική μας έμφαση, 96) – μια φράση που θυμίζει έντονα τον τρόπο που αντιλαμβάνεται μέρος της αμερικάνικης κοινωνίας τον έγχρωμο άντρα, ως «πρωτοτυπικό εγκληματία» [“prototypical criminal”] (Chaney και Robertson). Ακόμη, κατά τη γνώμη πολλών εκ των αστυνομικών, δεν υφίστατο ρατσιστική βία στην Ελλάδα και σε όσες περιπτώσεις μπορεί να υπήρχαν επιθέσεις κατά Αλβανών, αυτές δεν είχαν κάποιου είδους ρατσιστικό κίνητρο, αλλά αντίθετα, στο 90% των περιπτώσεων οι επιθέσεις ήταν, κατά τη γνώμη τους, αναγκαία αυτοάμυνα (Antonopoulos, 97-98).

Αντίστοιχα ρατσιστικά ευρήματα εντοπίζει και ο Παπακωσταντής στη μελέτη του *Ελληνική Αστυνομία: Οργάνωση, Πολιτική και Ιδεολογία* (2003). Στα αποσπάσματα των συνεντεύξεων που παρατίθενται στο βιβλίο του εκφράζονται ορισμένες απόψεις αστυνομικών που αναφέρονται στις γυναίκες ως υποδεέστερες, διατηρούν επιφυλάξεις για τους ομοφυλόφιλους ή είναι ακόμη και εντελώς αρνητικοί απέναντι στους ομοφυλόφιλους και, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, συνδέουν τους Αλβανούς με την εγκληματικότητα (272-273). Σε αντίθεση με την έρευνα του Αντωνόπουλου, στην έρευνα του Παπακωσταντή υπάρχουν μαρτυρίες αστυνομικών που αναγνωρίζουν ότι υφίσταται ρατσισμός στην αστυνομία και κάνουν λόγο ρητά και για άσκηση ρατσιστικής βίας από πλευράς της αστυνομίας (273-275). Αυτό επιβεβαιώνεται κι από

άλλα κομμάτια της βιβλιογραφίας όπου εντοπίζουν τα περιστατικά βίας ήδη από τα πρώτα χρόνια που υπήρξαν μαζικές μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα (Galariotis et al., 13).

Τα πιο αναλυτικά στοιχεία όμως, μπορεί να τα βρει κανείς στη δημοσιευμένη διδακτορική διατριβή της Βαγενά-Παλαιολόγου *Ρατσισμός & Ξενοφοβία: Έρευνα στη Δικαιοσύνη και στην Αστυνομία* (2006). Η έρευνα αυτή αποτελεί μια εκτεταμένη ποσοτική ανάλυση που μελετά τις στάσεις των οργάνων της Δικαιοσύνης και της Αστυνομίας σε μια σειρά από ζητήματα που άπτονται του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Ανάμεσα σε άλλα, φαίνεται πως οι αστυνομικοί σε ποσοστό 57,5% θεωρούν τους ξένους μερικά υπεύθυνους για την αύξηση της εγκληματικότητας, ενώ σε ποσοστό 35,9% αποκλειστικά υπεύθυνους για την αύξησή της (72), ενώ το 21,8% των ερωτηθέντων αστυνομικών θεωρούν πως οι αιτίες εγκληματικότητας των ξένων έχουν να κάνουν με την *έλλειψη σεβασμού προς τον άνθρωπο* και σε ποσοστό 42,8% θεωρούν ότι έχουν να κάνουν με *έλλειψη σεβασμού προς τον άνθρωπο σε συνδυασμό με τις συνθήκες ανέχειας στις οποίες οι μετανάστες διαβιούν* (77). Ακόμη, για το 75,5% του δείγματος ο αριθμός των ξένων στη χώρα είναι *πάρα πολύ μεγάλος* (75) και σε ποσοστό 74% πιστεύουν ότι θα έπρεπε να παραμείνουν στη χώρα μόνο οι μετανάστες που είναι απαραίτητοι, ενώ, ένα πιο «ριζοσπαστικό» κομμάτι του δείγματος, της τάξης του διόλου ευκαταφρόνητου 13,8% θεωρεί ότι θα έπρεπε να *απελαθούν όλοι οι μετανάστες* (86). Περίπου το ίδιο κομμάτι, το 13,6% του δείγματος, θεωρεί πως *οι μετανάστες δεν πρέπει να απολαμβάνουν την ισότητα απέναντι στο νόμο και προτείνουν οι μετανάστες να αντιμετωπίζονται από το νόμο με «αυστηρότητα – ανάλογα με το αδίκημα, την εθνικότητά τους, τη συμπεριφορά τους – με απέλαση – βία»* (81, 82). Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί πως το 50% των ερωτηθέντων θεωρεί πως υπάρχει ρατσισμός στην ελληνική κοινωνία, ενώ το 49,5% θεωρεί πως δεν υφίσταται κάτι τέτοιο (91). Σε κάθε περίπτωση, το 55,8% του δείγματος αποδίδει το ρατσισμό της ελληνικής κοινωνίας στη συμπεριφορά των ξένων (91). Το οξύμωρο είναι, παρά τις παραπάνω στάσεις, ότι το 76,5% του δείγματος δεν έχει πέσει θύμα κάποιου αδικήματος που έχει τελεστεί από αλλοδαπό (79). Επίσης οξύμωρο είναι το γεγονός πως η Βαγενά-Παλαιολόγου φαίνεται να αντιμετωπίζει τα αποτελέσματα της έρευνάς της μάλλον με μια σχετική ανακούφιση. Για να κάνουμε μια παύση και να αναλογιστούμε το τι σημαίνουν τα νούμερα που η ίδια μας δίνει, λίγο λιγότερο από το 15% του δείγματός της, δηλαδή περισσότεροι από ένας στους δέκα αστυνομικούς που θα συναντούσε κανείς στο δρόμο το 2006, υποστή-

ριζε/αν ότι θα έπρεπε οι ξένοι να αντιμετωπίζονται διαφορετικά (σκληρότερα) από το νόμο ή, αν ήταν δυνατόν, να απελαύνονταν με συνοπτικές διαδικασίες.

Παρά το γεγονός ότι τα παραπάνω αποτελούν κατά βάση τεκμήρια για τις ρατσιστικές στάσεις και τάσεις ενός σημαντικού κομματιού της ΕΛ.ΑΣ., δεν αποτελούν αποδείξεις για το ότι κατά τη δεκαετία του 2000 υπήρχε ρατσιστική αστυνομική βία.

Ωστόσο, τόσο η υπόθεση Zontul κατά Ελλάδα⁹ (το περιστατικό έλαβε χώρα το 2001), όσο και ο ονομαστικός κατάλογος των 36 νεκρών αλλοδαπών από τα χέρια της ΕΛ.ΑΣ. για τα χρόνια 2000-2009 που κατήρτισε η Μαρία Λουκά και εντάσσεται στο παράρτημα του βιβλίου της καθηγήτριας Σοφίας Βιδάλη, *Αστυνομία: Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα* (298-300), καταδεικνύει ότι κατά αυτή τη δεκαετία, όχι μόνο υπήρχε ρατσιστική αστυνομική βία, αλλά αυτή ήταν εξαιρετικά άγρια και θανατηφόρα.

Για τη δεκαετία που διανύουμε τα διαθέσιμα στοιχεία που έχουμε για τη ρατσιστική αστυνομική βία είναι πάλι λίγα αλλά ελαφρώς περισσότερα σε σύγκριση με την προηγούμενη δεκαετία. Σύμφωνα με μια εσωτερική αναφορά της ΕΛ.ΑΣ., καταγράφηκαν από την ίδια 22 βίαιες ρατσιστικές ενέργειες από προσωπικό δικό της και άλλων σωμάτων ασφαλείας το 2011, 84 το 2012, και 142 το 2013 (Galariotis et al., 11), ενώ σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση Απολογισμού Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΛ.ΑΣ. (2018), αθροιστικά, η συγκεκριμένη υπηρεσία έχει χειριστεί 147 υποθέσεις ακραίας αστυνομικής συμπεριφοράς και αυθαιρεσίας κατά αλλοδαπών κατά τα έτη 2010 – 2018. Ακόμη, το 2014, η Διεθνής Αμνηστία κάνει λόγο για «πολυάριθμες καταγγελίες για κακομεταχείριση από μέλη των σωμάτων ασφαλείας εναντίον προσφύγων και μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων περιπτώσεων κακομεταχείρισης με φυλετικά κίνητρα (...), επίσης καταγγελίες για εξύβριση ή μειωτική μεταχείριση, με φυλετικά κίνητρα, μεταναστών κρατούμενων σε κέντρα κράτησης ή κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων-σκούπα» («Κράτος εν Κράτει», 26-27).

---

⁹ Πρόκειται για υπόθεση βασανισμού (μέσω βιασμού με γκλομπ) Τούρκου υπηκόου αιτούντα άσυλο από άνδρα του Λιμενικού Σώματος κατά τη διάρκεια της κράτησής του πρώτου. Το περιστατικό συνέβη το 2001. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καταδίκασε την Ελλάδα διότι δε μπόρεσε να προσφέρει επαρκή προστασία στο θύμα δεδομένου ότι ο θύτης καταδικάστηκε σε ποινή έξι μηνών η οποία μετατράπηκε σε χρηματική ποινή 790 ευρώ, ποινή αναντίστοιχη εμφανώς της πράξης. Για περισσότερα σε σχέση με την υπόθεση βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου, «Κατάχρηση εξουσίας & ανθρώπινα δικαιώματα», 137-159).

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, σύμφωνα με τις δημοσιευμένες ετήσιες Εκθέσεις του, κατέγραψε 18 περιστατικά ρατσιστικής αστυνομικής βίας στην πιλοτική του φάση για τους τρεις τελευταίους μήνες του 2011, 25 περιστατικά για το 2012, 44 περιστατικά για το 2013, 21 περιστατικά για το 2014, 16 περιστατικά για το 2015, 6 περιστατικά για το 2016, 10 περιστατικά για το 2017, 22 περιστατικά για το 2018 και 19 περιστατικά για το 2019 στο σύνολο δηλαδή τουλάχιστον 181 περιστατικά ρατσιστικής αστυνομικής βίας για την περίοδο 2011-2019. Τέλος, ο Συνήγορος του Πολίτη, στη μοναδική, μέχρι σήμερα, ετήσια Έκθεση που έχει δημοσιεύσει ως Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας (ΕΜΗΔΙΠΑ), για τα την περίοδο Ιούνιος 2017-Δεκέμβρης 2018 καταγράφει στο 7%, εκ των 321 υποθέσεων που επιλήφθηκε, ρατσιστικό κίνητρο, το οποίο, όμως, στην πραγματικότητα, ενδέχεται να ήταν και ποσοστιαία υψηλότερο, δεδομένου ότι τα περιστατικά που υπάγονται στο άρθρο 137^Α ΠΚ (8% επί του δείγματος του ΕΜΗΔΙΠΑ), ενώ καταγράφονται ξεχωριστά, δύνανται να έχουν ρατσιστικό κίνητρο.

Σύμφωνα με τη διαθέσιμη βιβλιογραφία, η ρατσιστική αστυνομική βία μπορεί να αποδοθεί σε δύο παράγοντες: α) στη σχέση των ένστολων με πολιτικά μορφώματα της ακροδεξιάς, και β) στον «καθημερινό ρατσισμό», δηλαδή στο κοινωνικό βίωμα ορισμένων επαγγελματικών ομάδων που βιώνουν τέτοιες αναπαραστάσεις στην καθημερινότητα τους που ο ρατσισμός γίνεται εν μέρει δομικό συνειδησιακό στοιχείο τους (Galariotis et al., 12). Ακόμη, σύμφωνα με τον τελευταίο, έχει υποστηριχθεί από μερικούς αναλυτές η θεωρία των «συγκοινωνούντων δοχείων» η οποία αναφέρεται στη συστηματική διείσδυση της ακροδεξιάς στα σώματα ασφαλείας ήδη από τη μεταπολεμική Ελλάδα. Σε κάθε περίπτωση, η μακρά σχέση των σωμάτων ασφαλείας με την ακροδεξιά στη σχετική βιβλιογραφία είναι δεδομένη, πράγμα το οποίο έχει γίνει απόλυτα σαφές στις πλείστες μελέτες που έχουν εκπονηθεί με αφορμή την άνοδο της Χρυσής Αυγής στην ελληνική κεντρική πολιτική σκηνή (ενδεικτικά βλ. Ψαρράς, 178-191, Παπαϊωάννου, 189-204, Διεθνής Αμνηστία, «Κράτος εν Κράτει», 36-39, αλλά και πιο συγκεκριμένα το άρθρο των Parapanicolaou και Parageorgiou). Τις καλές σχέσεις μεταξύ αστυνομίας και Χρυσής Αυγής μνημονεύει άλλωστε και η ίδια η αστυνομία με σχετικό απόρρητο έγγραφο της ΕΛ.ΑΣ. ήδη από το 1999 (Παπαϊωάννου, 198).

Συμφωνά με όσα αναπτύχθηκαν σε αυτό το κεφάλαιο, προκύπτει ότι η ρατσιστική αστυνομική βία συνεχίζει να υφίσταται και ως τρόπος αντίληψης αλλά και ως πρακτική στο εσωτερικό των σωμάτων ασφαλείας με αμείωτη ένταση από το 2000 μέχρι και σήμερα, χωρίς να διαφαίνεται οποιαδήποτε κάμψη του φαινομένου στο άμεσο μέλλον, όχι τουλάχιστον όσο η Πολιτεία αγνοεί το συγκεκριμένο φαινόμενο και κάνει λόγο μονάχα για «μεμονωμένα περιστατικά». Ταυτόχρονα, το ανησυχητικό είναι ότι, όπως συνηθίζουν να λένε ορισμένοι αναλυτές, οι παραπάνω αριθμοί δεν είναι παρά μόνο η κορυφή του παγόβουνου των περιστατικών ρατσιστικής αστυνομικής βίας που λαμβάνουν χώρα καθημερινά (ΣτΠ, «Το Φαινόμενο της Ρατσιστικής Βίας», 7).

1.4 Κράτος και η Αντιμετώπιση του Φαινομένου:

Ο Θεσμικός Ρατσισμός και οι διαστάσεις της Καταγραφής και της Εκπαίδευσης

Αν μέχρι αυτό το σημείο, σύμφωνα με την ταξινόμηση του Lea που παρουσιάστηκε παραπάνω, τα όσα στοιχεία δόθηκαν, αφορούσαν τη στατιστική αποτύπωση γεγονότων που θα μπορούσαν να αποδοθούν σε ατομικές επιλογές των αστυνομικών (ατομικές συνειδητές πράξεις ή ατομικές συμπεριφορές που έχουν ρατσιστικές απολήξεις), έχει σημασία να αποτυπωθεί και η επίσημη στάση του κράτους και της αστυνομίας ως θεσμού απέναντι σε όλα αυτά. Σε αυτό το πλαίσιο, τα παρακάτω αποτυπώνουν τον άμεσο και έμμεσο θεσμικό ρατσισμό.

Παρά το γεγονός ότι η ελληνική Πολιτεία έχει, κατά καιρούς, παραδεχθεί την καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ΕΛ.ΑΣ. και τα υπόλοιπα σώματα ασφαλείας, χαρακτηρίζει τα γεγονότα που βλέπουν το φως της δημοσιότητας ως «μεμονωμένα περιστατικά» (ΔΑ, «Αστυνομική Βία στην Ελλάδα», 26), στρουθοκαμηλίζοντας επί της ουσίας απέναντι σε όλα τα παραπάνω στοιχεία τα οποία της είναι σαφώς γνωστά, εφόσον καταγράφονται και καταγγέλλονται από θεσμικούς φορείς (π.χ. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Συνήγορος του Πολίτη κ.ά.).

Ο θεσμικός ρατσισμός και, συγκεκριμένα, αυτός που καταλήγει σε βίαια περιστατικά αποτυπώνεται σε μια σειρά πράξεων και παραλήψεων της Πολιτείας, με πιο σημαντική ίσως τη γενική και παγιωμένη ατμόσφαιρα *ατιμωρησίας* (ΔΑ, «Αστυνομική Βία στην Ελλάδα, 44) για τους ένστολους δράστες που υποκινούνται από ρατσιστικά κίνητρα. Ήδη το 2011, η Εθνική Επιτροπή για Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) σημείωνε:

Η ρατσιστική βία στην Ελλάδα δεν θα αντιμετωπιστεί ποτέ αποτελεσματικά αν δεν αλλάξει ριζικά ο χειρισμός των περιστατικών από την αστυνομία. Κατ' αρχήν, γενικότερα τα περιστατικά βίας, στα οποία εμπλέκονται αστυνομικοί, σπάνια διερευνούνται ή καταλήγουν σε δίκαιη τιμωρία. Η αστυνομία ως *θύτης* μένει ατιμώρητη, οπότε τα θύματα θεωρούν μάταιο να προβούν σε οποιαδήποτε καταγγελία ρατσιστικής βίας κατά αστυνομικού. Η αστυνομία ως *αμέτοχος παρατηρητής* ενώπιον υποθέσεων από ακροδεξιές οργανώσεις και ομάδες δεν ανταποκρίνεται στην υποχρέωσή της να προστατεύσει τα θύματα ρατσιστικής βίας. Τέλος, έλλειψη διερεύνησης επίμονων καταγγελιών για *υπόγειες διαδρομές και επαφές της αστυνομίας με δράστες ρατσιστικής βίας* ακυρώνει οποιαδήποτε άλλη προσπάθεια καταδίκης του φαινομένου (15).

Η ίδια στάση συνεχίστηκε και τα επόμενα χρόνια. Χαρακτηριστικά, στην Ειδική Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη (ΣτΠ) το 2013 σημειώνεται ότι από τα περιστατικά ρατσιστικής βίας αστυνομικών τα οποία ήλεγξε, για το 35% δεν υπήρχε περιθώριο περαιτέρω διερεύνησης διότι τα περιστατικά αυτά, είτε δεν ήταν καταγεγραμμένα, είτε τα στοιχεία δεν ήταν επαρκή, και ενώ τελικά η αστυνομία προέβη σε πειθαρχικό έλεγχο για το 53% αυτών, «η έρευνα περιορίστηκε σε διενέργεια Προκαταρκτικής Διοικητικής Εξέτασης (ΠΔΕ), κατά την οποία είτε δεν επιβεβαιώθηκε το συμβάν είτε δεν προέκυψαν πειθαρχικές ευθύνες» στην πλειοψηφία των περιπτώσεων. Τελικά, «μόνο σε μια περίπτωση διαπιστώθηκε ότι ο αστυνομικός είναι πειθαρχικά ελεγκτέος, για προσβλητική συμπεριφορά και άρνηση εξυπηρέτησης σε αστυνομικό τμήμα, χωρίς ωστόσο να διαπιστωθεί ρατσιστικό κίνητρο» («Το Φαινόμενο της Ρατσιστικής Βίας», 24).

Ακόμη, στο θεσμικό ρατσισμό που οδηγεί στη ρατσιστική αστυνομική βία εντάσσονται και οι μεγάλης κλίμακας αστυνομικές επιχειρήσεις στο κέντρο της Αθήνας ή και αλλού με στόχο την «αποκατάσταση της νομιμότητας». Τέτοιου τύπου επιχείρηση ήταν ο «Ξένιος Δίας» το 2012 – 2013, όπου προσήχθησαν περισσότεροι από 80.073 αλλοδαποί, ενώ συνελήφθησαν μόνο 4.538 από αυτούς γιατί δεν πληρούσαν τις νόμιμες προϋποθέσεις παραμονής στη χώρα (ποσοστό 5,66%), εγείροντας, μεταξύ άλλων, και ζητήματα συνταγματικής νομιμότητας της επιχείρησης (ΣτΠ, «Το Φαινόμενο της Ρατσιστικής Βίας», 33-34) δεδομένου ότι γινόντουσαν μαζικές προσαγωγές αλλοδαπών ανεξαρτήτως του αν είχαν νομιμοποιητικά έγγραφα ή όχι, καθιστώντας με αυτόν τον τρόπο την προσαγωγή των αλλοδαπών και ως εκ τούτου την απομάκρυνση τους από το χώρο, αυτοσκοπό (ΣτΠ, «Το Φαινόμενο της Ρατσιστικής Βίας», 36). Πλην των αναίτιων προσαγωγών, υπήρξαν ταυτόχρονα και καταγγελίες περί αστυνομικής βίας κατά τη διάρκεια των ελέγχων (Human Rights Watch, 39-41). Αν και δεν έχει υπάρξει ανάλογης κλίμακας αντίστοιχη αστυνομική επιχείρηση έκτοτε, δεν έχουν σταματήσει οι αντίστοιχες λογικές επιχειρήσεις σε μικρότερη κλίμακα ακόμη και σήμερα¹⁰.

Ένα άλλο παράδειγμα θεσμικού ρατσισμού το οποίο συμβάλλει στη διαμόρφωση του κλίματος ατιμωρησίας και γενικότερα της κακομεταχείρισης των κρατουμένων και δη των αλλο-

---

¹⁰ Βλ. για παράδειγμα, ΕφΣυν, «[Όργιο Αστυνομικής Βίας στην Πλατεία Βικτωρίας](#)», 5/7/2020.

δαπών, όπως αποκαλύπτει ο Συνήγορος του Πολίτη, είναι η μη επίδοση εντύπων καταγγελίας για τις συνθήκες κράτησης στους κρατούμενους σε αστυνομικές υπηρεσίες, παρά τη σχετική υποχρέωση της αστυνομίας (ΣτΠ, «Το Φαινόμενο της Ρατσιστικής Βίας», 17). Αντίστοιχα ευρήματα είχε και η Διεθνής Αμνηστία, όπου τονίζει ότι η συγκεκριμένη φόρμα (που δε δίδεται) επισυνάπτεται σε ένα πληροφοριακό έντυπο για τα δικαιώματα των κρατουμένων το οποίο έχει εκδοθεί σε 16 γλώσσες. Ωστόσο, σύμφωνα πάντα με τη Διεθνή Αμνηστία, αντίθετα «τα έγγραφα που τους είχαν δοθεί ήταν συνήθως διαταγές απέλασης ή αποφάσεις που απέρριπταν το αίτημα ασύλου τους, και ήταν στα ελληνικά» («Αστυνομική Βία στην Ελλάδα», 34).

Πολύ μεγάλη σημασία για την καταπολέμηση της ρατσιστικής (αστυνομικής) βίας έχει η καταγραφή του φαινομένου. Αυτό διότι χωρίς την καταγραφή του φαινομένου δεν είναι δυνατό να γίνει γνωστό το εύρος του προβλήματος και δεν μπορούν παρά μόνο υποθέσεις να γίνουν περί του μεγέθους του. Επίσης, όσο η ρατσιστική βία υποκαταγράφεται, δεν προκύπτει η αναγκαία «ώθηση» ώστε η Πολιτεία να αναλάβει τις ευθύνες της και να νομοθετήσει προς την κατεύθυνση περιορισμού του φαινομένου (European Network Against Racism, 28).

Αναφορικά με την καταγραφή ρατσιστικής βίας ευρύτερα (συμπεριλαμβανομένου της αστυνομικής), έως και σήμερα, η Πολιτεία δε δημοσιεύει τα σχετικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ, παρά μόνο τα μοιράζεται με αρμόδιους φορείς (π.χ. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας), χωρίς, όμως, να κοινοποιεί και την ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των στοιχείων (Δίκτυο, «Έκθεση 2019», 37). Ενδιαφέρον, επίσης, έχει το γεγονός πως σύμφωνα με το Συνήγορο του Πολίτη (ο οποίος έχει πρόσβαση στα στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ.), «βασική διαπίστωση αποτελεί η αξιολογώτερη αναντιστοιχία επίσημης και ανεπίσημης καταγραφής: από την ΕΛ.ΑΣ. καταγράφεται λιγότερο από το 1/3 των περιστατικών (...) συγκριτικά με τα αντίστοιχα περιστατικά που ο Συνήγορος έχει διασταυρώσει ότι έλαβαν χώρα» («Το Φαινόμενο της Ρατσιστικής Βίας», 67).

Όσον αφορά στην αστυνομική βία και αυθαιρεσία (συμπεριλαμβανομένης και της ρατσιστικής βίας και αυθαιρεσίας), μόλις το 2017 ο Συνήγορος του Πολίτη απέκτησε την αρμοδιότητα του Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας (ΕΜΗΔΙΠΑ) του ένστολου προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας, της Πυροσβεστικής, του Λιμενικού Σώματος και των

υπαλλήλων των Καταστημάτων Κράτησης, έπειτα από μια σειρά καταδικαστικών αποφάσεων από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) (βλ. ΣτΠ, «Ετήσια Έκθεση 2018», 63). Έκτοτε, έχει δημοσιεύει μόνο μια τέτοια ετήσια Έκθεση. Προηγουμένως, από τον Σεπτέμβριο του 2011, τις αντίστοιχες αρμοδιότητες είχε το Γραφείο Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας που υπαγόταν στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, το οποίο, σύμφωνα με σχετικές εκθέσεις, υπολειτουρούσε ή δε λειτουργούσε και καθόλου (βλ. σχετικά Διεθνής Αμνηστία, «Αστυνομική Βία στην Ελλάδα», 52-54).

Πλην της καταγραφής, ένας ακόμη σημαντικός και διαδεδομένος τρόπος αντιμετώπισης του φαινομένου είναι η εκπαίδευση των αστυνομικών οργάνων στο ρατσιστικό έγκλημα (ΕΕΔΑ, 18-19). Οι σποραδικές μονοήμερες ή και ολιγοήμερες εκπαιδεύσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων σε πολύ μικρό κομμάτι του προσωπικού είναι εμφανές ότι δεν αρκούν και δεν αντιστοιχούν στο μέγεθος του προβλήματος. Η μοναδική, εξ όσων γνωρίζουμε, ειδική εκπαίδευση αστυνομικών που έγινε τα τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα το 2012 – 2013, ήταν στο πλαίσιο στελέχωσης των υπηρεσιών αντιμετώπισης ρατσιστικής βίας, όπου 200 αστυνομικοί έλαβαν μία δίμηνη σχετική εκπαίδευση (ΣτΠ, «Το Φαινόμενο της Ρατσιστικής Βίας», 29). Κατά τα άλλα, σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, «η εκπαίδευση των αστυνομικών [γενικότερα] στα ανθρώπινα δικαιώματα περιορίζεται αυτή τη στιγμή σε διαλέξεις» που γίνονται στις σχολές αστυνομίας («Αστυνομική Βία στην Ελλάδα», 29).

Ωστόσο, τόσο οι ελλείψεις στο κομμάτι της καταγραφής, όσο και στο κομμάτι των εκπαιδεύσεων, αποτελούν μια ακόμη όψη του θεσμικού ρατσισμού. Όπως σημειώνει η Συμεωνίδου-Καστανίδου σε σχέση με την αστυνομική βία ευρύτερα, αλλά βρίσκει εφαρμογή και στο ειδικότερο μέρος που εξετάζουμε:

Για να βελτιωθεί η υπάρχουσα κατάσταση (...) χρειάζεται μόνο η απλή τήρηση του νόμου (...) απλώς επιλέγεται να μη ζητείται η τήρησή του. Ουσιαστικά επιλέγεται να μην εκπαιδεύονται καν οι αστυνομικοί ώστε να κατανοήσουν το περιεχόμενό του και να ενεργούν πλέον σύμφωνα με αυτό. Αντίθετα, καλλιεργείται και ενισχύεται η συστηματική παραβίασή του, συχνά μάλιστα και με την ανοχή των δικαστικών αρχών («Αστυνομική Βία, Νομικοί Κανόνες και Πράξη», 143-144).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Μεθοδολογία της Έρευνας

2.1 Σκοπός και Αξία της Έρευνας

Η έρευνα αυτή αποσκοπεί στη διερεύνηση του φαινομένου της ρατσιστικής αστυνομικής βίας, στην ανάδειξη της έκτασης και της έντασής του, καθώς και στην ανάγκη αντιμετώπισής του. Πιο συγκεκριμένα, φιλοδοξεί να εντοπίσει και να προσδιορίσει ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των θυμάτων και των θυτών της αστυνομικής ρατσιστικής βίας (δημογραφικά στοιχεία κ.ά.), αλλά και να φωτίσει πτυχές και χαρακτηριστικά των εν λόγω βίαιων περιστατικών και επιθέσεων που, όπως έχει ήδη αναδειχθεί, δεν αποτελούν μεμονωμένα περιστατικά αλλά ένα διευρυμένο -τουλάχιστον σε ένα βαθμό- φαινόμενο που αποκτά χαρακτηριστικά ακόμη και «πρακτικής». Σε αυτό το πλαίσιο, η έρευνα αναζητά, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, τα κοινά χαρακτηριστικά των θυμάτων, των θυτών και των περιστατικών έτσι ώστε να εντοπιστούν, να αναλυθούν και να αποτυπωθούν τάσεις και στοιχεία, τα οποία, δυνητικά, θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν κατ' αρχάς στη στοιχειοθέτηση του φαινομένου με ποσοτικούς όρους αλλά και, σε δεύτερο βαθμό, στην προσπάθεια καταπολέμησής του. Σε αυτό το πλαίσιο, η έρευνά αυτή επιδιώκει να προσφέρει τα βασικά και ουσιώδη ποσοτικά δεδομένα γύρω από το φαινόμενο τα οποία, θα μπορούσαν, ενδεχομένως, να χρησιμοποιηθούν στη χάραξη πολιτικών για τη μείωση, αν όχι την εξάλειψη αυτού του φαινομένου.

Προκειμένου να επιτευχθεί η αντιμετώπιση του φαινομένου της ρατσιστικής αστυνομικής βίας ή, τουλάχιστον, σε πρώτο βαθμό, να επιτευχθεί η ανάδειξη της ανάγκης αντιμετώπισής του με σοβαρούς όρους από την Πολιτεία, είναι αναγκαίο να υπάρξει και η ανάλογη έρευνα που θα θεμελιώνει με επιστημονικούς όρους την ως άνω αναγκαιότητα. Όπως έχει ήδη επισημανθεί, ο κύριος όγκος της σχετικής βιβλιογραφίας αποτελείται από αναφορές σε εκθέσεις διεθνών και εγχώριων οργανισμών αναφορικά με το φαινόμενο της ρατσιστικής αστυνομικής βίας, στις οποίες, πλην λίγων εξαιρέσεων, εκφράζεται κυρίως η σχετική ανησυχία των οργανισμών οι οποίοι καλούν την Πολιτεία να διερευνήσει περαιτέρω το φαινόμενο και να χαράξει πολιτικές καταπολέμησής του. Ακόμη, οι αντίστοιχες μελέτες για χώρες του εξωτερικού σπανίζουν.

Το πιο πιθανό είναι ότι τέτοιου είδους μελέτες δεν πραγματοποιούνται συχνά όχι γιατί δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον ή κοινωνική χρησιμότητα, αλλά λόγω πρακτικών δυσκολιών, μεταξύ των οποίων θα μπορούσαν να αναφερθούν οι παρακάτω: α) η ιδιαίτερη δυσκολία πρόσβασης στις συγκεκριμένες ομάδες προκειμένου να μελετηθούν (αστυνομικοί, θύματα ρατσιστικής αστυνομικής βίας κ.ά.), β) η έλλειψη πολιτικής βούλησης για την πραγματοποίηση τέτοιων ερευνών που οδηγούν στην γ) έλλειψη πόρων και στην απουσία χρηματοδότησής για τέτοιου είδους μελέτες.

Σε αυτό το πλαίσιο, η αξία της συγκεκριμένης εργασίας έγκειται ακριβώς σε αυτό: στην απόπειρα ακαδημαϊκής μελέτης, έστω σε επίπεδο μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας (με τους όποιους περιορισμούς συνεπάγεται αυτό, γνωσιακούς ή άλλους), ενός, κατά τα άλλα, σχετικά ανεξερεύνητου, δύσβατου και κοινωνικά ευαίσθητου πεδίου που έχει ιδιαίτερη επιρροή στις ζωές όλων όσων «φιλοξενούνται» στη χώρα.

2.2 Βασικά Ερευνητικά Ερωτήματα

α) Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του θύματος (προφίλ);

Συγκεκριμένα: φύλο, ηλικία, ιθαγένεια, εθνοτική καταγωγή, θρησκεία, εμπλοκή σε άλλο περιστατικό ρατσιστικής βίας, νομικό καθεστώς, επίγνωση ή όχι του ότι είναι θύμα ρατσιστικής βίας, λόγος επίθεσης σύμφωνα με το θύμα, και αν επιθυμεί περαιτέρω ενέργειες.

β) Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του θύτη (προφίλ);

Ειδικότερα: φύλο, ηλικία, ιδιότητα, αριθμός θυτών ανά περιστατικό.

γ) Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά/οι περιστάσεις των περιστατικών ρατσιστικής αστυνομικής βίας;

Συγκεκριμένα: μορφές περιστατικού βίας, τύπος εγκληματικής πράξης, τόπος και χώρος που έλαβε χώρα το περιστατικό, το πλήθος των θυμάτων και οι περιστάσεις.

2.3 Είδος Έρευνας και Ερευνητικό Εργαλείο

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω (βλ. 2.1), οι πρακτικές δυσκολίες και οι προκλήσεις για τη διεξαγωγή ερευνών σε ζητήματα όπως αυτό της αστυνομικής ρατσιστικής βίας είναι πολλές και συχνά ανυπέρβλητες, ειδικά όταν δεν υπάρχουν οι κατάλληλοι πόροι και η πρόσβαση. Προκειμένου να ξεπεραστούν αυτού του είδους τα εμπόδια, επιλέχθηκε ως κατάλληλη για τη διεκπεραίωση αυτής της εργασίας η *δευτερογενής ποσοτική έρευνα*.

Η δευτερογενής ανάλυση δεδομένων αξιοποιεί και επανα-αναλύει δεδομένα πρωτογενών ερευνών, συνήθως υπηρεσιών ή οργανισμών (εν προκειμένω του Δικτύου), φορέων δηλαδή που έχουν εμπειρία στις ποσοτικές έρευνες, και δύναται να εξετάσει ακόμη και διαφορετικά ερευνητικά ερωτήματα από εκείνα που είχαν αρχικά διατυπωθεί – αρκεί να υφίστανται τα κατάλληλα δεδομένα προκειμένου αυτά να απαντηθούν. Εφαρμόζοντας αυτή τη μέθοδο δεν απαιτείται η συλλογή πρόσθετων δεδομένων, πράγμα που, όπως αναφέρει η Καλογεράκη, είναι ιδιαίτερος σημαντικό αφενός «στις περιπτώσεις εκείνες όπου αντικείμενα διερεύνησης αποτελούν ιδιαίτερα ευαίσθητα ερευνητικά θέματα (όπως για παράδειγμα η κακοποίηση, ο αλκοολισμός κ.ά.) και ο ερευνητής, χρησιμοποιώντας δεδομένα που έχουν ήδη παραχθεί, αποφεύγει την αδιάκριτη συλλογή δεδομένων από “ευάλωτες” (...) ομάδες» και αφετέρου «όπου μελετώνται ζητήματα για τα οποία είναι δύσκολο να εντοπιστούν πληροφορητές» (169). Επίσης, η δευτερογενής ανάλυση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στις διαχρονικές έρευνες, όπως είναι οι έρευνες τάσης (167), πράγμα που ισχύει και στην παρούσα εργασία η οποία επεξεργάζεται δεδομένα σχεδόν δέκα ετών.

Στους περιορισμούς της δευτερογενούς ποσοτικής έρευνας, οι οποίοι, σε ένα βαθμό, αντιμετώπιστηκαν και στην παρούσα μελέτη «συμπεριλαμβάνονται και τα τυχόν σφάλματα στη διεξαγωγή της πρωτογενούς έρευνας, τα οποία συχνά δεν μπορούν να εντοπιστούν εύκολα και εν συνεχεία να διορθωθούν στη δευτερογενή ανάλυση» (172). Πράγματι, κατά τη διαδικασία ελέγχου των δεδομένων, εντοπίστηκαν και διορθώθηκαν μικροσφάλματα της βάσης δεδομένων που παραχωρήθηκαν από το Δίκτυο για τους σκοπούς της έρευνας. Σε κάθε περίπτωση, πάντα στις ποσοτικές έρευνες (πρωτογενείς ή δευτερογενείς) ενυπάρχει ο κίνδυνος τέτοιου είδους

σφαλμάτων και ο μοναδικός τρόπος θεραπείας αυτού του κινδύνου είναι η επαγρύπνηση και ο συστηματικός έλεγχος των δεδομένων και των εργαλείων.

Ως εργαλείο της δευτερογενούς ποσοτικής έρευνας που διεξήχθη, χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό πρόγραμμα Excel. Με τη χρήση αυτού του προγράμματος υπολογίστηκαν, κατεγράφησαν και οπτικοποιήθηκαν τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας.

2.4 Πληθυσμός – Δείγμα και Πρόσβαση

Πληθυσμό της παρούσας ποσοτικής έρευνας αποτελεί το σύνολο των ανθρώπων στην Ελλάδα που υπήρξαν θύματα ρατσιστικής αστυνομικής βίας με βάση τη χώρα καταγωγής, την εθνοτική καταγωγή, το χρώμα ή και τη θρησκεία τους, την τελευταία, περίπου, δεκαετία (2011-2019). Αν και γενικότερα στο ρατσιστικό κίνητρο υπάγονται και άλλα στοιχεία της ανθρώπινης ταυτότητας, όπως αυτά της ταυτότητας φύλου ή του σεξουαλικού προσανατολισμού, προκειμένου το ερευνητικό αντικείμενο της παρούσας εργασίας να περιοριστεί και να εστιάσει σε συγκεκριμένες μορφές ρατσισμού, αυτά τα στοιχεία δε μελετώνται εδώ. Το δείγμα που θα εξεταστεί είναι τα βίαια ρατσιστικά περιστατικά με θύτη ένστολο που έχουν καταγραφεί και συλλεχθεί από το Δίκτυο. Συγκεκριμένα, από το σύνολο των 182 περιστατικών με θύτη ένστολο που έχουν καταγραφεί από το Δίκτυο, θα εξεταστούν τα 159 καθώς έχουν αφαιρεθεί τα 23 περιστατικά όπου το ρατσιστικό κίνητρο του θύτη έβαλλε κατά της έμφυλης ταυτότητας ή του σεξουαλικού προσανατολισμού του θύματος. Σημειώνεται ότι μια καταγραφή ενός περιστατικού μπορεί να έχει και περισσότερα από ένα θύματα, όπως για παράδειγμα επίθεση σε ζευγάρι ή ομάδα ανθρώπων.

Ο βαθμός αντιπροσωπευτικότητας τους δείγματος σε σχέση με τον πληθυσμό είναι άγνωστος δεδομένου ότι δεν είναι γνωστός ο πραγματικός αριθμός του πληθυσμού, ούτε καν σε επίπεδο εκτίμησης. Ωστόσο, είναι γνωστό ότι τα περιστατικά που καταγράφονται, είτε από το Δίκτυο, είτε από άλλους μηχανισμούς καταγραφής, δεν είναι παρά η κορυφή του παγόβουνου, όπως συχνά λέγεται. Με δεδομένη αυτή την παραδοχή, γίνεται η εκτίμηση, η οποία, όμως, δεν μπορεί να τεκμηριωθεί περαιτέρω, ότι στα σημεία όπου η ανάλυση του δείγματος εξάγει ισχυρές τάσεις είναι πολύ πιθανό αυτές οι τάσεις να έχουν ισχύ και για το σύνολο του πληθυσμού που μελετάται σε αυτή την εργασία. Η πρόσβαση στις καταγραφές του Δικτύου δόθηκε ύστερα από σχετικό αίτημα σε αυτό για τα συγκεκριμένα (δηλαδή όσα αφορούν ένστολους θύτες) δεδομένα. Έπειτα από σχετική διαβούλευση του Δικτύου, το αίτημά εγκρίθηκε από τα μέλη και κοινοποιήθηκαν οι καταγραφές. Αξίζει να σημειωθεί πως, κατά πάγια πολιτική του Δικτύου, συναφείς με τους σκοπούς του έρευνας, υποστηρίζονται από το τελευταίο.

2.5 Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας: Ταυτότητα και Μεθοδολογία

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας¹¹ δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και του Γραφείου της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (ΥΑ), καθώς και με συμμετοχή μη κυβερνητικών οργανώσεων και φορέων. Σήμερα συμμετέχουν 47 μη κυβερνητικές οργανώσεις που παρέχουν νομικές, ιατρικές, κοινωνικές ή άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες και έρχονται σε επαφή με θύματα ρατσιστικής βίας και δύο (2) επιπλέον φορείς ως παρατηρητές (Συνήγορος του Πολίτη, και Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων). Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο Δίκτυο αποτελεί ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα, την πολυπολιτισμικότητα και την ανεξιθρησκεία, καθώς και η δράση για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας.

Η δημιουργία του Δικτύου προέκυψε σε συνέχεια δύο σημαντικών διαπιστώσεων εκείνης της περιόδου: α) της απουσίας ενός επίσημου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής των περιστατικών ρατσιστικής βίας, και β) της ανάγκης διασύνδεσης των φορέων οι οποίοι καταγράφουν με δική τους πρωτοβουλία τα περιστατικά, αυτά που συντελούνται σε βάρος προσώπων τα οποία προσέρχονται στις υπηρεσίες τους.

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας ξεκίνησε πιλοτικά την 1η Οκτωβρίου του 2011 τη συστηματική καταγραφή πράξεων βίας με ρατσιστικό κίνητρο, και χρησιμοποιεί κοινή Φόρμα Καταγραφής Ρατσιστικού Περιστατικού με στόχο να προκύπτουν σαφείς και ολοκληρωμένες κατά το δυνατόν ενδείξεις για τις ποσοτικές και ποιοτικές τάσεις της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα.

Για τους σκοπούς του Δικτύου, περιστατικά ρατσιστικής βίας θεωρούνται ή εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές εις βάρος ατόμων, τα οποία στοχοποιούνται λόγω εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, χρώματος, θρησκευτικής προέλευσης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου ή αναπηρίας. Καταγράφονται επίσης ή ε-

---

¹¹ Τα παρακάτω αποτελούν μια συρραφή του ταυτοτικού κειμένου που ζητήθηκε από το Δίκτυο να καταχωρηθεί σε σχετικό κεφάλαιο της παρούσας έρευνας και της μεθοδολογίας του Δικτύου, όπως αυτή παρουσιάστηκε στην Έκθεση του 2019.

γκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές σε βάρος των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή όσων ατόμων προθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και στοχοποιούνται λόγω αυτής τους της ιδιότητας.

Το Δίκτυο ακολουθεί εξ αρχής αυστηρή μεθοδολογία, η οποία επιβάλλει την καταγραφή ενός περιστατικού αποκλειστικά μέσω της συνέντευξης με τα θύματα. Επομένως, σημαντικός παράγοντας του αριθμού των καταγραφών αποτελεί η προθυμία του θύματος να καταγράψει την εμπειρία του. Όλοι οι φορείς που συμμετέχουν στο Δίκτυο έχουν αποδεχτεί μια συμφωνία συνεργασίας, στην οποία ορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμμετεχόντων και έχουν υιοθετήσει την ενοποιημένη φόρμα καταγραφής του Δικτύου.

Οι καταγραφείς κάθε φορέα, είτε πρόκειται για κοινωνικούς, νομικούς ή άλλους επιστήμονες, επαγγελματίες ή εθελοντές, ορίζονται από το φορέα και εκπαιδεύονται από το Δίκτυο. Οι καταγραφείς είναι επώνυμοι και φέρουν την ευθύνη της καταγραφής τους. Η συμπλήρωση της φόρμας καταγραφής βασίζεται στη μαρτυρία του θύματος, είναι ανώνυμη και χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο από το Δίκτυο με σκοπό την καταπολέμηση του ρατσισμού και των εγκλημάτων μίσους.

2.6 Δεοντολογία – Αξιοπιστία και Εγκυρότητα της Έρευνας

Σε κάθε έρευνα όπου εστιάζει σε ευάλωτο πληθυσμό, πολλώ δε μάλλον σε πληθυσμό ο οποίος έχει υποστεί (ρατσιστική αστυνομική) βία, είναι βέβαιο ότι θα προκύψουν δεοντολογικά ζητήματα κατά τη διεξαγωγή της. Για αυτό το λόγο είχαν εξαρχής τεθεί αυστηροί κανόνες και δεοντολογικές αρχές οι οποίοι συμφωνήθηκαν και ακολουθήθηκαν από την αρχή της έρευνας. Συγκεκριμένα, οι κανόνες και οι δεοντολογικές αρχές που προέκυψαν ήταν οι εξής: α) τήρηση της δήλωσης χρήσης στοιχείων που συνυπογράφηκε με το Δίκτυο, β) εγγύηση για τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας των στοιχείων που παραχωρήθηκαν από το Δίκτυο μέσω της μη δημοσιοποίησης χαρακτηριστικών των περιστατικών που θα ήταν πιθανό να οδηγήσουν προς το θύμα ή και το θύτη (π.χ. ημερομηνία και ώρα του περιστατικού σε συνδυασμό με την τοποθεσία του κ.ά.), και γ) εγγύηση πρόσβασης των μελών του Δικτύου στα αποτελέσματα της έρευνας.

Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας είναι να πληροί όλες τις προϋποθέσεις αξιοπιστίας και εγκυρότητας. Ακριβώς για το λόγο αυτό έχουν γίνει ρητοί και σαφείς οι περιορισμοί της δευτερογενούς έρευνας, αλλά και οι περιορισμοί σχετικά με την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Ταυτόχρονα, η επιλογή χρήσης των δεδομένων του Δικτύου έγινε ακριβώς με γνώμονα τη μεγαλύτερη δυνατή αξιοπιστία και εγκυρότητα των δεδομένων που αναλύονται. Άλλωστε, τόσο η σύνδεση του Δικτύου με την ΕΕΔΑ και την Ύπατη Αρμοστεία όσο και το ιδιαίτερο κύρος του Δικτύου, το οποίο θεωρείται ένας από τους πλέον αξιόπιστους μηχανισμούς καταγραφής ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων σχετικά με τις ρατσιστικές επιθέσεις στην Ελλάδα (Parageorgiou, 1499) και το οποίο συχνά χαρακτηρίζεται¹² ως ένα παράδειγμα καλής πρακτικής σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, διασφαλίζουν τα παραπάνω επιθυμητά χαρακτηριστικά.

Επιπροσθέτως, έχει γίνει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε η ανάλυση των δεδομένων να γίνει με τη μεγαλύτερη προσοχή και φροντίδα. Ευκαίιο θα ήταν τα ερευνητικά αποτελέσματα να μπορέσουν να αποδώσουν και να αποτυπώσουν έστω και κάποιες, μόνο, όψεις του υπό μελέτη φαινομένου με τρόπο επιστημονικό και έγκυρο και, αν ακόμη αυτό δεν καταστεί δυνατόν,

---

¹² Χαρακτηριστικά, αναφορές στις εκθέσεις του Δικτύου έχουν γίνει στην Ελληνική Βουλή, σε αρμόδιους Ευρωπαϊκούς θεσμούς και επιτροπές κ.α.

έστω, να αποτελέσουν αφορμή για προβληματισμό και περαιτέρω έρευνα επί των ερευνητικών ερωτημάτων. Είναι προφανές ότι μια μεταπτυχιακή εργασία δε φιλοδοξεί να δώσει οριστικές απαντήσεις, όσο να θέσει, κατά βάση, ερωτήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Στοιχεία σχετικά με το Θύμα

3.1 Αριθμός Περιστατικών

Από το 2011 μέχρι και το 2019, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας έχει καταγράψει στις ετήσιες Εκθέσεις του συνολικά 1151 περιστατικά ρατσιστικής βίας. Τα περιστατικά αυτά αριθμούν τουλάχιστον 1421 θύματα¹³. Με βάση τις δημοσιευμένες Εκθέσεις του Δικτύου, επί του συνόλου των περιστατικών, σε 179 περιπτώσεις ο δράστης ήταν ένστολος, ανήκε, δηλαδή, σε σώματα ασφαλείας (Ελληνική Αστυνομία, Λιμενικό Σώμα, Σωφρονιστικός Υπάλληλος σε Χώρο Κράτησης), ενώ, με βάση την Ενημερωμένη Βάση Δεδομένων του Δικτύου¹⁴, ο δράστης ήταν ένστολος σε 182 περιπτώσεις. Με λίγα λόγια, τα περιστατικά που αφορούν σε ρατσιστικές επιθέσεις των σωμάτων ασφαλείας αποτελούν παραπάνω από το 15% των συνολικών καταγραφών του Δικτύου. Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζονται αναλυτικά τα καταγεγραμμένα περιστατικά ανά έτος, καθώς και η αναλογία των περιστατικών με δράστη ένστολο συγκριτικά με τις συνολικές καταγραφές του Δικτύου για το κάθε έτος. Ειδικότερα:

---

¹³ Όπως διευκρινίζεται και από το Δίκτυο, καταγράφονται περιστατικά ρατσιστικής βίας βάσει της μαρτυρίας του θύματος. «Σε κάποια περιστατικά εμπλέκονται περισσότερα θύματα, τα οποία δεν είναι πάντα δυνατόν να καταμετρηθούν με ακρίβεια» (Δίκτυο, Έκθεση 2014, 6).

¹⁴ Η ενημερωμένη βάση δεδομένων, η οποία διατέθηκε από το Δίκτυο για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, εμπεριέχει καταγραφές οι οποίες δεν έχουν καταμετρηθεί στις δημοσιευμένες Εκθέσεις του Δικτύου. Κατά συνέπεια, όπως φαίνεται και στον πίνακα, σε ορισμένα έτη, ο αριθμός των δημοσιευμένων καταγραφών με δράστη ένστολο διαφέρει από τον αντίστοιχο αριθμό που προκύπτει από την Ενημερωμένη Βάση Δεδομένων. Αυτό συμβαίνει διότι ορισμένα περιστατικά έχουν καταγραφεί σε μεταγενέστερο χρόνο από τη δημοσίευση της Έκθεσης του έτους στο οποίο ανήκαν και παρουσιάστηκαν στην Έκθεση του έτους καταγραφής τους, παρά το γεγονός ότι αφορούσαν σε προηγούμενο έτος. Τα περιστατικά που αφορούν το 2019, τα οποία όμως καταγράφηκαν εντός του 2020 (μετά τη δημοσίευση της Έκθεσης) δεν έχουν καταμετρηθεί ακόμη, και με τον τρόπο αυτό προκύπτει και η διαφορά στο σύνολο των δημοσιευμένων καταγραφών σε σχέση με τις ενημερωμένες καταγραφές.

	Σύνολο Δημοσιευμένων Καταγραφών	Δημοσιευμένες Καταγραφές με Δράστη Ένστολο	Ενημερωμένες Καταγραφές με Δράστη Ένστολο	Ποσοστό Καταγραφών με Δράστη Ένστολο συγκριτικά με το Σύνολο των Καταγράφων ¹⁵	
2011	63	18	19	28,5%	29,6%
2012	154	25	29	16,2%	18,2%
2013	166	44	41	26,5%	25,1%
2014	81	21	20	25,9%	25%
2015	273	16	15	5,8%	5,5%
2016	95	6	6	6,3%	6,3 %
2017	102	10	10	9,8%	9,8 %
2018	117	22	22	18,8%	18,8 %
2019	100	17	20	17%	19,4%
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ	1151	179	182	15,5%	15,7%

Πίνακας 1

Ο παραπάνω πίνακας προσφέρει τη δυνατότητα να παρατηρηθεί μέσα στο χρόνο η τάση εμφάνισης των περιστατικών ρατσιστικής βίας από ένστολους στις καταγραφές του Δικτύου. Όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα στοιχεία, με εξαίρεση το 2012 που σημειώνεται μια σημαντική μείωση πάνω από 10%, για τα έτη 2011 – 2014, οι καταγραφές που αφορούν στα σώματα ασφαλείας κυμαίνονται σταθερά περίπου στο 25% των συνολικών καταγραφών του Δικτύου (ή και περισσότερο, σε περιπτώσεις όπως αυτή του 2011), γεγονός που σημαίνει ότι για τα έτη 2011 – 2014, περίπου ένα (1) στα τέσσερα (4) περιστατικά που κατέγραψε το Δίκτυο είχε ως θύτη ένστολο. Όπως αποτυπώνεται και στο παρακάτω διάγραμμα, από το 2015 έως και το 2017 σημειώνεται μια κατακόρυφη ποσοστιαία πτώση στα υπό μελέτη περιστατικά, η οποία το 2015 αγγίζει ακόμη και τις 20 ποσοστιαίες μονάδες λιγότερες σε σχέση με το 2014. Παρά την κατα-

¹⁵ Όσον αφορά σε αυτήν την αναλογία, στην πρώτη αποτυπώνεται η αναλογία των δημοσιευμένων καταγραφών με δράστη ένστολο επί των συνολικών δημοσιευμένων καταγραφών του Δικτύου, ενώ στη δεύτερη παρουσιάζονται οι ενημερωμένες καταγραφές με δράστη ένστολο επί των συνολικών δημοσιευμένων καταγραφών, έχοντας όμως ενημερώσει αντίστοιχα και το σύνολο των περιστατικών. Αυτή η μεθοδολογική επιλογή έγινε προκειμένου να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια στα εξαγόμενα ποσοστά.

κόρυφη πτώση του 2015, κατά τα έτη 2016 – 2017 σημειώνεται μια σταθερά ελαφρώς ανοδική πορεία, ενώ το 2018 το ποσοστό διπλασιάζεται σε σχέση με το 2017, φτάνοντας περίπου το 19%, και συνεχίζει να κινείται με σχετικά σταθερούς ρυθμούς και κατά το 2019. Συγκεκριμένα:

Πίνακας 2

Η πτώση του ποσοστού των καταγεγραμμένων περιστατικών για τα έτη 2015 – 2017 αποτελεί ένα ενδιαφέρον εύρημα, το οποίο επαληθεύεται και από την Ετήσια Έκθεση Απολογισμού Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΛ.ΑΣ. (2018), στην οποία αποτυπώνεται μια σημαντική μείωση του αριθμού των υποθέσεων ακραίας αστυνομικής συμπεριφοράς και αυθαιρεσίας για τα έτη 2015 – 2018, ειδικά όσον αφορά στις υποθέσεις κατά αλλοδαπών (61). Στην πτώση αυτή, μπορούν να δοθούν μια σειρά από ερμηνείες από την έναρξη της δίκης της Χρυσής Αυγής μέχρι την ανάληψη της διακυβέρνησης από τον ΣΥΡΙΖΑ, κατά τη διάρκεια της οποίας, σύμφωνα με κάποιες αναφορές, μειώθηκε κατακόρυφα η αστυνομική βία (Γιαννόπουλος, 311). Σε κάθε περίπτωση, το εύρημα αυτό χρήζει περαιτέρω έρευνας, συλλογής στοιχείων, ανάλυσης και αναζήτησης ερμηνειών που, δυστυχώς, δεν μπορούν να γίνουν στο πλαίσιο αυτής της εργασίας.

Πάντως, παρά το γεγονός ότι υπήρξε μια σημαντική μείωση του ποσοστού καταγεγραμμένων περιστατικών κατά την τριετία 2015 – 2017, φαίνεται πως η τάση του φαινομένου της ρατσιστικής βίας με θύτες ένστολους δεν υποχωρεί. Αντίθετα, μοιάζει, από το 2018, να λαμβάνει μία νέα ανοδική πορεία, φτάνοντας σε μία αναλογία σχεδόν ένα (1) προς πέντε (5), πράγμα που σημαίνει ότι για κάθε πέντε (5) ή έξι (6) καταγραφές του Δικτύου, η μία (1) αφορά ένστολο. Συνοπλογίζοντας το ιδιαίτερο καθεστώς των ένστολων, οι οποίοι, όπως θα παρουσιαστεί και

παρακάτω, είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία αστυνομικοί -και ως εκ τούτου έχουν ως κύριο καθήκον να επιβάλλουν, αλλά και πρωτίστως να εφαρμόζουν τους νόμους- τα παραπάνω στοιχεία προκαλούν ανησυχία.

Πριν από την παρουσίαση και ανάλυση των στοιχείων που τηρεί το Δίκτυο σε σχέση με τα περιστατικά ρατσιστικής βίας, αξίζει να σημειωθεί ότι από τις 182 καταγραφές που έχουν ως θύτη ένστολο, το ρατσιστικό κίνητρο 23 εξ αυτών στρεφόταν εναντίον της έμφυλης ταυτότητας ή του σεξουαλικού προσανατολισμού των θυμάτων¹⁶. Αυτά τα περιστατικά, για τους λόγους που αναλύθηκαν παραπάνω (βλ. 2.4), είναι πέρα από το ερευνητικό πεδίο αυτής της εργασίας, και ως εκ τούτου αφαιρούνται από την ποσοτική ανάλυση που ακολουθεί. Η ποσοτική ανάλυση που ακολουθεί εστιάζει στα υπόλοιπα 159 περιστατικά.

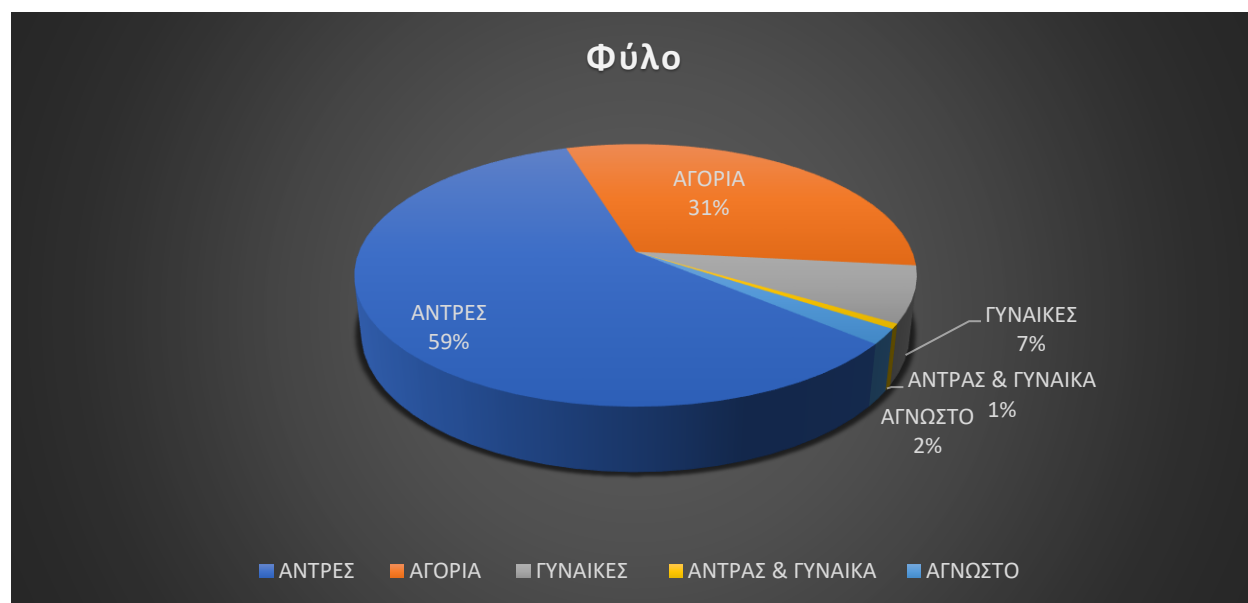
¹⁶ Πρόκειται για 13 περιστατικά που έλαβαν χώρα το 2013, 2 περιστατικά του 2014, 4 περιστατικά του 2015, ένα του 2017, ένα του 2018 και 2 περιστατικά του 2019.

3.2 Δημογραφικά Στοιχεία

Φύλο

Εκ των 159 περιστατικών ρατσιστικής βίας με θύτη ένστολο που έχει καταγράψει το Δίκτυο για τα έτη 2011 – 2019, το 90,5% (144 καταγραφές) είχαν ως θύματα άρρενες (άντρες: 59,1% - 94 καταγραφές, ανήλικα αγόρια: 31,5% - 50 καταγραφές), το 6,9% γυναίκες (11 καταγραφές), το 0,6% (1 καταγραφή) είχε ως θύμα από κοινού ένα ζευγάρι (γυναίκα και άντρα)¹⁷ και τέλος, στο 1,9% (3 καταγραφές) του δείγματος το φύλο καταχωρήθηκε ως άγνωστο.

Αξίζει να σημειωθεί η πλήρης απουσία θυμάτων κοριτσιών (μέχρι 18 ετών), αλλά και συνολικά ο χαμηλός αριθμός καταγραφών με θύματα γυναίκες. Οπωσδήποτε, το γεγονός αυτό καταδεικνύει μια πολύ συγκεκριμένη τάση ως προς την επιλογή των θυμάτων ρατσιστικής βίας από την πλευρά των θυτών, η οποία ενδέχεται να εδράζει αφενός σε έμφυλα στερεότυπα των τελευταίων και αφετέρου σε έναν ιδιάζοντα σεβασμό προς την (θηλυκή) ανηλικότητα.

Πίνακας 3

¹⁷ Το συγκεκριμένο, μεικτό ως προς το φύλο, περιστατικό, από τούδε και εξής, στην ανάλυση που ακολουθεί καταμετράται στο γυναικείο πληθυσμό του δείγματος, καθώς είναι πολύ πιθανό, με βάση τη σύντομη περιγραφή, να είναι η γυναίκα που έδωσε τα στοιχεία στο φορέα καταγραφής.

Ηλικιακή Κατανομή

Όσον αφορά στην ηλικιακή κατανομή των θυμάτων προκύπτει ότι η πιο πολυπληθής ηλικιακή ομάδα είναι οι ανήλικοι (αγόρια 13-17 ετών), οι οποίοι καταλαμβάνουν το 33,3% των υπό μελέτη καταγραφών (53 περιστατικά). Τα νεαρά ενήλικα άτομα (18-24 ετών) αντιστοιχούν στο 20,1% του δείγματος (32 περιστατικά), ποσοστό το οποίο διαμορφώνεται κατά 18,9% από άντρες (30 περιστατικά) και 1,2% (2 περιστατικά) από γυναίκες. Η ηλικιακή ομάδα 25-34 ετών αποτελεί τη δεύτερη κατά σειρά σε μέγεθος ηλικιακή ομάδα, συγκεντρώνοντας το 31,4% του συνολικού δείγματος (50 περιστατικά). Η συγκεκριμένη ομάδα είναι και η πολυπληθέστερη όσον αφορά στον αριθμό των γυναικών, αφού συγκεντρώνει το 66,6% του συνόλου των υπό μελέτη περιστατικών που είναι γυναίκες (8 περιστατικά), οι οποίες αντιστοιχούν στο 5% του συνολικού δείγματος. Το υπόλοιπο 26,4% (42 περιστατικά) συμπληρώνεται από τους άντρες της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας. Ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 35-54 ετών, όπου συγκεντρώνεται το 12,6% του δείγματος (20 περιστατικά) και αποτελείται κατά 12% από άντρες (19 περιστατικά) και κατά 0,6% από γυναίκες (1 περιστατικό). Μόνο το 0,6% του δείγματος (1 περιστατικό) αφορούσε άτομο άνω των 55 ετών, η οποία, εν προκειμένω, ήταν γυναίκα. Τέλος, για το 1,9% του δείγματος (3 περιστατικά), δεν υπήρχαν δεδομένα σχετικά με τα στοιχεία ηλικίας του.

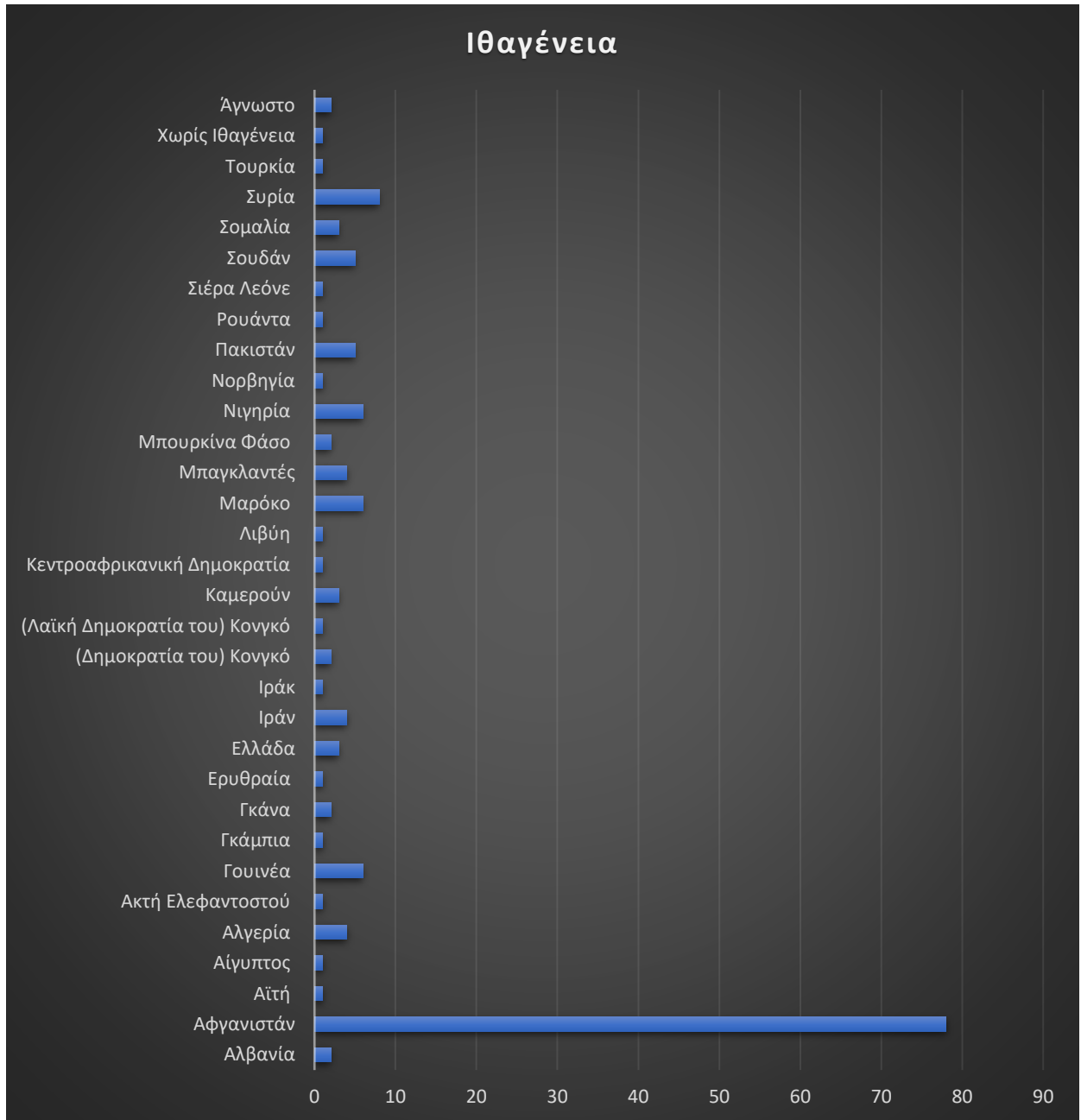
Από τα παραπάνω, προκύπτει ότι, στη μεγάλη πλειοψηφία των περιστατικών, τα θύματα ήταν νεαρά σε ηλικία και συγκεκριμένα από 13 έως 34 ετών (αθροιστικά περίπου το 85% του δείγματος). Ακόμη, το γεγονός ότι η πολυπληθέστερη ηλικιακή ομάδα ήταν αυτή των ανηλίκων αξιολογείται ως ενδιαφέρον και, ταυτόχρονα, ως άκρως ανησυχητικό εύρημα το οποίο χρήζει πιο στοχευμένης και εις βάθος μελέτης και ανάλυσης.

Πίνακας 4

Ιθαγένεια

Αναφορικά με την ιθαγένεια του θύματος, από τα διαθέσιμα στοιχεία, προκύπτει ο παρακάτω πίνακας με ιθαγένειες, συνολικά, 30 χωρών:

Πίνακας 5

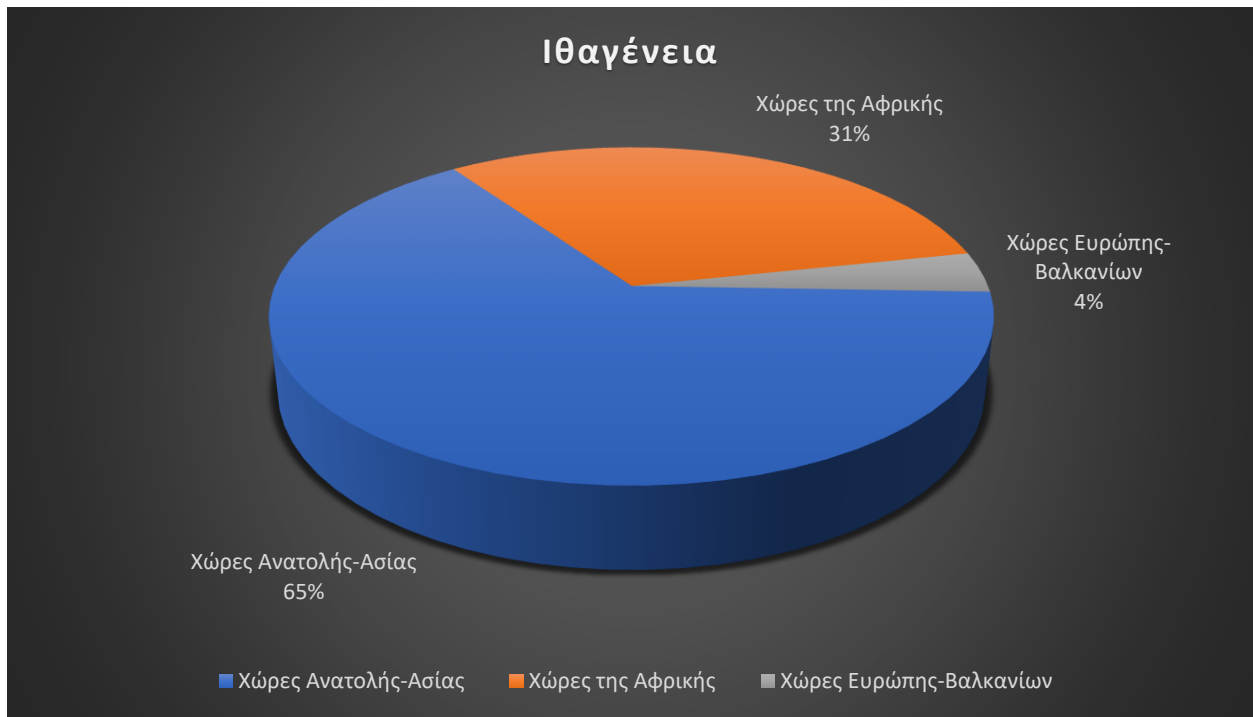
Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, η ιθαγένεια του Αφγανιστάν είναι μακράν η συνηθέστερη ιθαγένεια των θυμάτων ρατσιστικής βίας των σωμάτων ασφαλείας, αφού απαντάται στο 49% του δείγματος (78 καταγραφές). Οι ιθαγένειες των χωρών που ακολουθούν είναι αυτή της Συρίας την οποία κατέχει το 5% του δείγματος (8 καταγραφές), καθώς και οι ιθαγένειες της Γουινέας, του Μαρόκο και της Νιγηρίας κάθε μία των οποίων κατέχει το 3,8% των συνολικών θυμάτων (6 καταγραφές η κάθε μία από αυτές τις ιθαγένειες).

Οι ιθαγένειες του Πακιστάν και του Σουδάν απαντώνται η κάθε μια στο 3,1% των θυμάτων (σε 5 καταγραφές εκάστη), της Αλγερίας, του Ιράν και του Μπαγκλαντές απαντώνται η κάθε μία στο 2,5% των θυμάτων (4 καταγραφές εκάστη), της Ελλάδας¹⁸, του Καμερούν και της Σομαλίας απαντώνται στο 1,9% των θυμάτων (3 καταγραφές εκάστη), και της Αλβανίας, της Γκάνας, της Δημοκρατίας του Κονγκό και της Μπουρκίνα Φάσο απαντώνται στο 1,2% των θυμάτων (2 καταγραφές εκάστη). Τέλος, οι ιθαγένειες των χωρών Αιτή, Αίγυπτος, Ακτή Ελεφαντοστού, Γκάμπια, Ερυθραία, Ιράκ, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, Λιβύη, Νορβηγία, Ρουάντα, Σιέρα Λεόνε και Τουρκία απαντώνται η κάθε μία στο 0,6% των καταγραφών (1 περιστατικό εκάστη). Ακόμη, έχει καταγραφεί μια περίπτωση (0,6% του δείγματος) ανιθαγένειας, και για 2 περιστατικά (1,2% του δείγματος) δεν υπάρχουν στοιχεία.

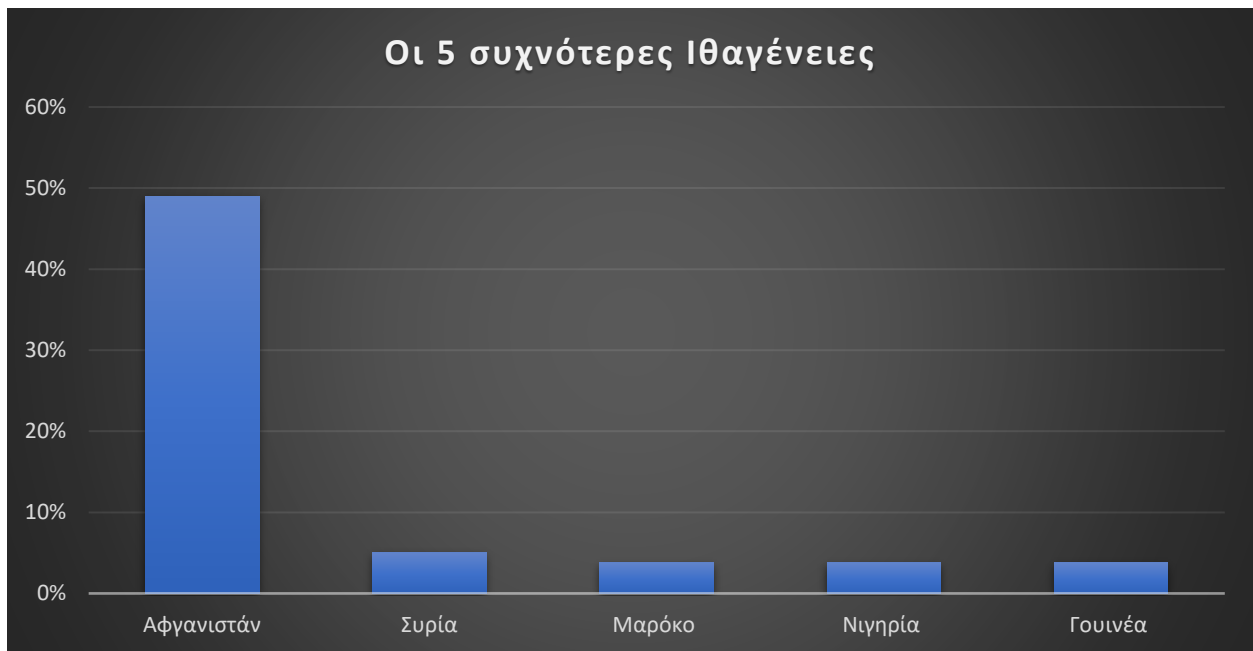
Από τα ως άνω προκύπτει ότι, για τα υπό μελέτη περιστατικά που έχουν ιθαγένεια και αυτή έχει καταγραφεί, το 63,5% έχει ιθαγένεια από Ασιατικές χώρες (101 καταγραφές) -με τη μεγάλη πλειοψηφία να έχουν την ιθαγένεια του Αφγανιστάν- το 30,8% από χώρες της Αφρικής (49 καταγραφές), και το 3,8% από χώρες της Ευρώπης και των Βαλκανίων.

---

¹⁸ Κατά τα ρατσιστικά περιστατικά ενάντια σε Έλληνες πολίτες, οι θύτες έβαλλαν κατά της εθνοτικής καταγωγής (Ρομά) και της θεωρούμενης εθνικής/εθνοτικής καταγωγής των θυμάτων.

Πίνακας 6

Πίνακας 7

Ιθαγένεια – Ανήλικα Θύματα

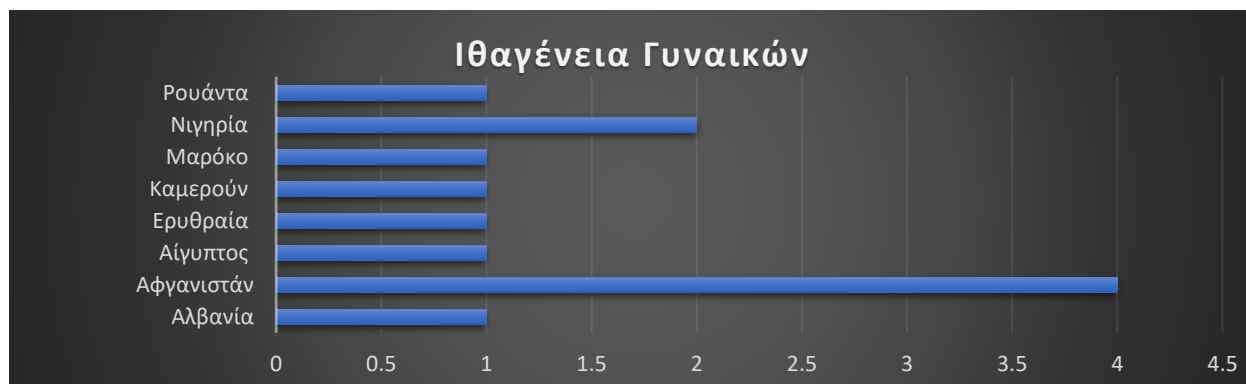
Ο ανήλικος πληθυσμός του δείγματος έχει την ιθαγένεια έξι (6) μόνο χωρών συνολικά, με την μεγάλη πλειοψηφία σε ποσοστό 75,5% (40 καταγραφές) να έχει την ιθαγένεια του Αφγανιστάν. Ακολουθεί η ιθαγένεια της Συρίας, με ποσοστό 9,4% (5 περιστατικά), οι ιθαγένειες της Αλγερίας και του Πακιστάν την κάθε μία εκ των οποίων κατέχει το 5,6% των ανηλίκων (3 περιστατικά εκάστη) και, τέλος, της Αλβανίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό των οποίων κάθε μια από τις ιθαγένειες κατέχει το 1,9% των ανηλίκων (1 περιστατικό εκάστη).

Πίνακας 8

Ιθαγένεια – Γυναίκες Θύματα

Η ιθαγένεια στις γυναίκες θύματα ρατσιστικής βίας από ένστολο προσωπικό ήταν μοιρασμένη ανάμεσα σε οκτώ (8) χώρες, με την ιθαγένεια του Αφγανιστάν και πάλι να είναι η πιο συνήθης, καθώς απαντάται στο 33,3% των περιπτώσεων (4 περιστατικά). Με εξαίρεση δύο (2) γυναίκες που είχαν την ιθαγένεια της Νιγηρίας, και καταλαμβάνουν το 16,7% του γυναικείου πληθυσμού του δείγματος, το υπόλοιπο 50% μοιράζεται ισομερώς στις ιθαγένειες της Αλβανίας, της Αιγύπτου, της Ερυθραίας, του Καμερούν, του Μαρόκο και της Ρουάντα.

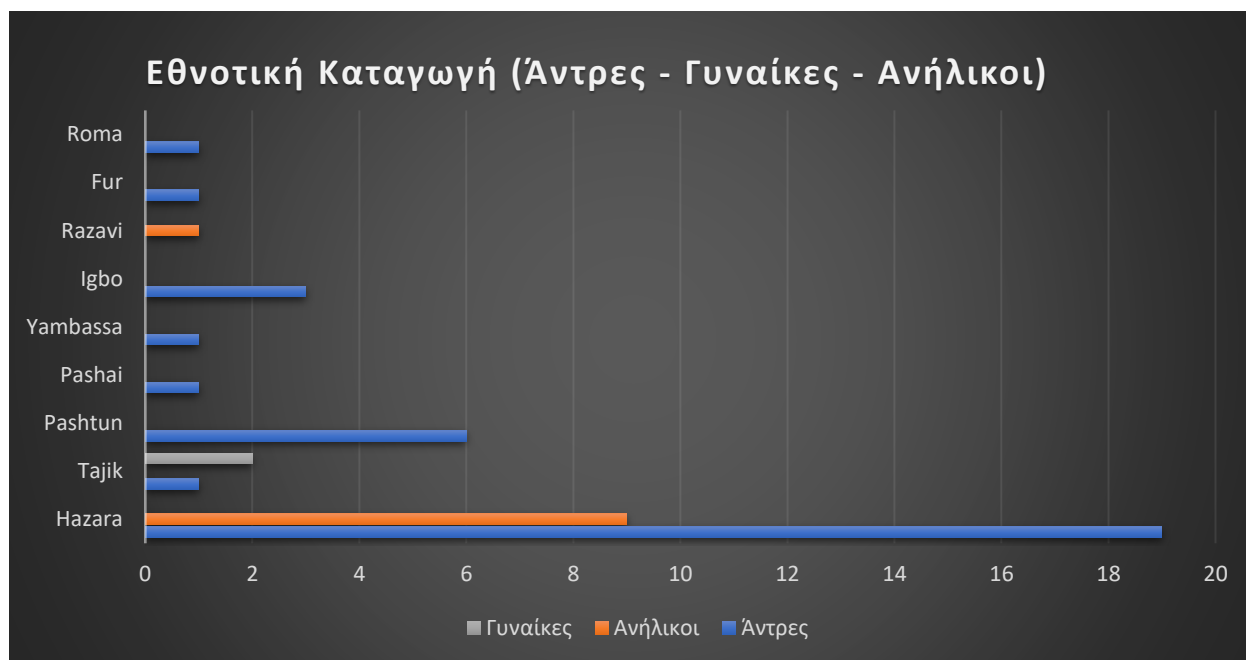

Πίνακας 9

Εθνοτική Καταγωγή

Εκτός της ιθαγένειας, το Δίκτυο συγκεντρώνει πληροφορίες σχετικά και με την εθνοτική καταγωγή του θύματος. Ωστόσο, το πεδίο αυτό είναι μάλλον το πιο δύσκολο ταξινομήσιμο, καθώς οι καταγραφείς δεν καταχωρούν πάντα τις σωστές πληροφορίες σε αυτό το πεδίο. Έπειτα από την επαναταξινόμηση των στοιχείων, προκύπτουν 36 καταγραφές από τις οποίες μπορούν να εξαχθούν στοιχεία σε σχέση με την εθνοτική καταγωγή των θυμάτων. Στην πλειοψηφία τους, οι υπόλοιπες καταγραφές είτε επαναλαμβάνουν την ιθαγένεια στο πεδίο της εθνοτικής καταγωγής, είτε το πεδίο αυτό σημειώνεται ως «άγνωστο».

Συνολικά, οι διαφορετικές εθνοτικές καταγωγές που εντοπίστηκαν αποτυπώνονται στο παρακάτω πίνακα:

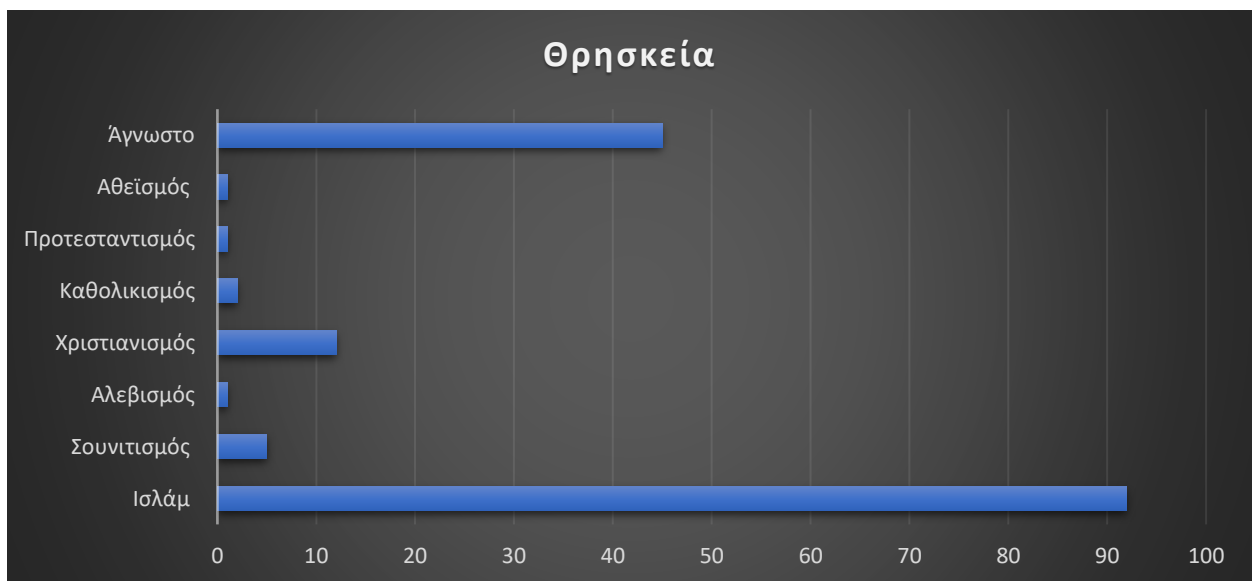
Πίνακας 10

Οι περισσότερες διαφορετικές εθνοτικές καταγωγές εντοπίζονται στα άτομα με ιθαγένεια από το Αφγανιστάν. Συγκεκριμένα, το 24,3% των Αφγανών (19 καταγραφές) έχουν την εθνοτική καταγωγή “Hazara” (9 εξ αυτών ήταν ανήλικοι), το 3,8% (3 καταγραφές) την εθνοτική καταγωγή “Tajik” (2 εξ αυτών ήταν γυναίκες) και το 7,7% (6 καταγραφές) την εθνοτική καταγωγή “Pashai”.

Στην ιθαγένεια του Καμερούν που μετρά συνολικά τρία (3) περιστατικά εμφανίζεται σε ένα (1) η εθνοτική καταγωγή “Yambassa”, στις Νιγηρίας που μετρά συνολικά έξι (6) περιστατικά εμφανίζεται σε τρεις (3) περιπτώσεις η εθνοτική καταγωγή “Igbo”, στο Πακιστάν που μετρά συνολικά πέντε (5) περιστατικά εμφανίζεται σε μία (1) περίπτωση ανηλίκου η εθνοτική καταγωγή “Razani”, στο Σουδάν που μετρά συνολικά πέντε (5) περιστατικά εμφανίζεται σε μια (1) περίπτωση η εθνοτική καταγωγή “Fur” και, τέλος, στα άτομα που έχουν την ελληνική ιθαγένεια εμφανίζεται μια (1) καταγραφή με την εθνοτική καταγωγή «Ρομά».

Θρησκεία

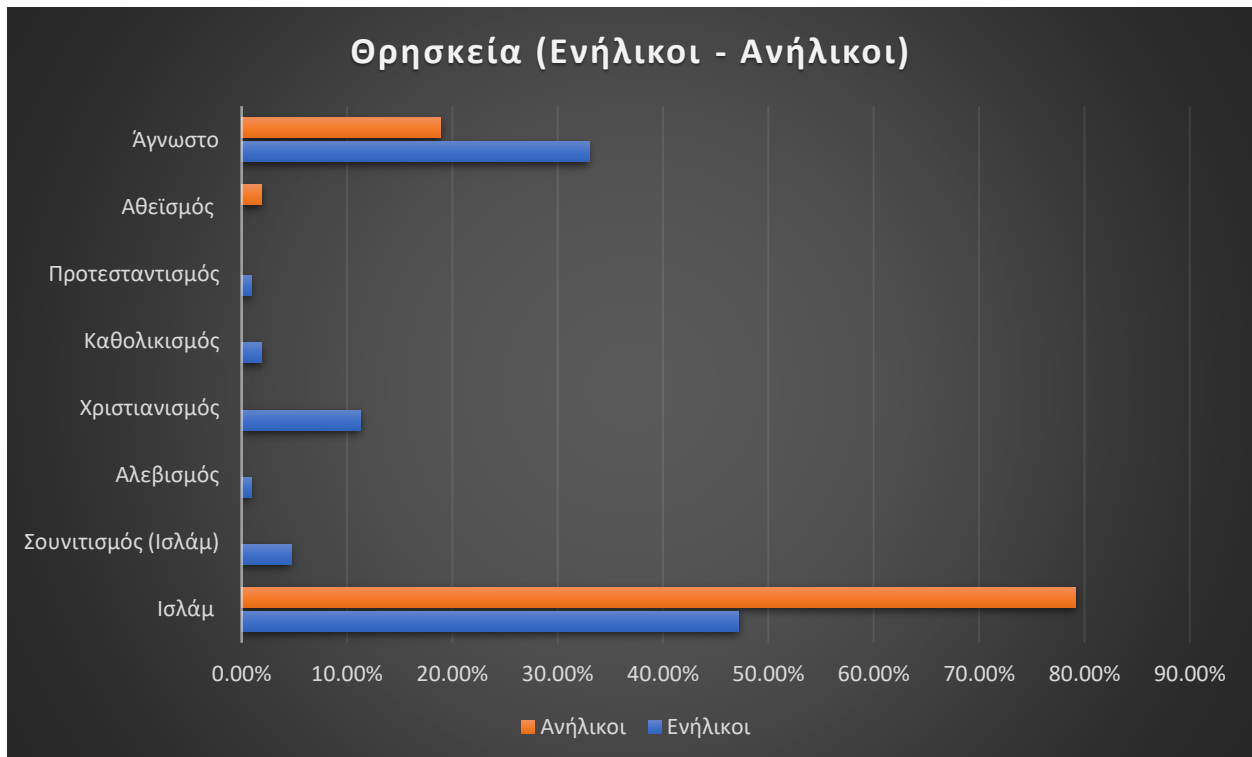
Στις καταγραφές υπό εξέταση εντοπίζονται επτά (7) θρησκευτικές ταυτότητες. Κυρίαρχη είναι η θρησκεία του Ισλάμ η οποία απαντάται στο 57,9% του συνολικού δείγματος (92 καταγραφές), και συμπληρώνεται από συναφείς μουσουλμανικές θρησκείες, το Σουνιτισμό ο οποίος εντοπίζεται στο 3,1% του δείγματος (5 καταγραφές) και τον Αλεβισμό ο οποίος εντοπίζεται στο 0,6% του δείγματος (1 περιστατικό). Το Χριστιανισμό, ως θρησκευτική ταυτότητα, δηλώνει το 7,6% (12 καταγραφές) ενώ, πιο συγκεκριμένα, τα δόγματα του Καθολικισμού και Προτεσταντισμού δηλώνει ως θρησκευτική προτίμηση το 1,2% (2 καταγραφές) και το 0,6% (1 καταγραφή) του συνολικού υπό μελέτη δείγματος αντίστοιχα. Τον Αθεϊσμό επιλέγει ένα (1) άτομο το οποίο και αποτελεί το 0,6% του συνόλου των καταγεγραμμένων περιστατικών. Άγνωστη είναι η θρησκευτική ταυτότητα του 28,3% του συνολικού δείγματος (45 καταγραφές).

Πίνακας 11

Θρησκεία – Ανήλικα Θύματα

Ο ανήλικος πληθυσμός του δείγματος είναι σε ποσοστό 79,2% μουσουλμάνοι (42 καταγραφές). Ως θρησκευτική ταυτότητα δηλώνει ένας ανήλικος τον Αθεϊσμό (1,9% των περιστατικών που αφορούν σε ανήλικους) και άγνωστη παραμένει η θρησκευτική ταυτότητα για 18,9% των ανηλίκων (10 καταγραφές). Στη σύγκριση της θρησκευτικής ταυτότητας μεταξύ ανηλίκων και ενηλίκων, προκύπτει ότι τα ανήλικα θύματα με μουσουλμανική θρησκευτική ταυτότητα είναι ποσοστιαία πολύ περισσότερα σε σχέση με του ενηλίκους μουσουλμάνους (συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν δηλώσει ως θρησκευτική προτίμηση το Σουνιτισμό και τον Αλεβισμό), με μια ποσοστιαία διαφορά μεγαλύτερη του 25%. Αυτό φαίνεται να συμβαίνει λόγω του ότι πολύ μεγάλο ποσοστό των ανηλίκων προέρχεται από το Αφγανιστάν. Αντίθετα, τα ενήλικα θύματα κινούνται σε μια πιο ευρεία θρησκευτική γκάμα. Τέλος, προκύπτει πως έχει καταγραφεί/δηλωθεί η θρησκευτική προτίμηση ποσοστιαία αρκετά περισσότερων ανηλίκων σε σχέση με υπό μελέτη περιστατικά που αφορούν σε ενηλίκους.

Πίνακας 12

Θρησκεία – Γυναίκες Θύματα

Αναφορικά με τις γυναίκες του δείγματος, το 41,7% (5 καταγραφές) δηλώνουν μουσουλμάνες, το 25% (3 καταγραφές) δηλώνουν χριστιανές, και για το 33,3% δεν υπάρχουν τα αντίστοιχα δεδομένα.

Πίνακας 13

3.3 Εμπλοκή σε Προηγούμενο Περιστατικό Βίας

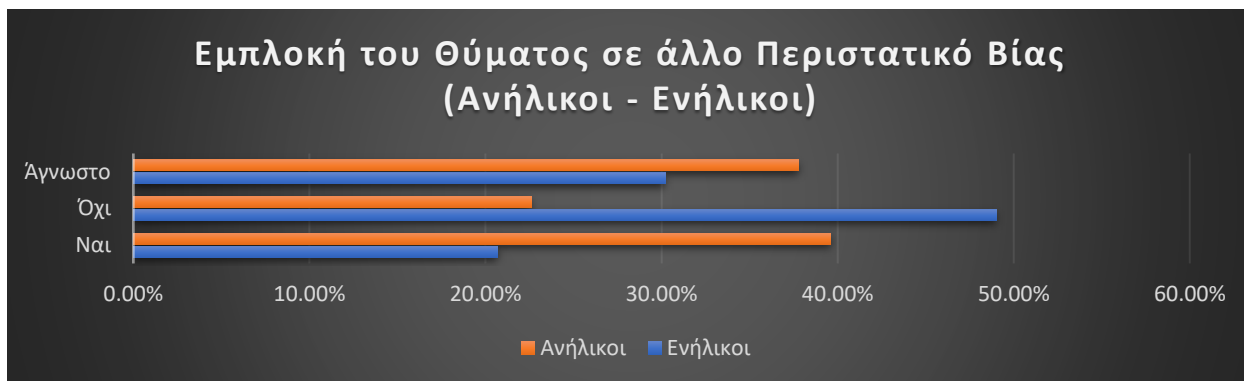
Το Δίκτυο, πλην των δημογραφικών στοιχείων του θύματος, καταγράφει το κατά πόσο έχει πέσει ξανά στο παρελθόν θύμα ρατσιστικής βίας. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, το 27% του συνόλου των θυμάτων (43 καταγραφές) απαντά καταφατικά, ενώ το 40,2% (64 καταγραφές) απαντά αρνητικά. Άγνωστη παραμένει η εμπλοκή του θύματος σε άλλο περιστατικό ρατσιστικής βίας στο παρελθόν για το 32,7% του συνολικού δείγματος (52 καταγραφές).

Πίνακας 14

Ανήλικα Θύματα

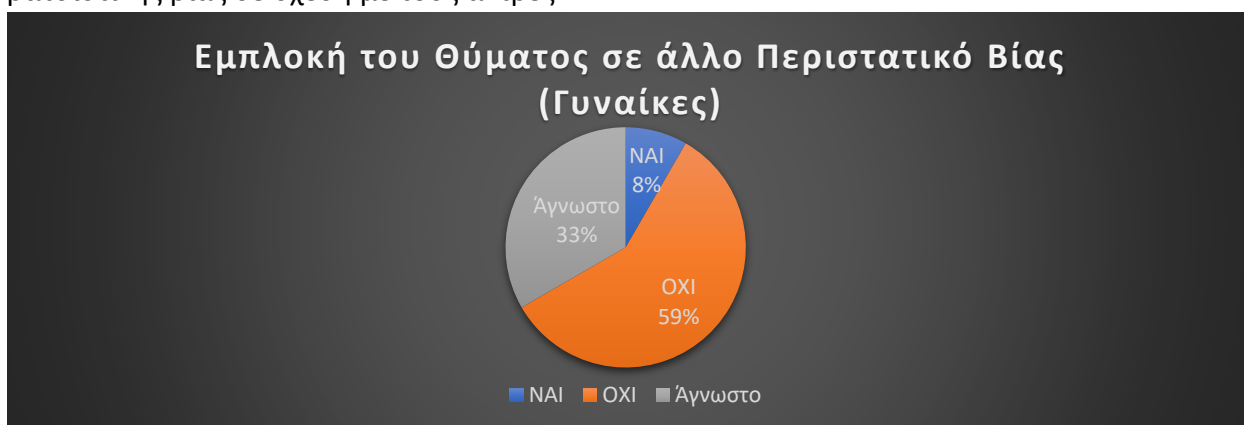
Από τη σύγκριση των δεδομένων μεταξύ των ανήλικων και των ενήλικων θυμάτων προκύπτει ότι οι ανήλικοι του δείγματος απαντούν καταφατικά σχετικά με την εμπλοκή τους σε περιστατικό ρατσιστικής βίας με σχεδόν διπλάσιο ρυθμό σε σχέση με τους ενήλικους. Συγκεκριμένα, το 39,6% των ανηλικών (21 καταγραφές) απαντά ότι έχει πέσει ξανά θύμα ρατσιστικής βίας, ενώ στους ενήλικους το αντίστοιχο ποσοστό αποτελεί το 20,7% των απαντήσεων τους (22 καταγραφές). Επίσης, προκύπτει ότι σχετικά με την εμπλοκή ανηλικών σε άλλο περιστατικό ρατσιστικής βίας, το Δίκτυο έχει λιγότερες διαθέσιμες πληροφορίες σε σχέση με τον ενήλικο πληθυσμό του δείγματος, αφού για το 37,7% των ανηλικών (20 καταγραφές) δεν έχει καταγραφεί σχετική απάντηση του θύματος, έναντι του αντίστοιχου ποσοστού των ενήλικων, το οποίο κυμαίνεται στο 30,2% (32 καταγραφές).

Πίνακας 15

Γυναίκες Θύματα

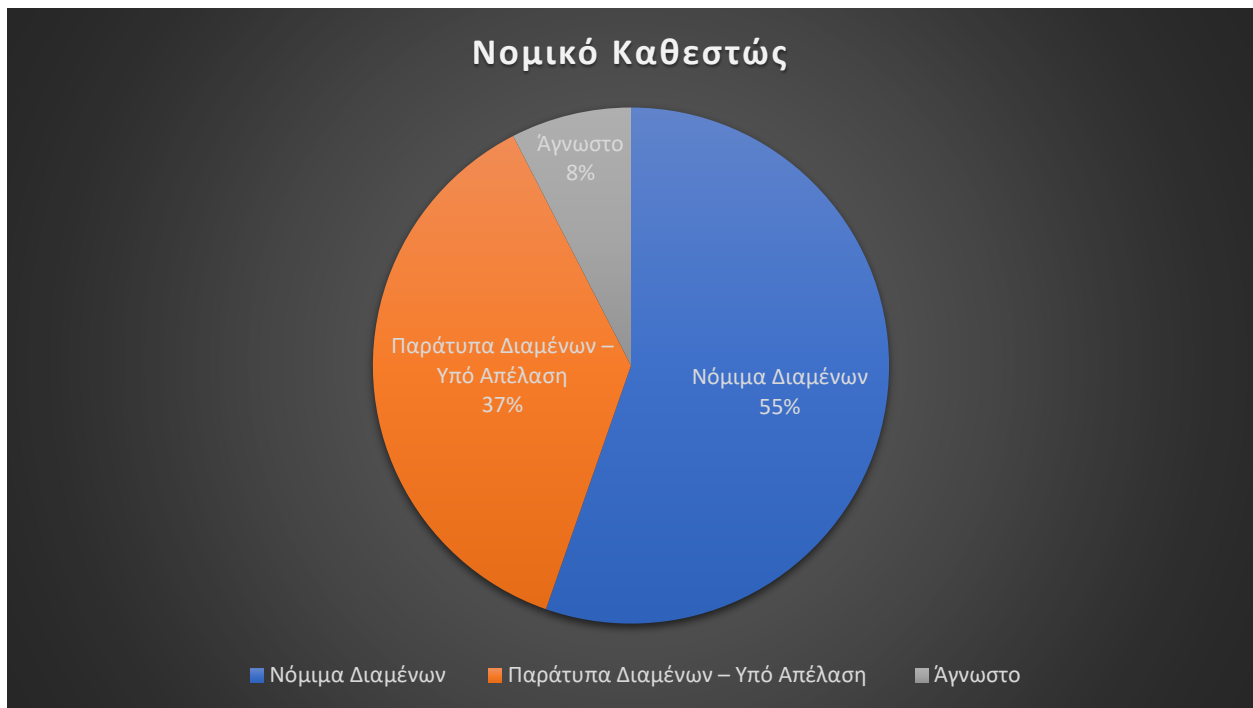
Οι γυναίκες του δείγματος, στην πλειοψηφία τους, με ποσοστό της τάξης του 58,3% (7 καταγραφές) απαντούν πως δεν έχουν προηγούμενη εμπλοκή σε περιστατικό ρατσιστικής βίας. Καταφατικά απαντά το 8,3% (1 καταγραφή), ενώ για το 33,3% (4 καταγραφές) δεν έχει καταγραφεί συγκεκριμένη πληροφορία. Παρατηρείται ότι το ποσοστό των αρνητικών απαντήσεων είναι αρκετά υψηλό σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό του συνόλου του υπό μελέτη δείγματος, ωστόσο, ο χαμηλός αριθμός των γυναικών στο συνολικό δείγμα δεν προσφέρεται ώστε να εξαχθεί κάποιο συμπέρασμα σχετικά με το αν οι γυναίκες θύματα ρατσιστικής βίας έχουν εμπλακεί ξανά στο παρελθόν σε αντίστοιχα περιστατικά. Πάντως, το γεγονός ότι το ποσοστό των γυναικών είναι αρκετά χαμηλό σε σχέση με αυτό των αντρών και εντός των συνολικών καταγραφών του Δικτύου είναι μια ένδειξη του ότι οι γυναίκες πέφτουν σπανιότερα θύματα ρατσιστικής βίας σε σχέση με τους άντρες.

Πίνακας 16

3.4 Νομικό Καθεστώς Διαμονής

Από την ανάλυση των καταγραφών σχετικά με το νομικό καθεστώς των θυμάτων ρατσιστικής αστυνομικής βίας και τη νομιμότητα ή μη της διαμονής τους στη χώρα, προκύπτουν τρεις ευρείες κατηγορίες: α) «Νόμιμα Διαμένων», στην οποία συγκαταλέγονται οι πολίτες, οι δικαιούχοι διεθνούς ή επικουρικής προστασίας, οι αιτούντες άσυλο, οι έχοντες άδεια διαμονής, οι υπό καταγραφή κ.ά., β) «Παράτυπα Διαμένων – Υπό Απέλαση», στην οποία συγκαταλέγονται όσα άτομα δεν έχουν χαρτιά, οι έχοντες υπηρεσιακό σημείωμα απέλασης, οι ακατάγραφοι κ.ά., και γ) «Άγνωστο», στην οποία συγκαταλέγονται οι καταγραφές που παρέχουν τη σχετική πληροφορία.

Πίνακας 17

Στην κατηγορία των νόμιμα διαμενοντών εντάσσεται το 55,4% (88 καταγραφές) του συνόλου των περιστατικών, στην κατηγορία των παράτυπα διαμενοντών το 37,1% (59 καταγραφές) και τέλος, δεν υπάρχουν τα απαραίτητα δεδομένα για το 7,5% (12 καταγραφές) του συνολικού δείγματος.

Ανήλικα Θύματα

Από τη σύγκριση των δεδομένων μεταξύ ανηλίκων και ενηλίκων προκύπτει ότι τα ανήλικα θύματα κατά την πλειοψηφία τους (49% του συνολικού δείγματος των ανηλίκων - 26 καταγραφές) διαμένει παράτυπα στη χώρα, σε αντίθεση με τους ενηλίκους που κατά πλειοψηφία (66% του συνολικού δείγματος ενηλίκων - 70 καταγραφές) διαμένουν νόμιμα στη χώρα. Ακόμη, δεν υπάρχουν τα συναφή στοιχεία για το 17% των ανηλίκων (9 καταγραφές) και για το 2,9% των ενηλίκων (3 καταγραφές).

Πίνακας 18

Γυναίκες Θύματα

Όσον αφορά στο νομικό καθεστώς των γυναικών του δείγματος, προκύπτει ότι στην απόλυτη πλειοψηφία τους, η οποία αγγίζει το 83,3% (10 καταγραφές), διαμένουν νόμιμα στη χώρα. Ως παράτυπα διαμένουσα καταχωρήθηκε μόνο μία (1) περίπτωση (8,3%) και αντίστοιχα δεν υπήρχαν επαρκή στοιχεία για ακόμη μία (1) περίπτωση (8,3%).

Πίνακας 19

3.5 Επίγνωση του Ρατσιστικού Κινήτρου

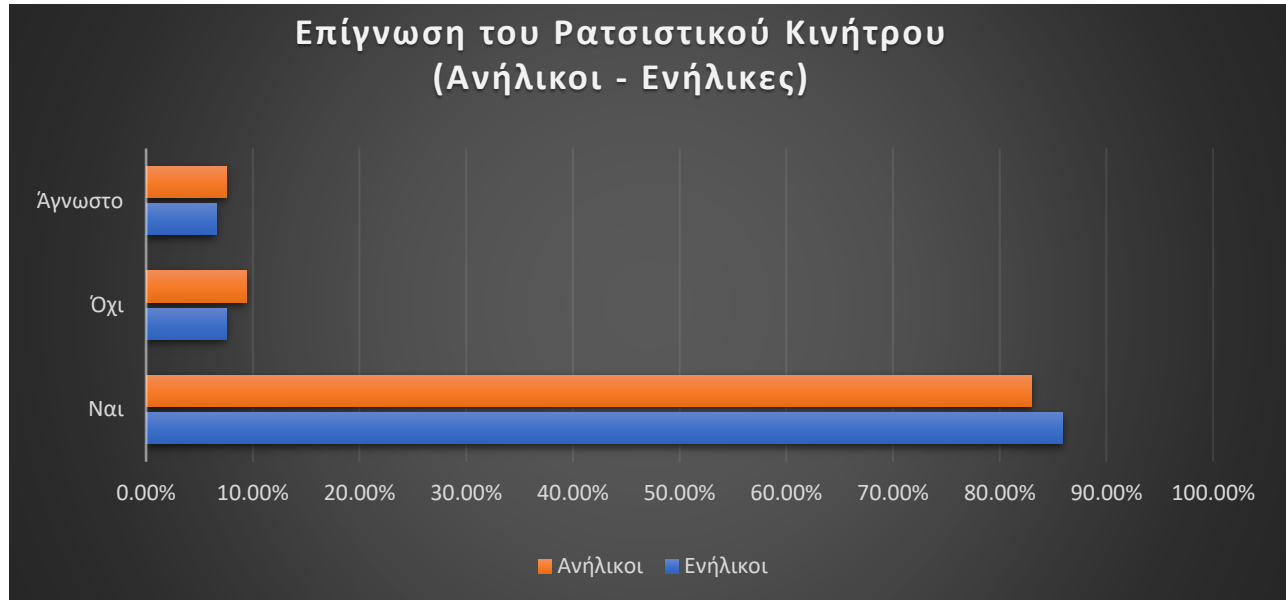
Το Δίκτυο καταγράφει ακόμη κατά πόσο το θύμα είχε επίγνωση του ρατσιστικού κινήτρου που οδήγησε στη βίαιη πράξη του θύτη ή όχι. Από τα διαθέσιμα δεδομένα, προκύπτει ότι το 85% του συνόλου του δείγματος (135 καταγραφές) γνώριζε ότι είναι θύμα ρατσιστικής βίας, 8,2% δεν το γνώριζε (13 καταγραφές). Για το 6,9% (11 καταγραφές) δεν υπάρχουν διαθέσιμα τέτοια δεδομένα.

Πίνακας 20

Ανήλικα Θύματα

Από τη συγκριτική ανάλυση μεταξύ των απαντήσεων των ανηλίκων και των ενηλίκων δεν προκύπτουν σημαντικές στατιστικές διαφορές, όπως απεικονίζεται και στο παρακάτω γράφημα. Συγκεκριμένα, το 83% των ανηλίκων (44 καταγραφές) γνώριζε ότι ήταν θύμα ρατσιστικής βίας, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για τους ενήλικες ήταν 85,9% (91 καταγραφές), και μόλις το 9,4% των ανηλίκων (5 καταγραφές) δεν είχε επίγνωση του ρατσιστικού κινήτρου, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για τους ενήλικες ήταν 7,5% (8 καταγραφές).

Πίνακας 21

Γυναίκες Θύματα

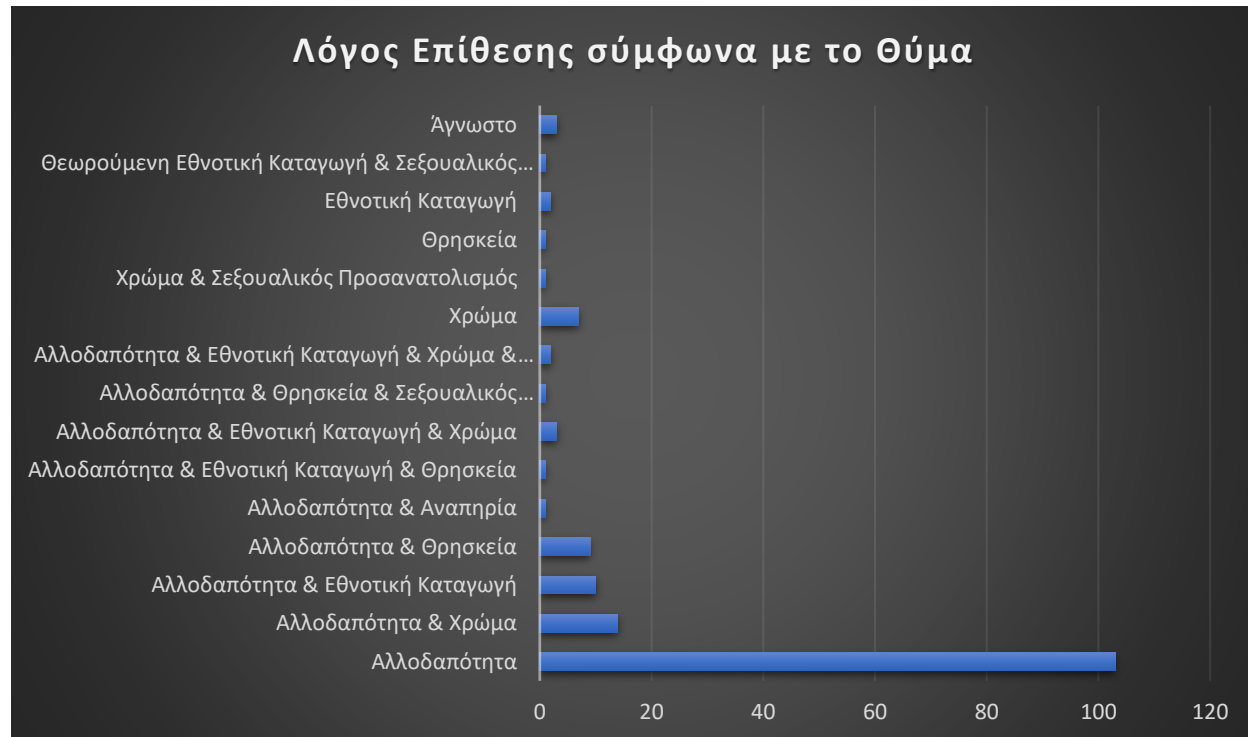
Αναφορικά με τον πληθυσμό των γυναικών του δείγματος, προκύπτει ότι για όσες γυναίκες υπήρχαν δεδομένα, είχαν επίγνωση του γεγονότος ότι ήταν θύματα ρατσιστικής βίας. Για ένα μόνο περιστατικό δεν υπάρχουν διαθέσιμα τα αντίστοιχα δεδομένα.

Πίνακας 22

3.6 Λόγος Επίθεσης Σύμφωνα με το Θύμα

Εκτός του κατά πόσο (ανα)γνωρίζουν τα θύματα την ύπαρξη ρατσιστικού κινήτρου ή όχι, καταγράφεται ακόμη ποιος ήταν, κατά τη γνώμη τους, ο λόγος που έγινε η επίθεση. Από τα διαθέσιμα δεδομένα, προκύπτουν οι παρακάτω βασικές κατηγορίες: α) της αλλοδαπότητας, β) του χρώματος, γ) της εθνοτικής καταγωγής, και δ) της θρησκείας. Ακόμη, στις βασικές κατηγορίες εντάσσονται και η ταυτότητα φύλου και ο σεξουαλικός προσανατολισμός, ωστόσο, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, οι συγκεκριμένες κατηγορίες ξεφεύγουν από το ερευνητικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας και ως εκ τούτου τα περιστατικά τα οποία ανήκουν στον *πυρήνα τους* σε αυτές τις κατηγορίες έχουν αφαιρεθεί από το δείγμα που μελετάται. Σημειώνεται ότι εκτός από τα περιστατικά τα οποία ανήκουν σε μια από τις παραπάνω κατηγορίες, προκύπτουν και *μεικτά* περιστατικά, δηλαδή περιστατικά στα οποία το θύμα θεωρεί ότι ο λόγος της επίθεσης σε βάρος του μπορεί να σχετίζεται για παράδειγμα και με την αλλοδαπότητα του αλλά και με το σεξουαλικό του προσανατολισμό. Με βάση, λοιπόν, τα παραπάνω, σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, προκύπτει ο παρακάτω πίνακας:

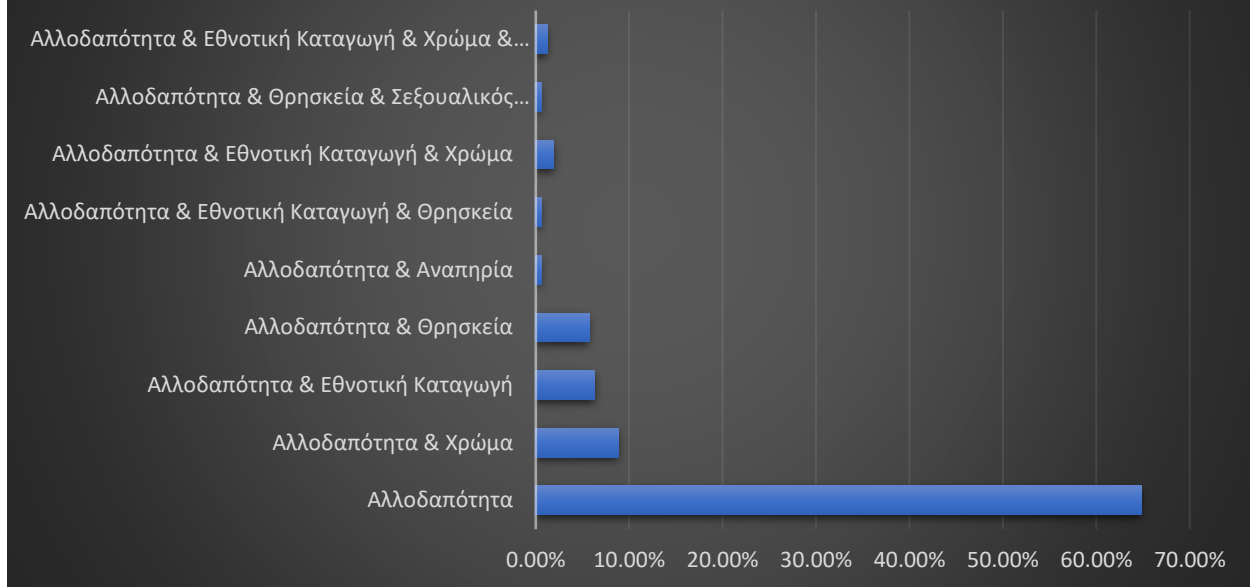

Πίνακας 23

Όπως είναι εμφανές από τον παραπάνω πίνακα, η αλλοδαπότητα, δηλαδή το γεγονός ότι ο δράστης (ήτοι, εν προκειμένω, ο ένστολος) αντιλήφθηκε το γεγονός ότι το θύμα ήταν ξένος, είναι η κύρια αιτία, σύμφωνα με τα θύματα, λόγω της οποίας πραγματοποιήθηκε η εις βάρος τους επίθεση. Το 64,8% του συνολικού υπό μελέτη δείγματος (103 καταγραφές) θεωρεί αμιγώς την αλλοδαπότητα ως το χαρακτηριστικό εκείνο που εξερέθισε τα ρατσιστικά αντανακλαστικά του δράστη, ωστόσο, ένα επιπλέον 25,8% του δείγματος (41 καταγραφές) θεωρεί την αλλοδαπότητα ως ένα από τα περισσότερα εκείνα χαρακτηριστικά που λειτούργησαν ως αίτια για την εις βάρος τους επίθεση. Συνολικά, το 90,6% των θυμάτων ρατσιστικής βίας με θύτη ένστολο (144 καταγραφές), θεωρεί την αλλοδαπότητα ως τον κύριο ή συμπληρωματικό λόγο που δέχθηκε την επίθεση.

Πιο αναλυτικά, το 8,8% του συνόλου θυμάτων (14 καταγραφές) θεωρούν ότι η αιτία της εις βάρος τους επίθεσης ήταν η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με το χρώμα τους, το 6,3% (10 καταγραφές) η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με την εθνοτική τους καταγωγή, το 5,7% (9 καταγραφές) η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με τη θρησκεία τους, το 0,6% (1 καταγραφή) η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με την αναπηρία του, το 1,9% (3 καταγραφές) η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με την εθνοτική καταγωγή και το χρώμα τους, το 0,6% (καταγραφή) η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με την εθνοτική καταγωγή και τη θρησκεία του, το 0,6% (1 καταγραφή) η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με τη θρησκεία και το σεξουαλικό του προσανατολισμό, και τέλος, το 1,2% (2 καταγραφές) η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με την εθνοτική καταγωγή, το χρώμα και τη θρησκεία τους.

Η Αλλοδαπότητα ως Κύριος ή Συμπληρωματικός Λόγος της Επίθεσης

Πίνακας 24

Το χρώμα αξιολογήθηκε ως ο μοναδικός λόγος επίθεσης από το δράστη από το 4,4% του συνολικού δείγματος (7 καταγραφές). Συνολικά όμως, αναφέρθηκε ως κύριος ή συμπληρωματικός λόγος της επίθεσης από το 16,9% των θυμάτων (27 καταγραφές). Αναλυτικά, το χρώμα σε συνδυασμό με την αλλοδαπότητα αναφέρθηκε ως αιτία της επίθεσης από το 8,8% του συνόλου των θυμάτων (14 καταγραφές), το χρώμα σε συνδυασμό με το σεξουαλικό προσανατολισμό από το 0,6% (1 καταγραφή), το χρώμα σε συνδυασμό με την αλλοδαπότητα και την εθνοτική καταγωγή από το 1,9% (3 καταγραφές), το χρώμα σε συνδυασμό με την αλλοδαπότητα, την εθνοτική καταγωγή και τη θρησκεία τους από το 1,2% (2 καταγραφές).

Το Χρώμα ως Κύριος ή Συμπληρωματικός Λόγος της Επίθεσης

Πίνακας 25

Η εθνοτική καταγωγή κατατέθηκε ως ο μοναδικός λόγος της επίθεσης από το 1,2% των υπό μελέτη περιστατικών (2 καταγραφές). Συνολικά, ως κύριος ή συμπληρωματικός λόγος της επίθεσης, αναφέρθηκε από το 11,2% (19 καταγραφές). Συνδυάστηκε από το 6,3% με την αλλοδαπότητα (10 καταγραφές), από το 0,6% (1 καταγραφή) με την αλλοδαπότητα και τη θρησκεία, από το 1,9% (3 καταγραφές), με την αλλοδαπότητα και το χρώμα, και από το 1,2% (2 καταγραφές) με την αλλοδαπότητα, το χρώμα και τη θρησκεία. Ακόμη, αξίζει να αναφερθεί ότι σε μια (1) περίπτωση (0,6% του δείγματος) ήταν η *θεωρούμενη* εθνοτική καταγωγή σε συνδυασμό με το σεξουαλικό προσανατολισμό που κατά το θύμα αποτέλεσαν το λόγο να επιτεθεί ο δράστης.

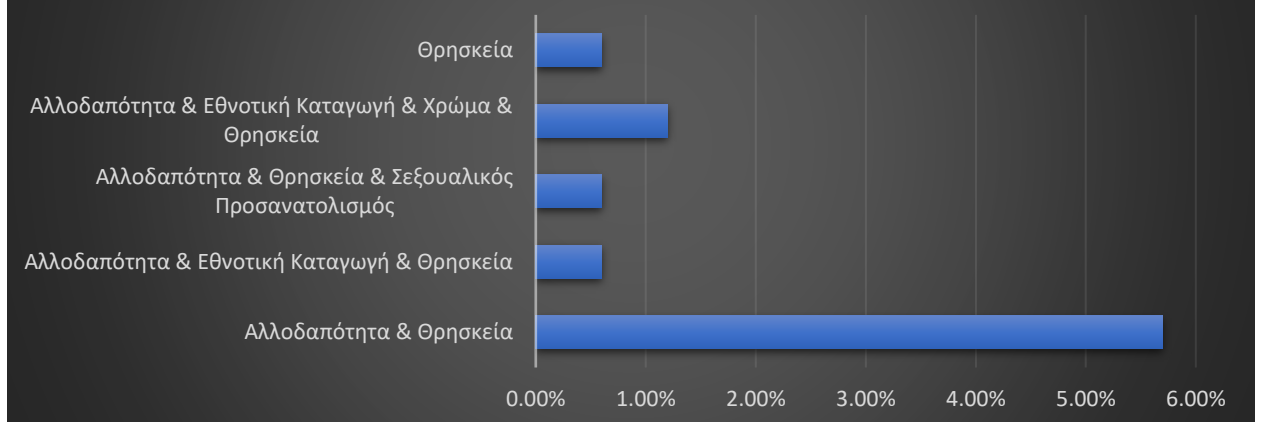
Η Εθνοτική Καταγωγή ως Κύριος ή Συμπληρωματικός Λόγος της Επίθεσης

Πίνακας 26

Η θρησκεία αναφέρθηκε ως ο μοναδικός λόγος της επίθεσης μόνο από το 0,6% του υπό μελέτη δείγματος (1 καταγραφή). Συνολικά, όμως, ως κύριος ή συμπληρωματικός λόγος της επίθεσης, αναφέρθηκε από το 8,7% (14 καταγραφές). Συνδυάστηκε από το 5,7% με την αλλοδαπότητα (9 καταγραφές), από το 0,6% (1 καταγραφή) με την αλλοδαπότητα και την εθνοτική καταγωγή, από το 0,6% (1 καταγραφή) με την αλλοδαπότητα και το σεξουαλικό προσανατολισμό και από το 1,2% (2 καταγραφές) με την αλλοδαπότητα, την εθνοτική καταγωγή και το χρώμα.

Η Θρησκεία ως Κύριος ή Συμπληρωματικός Λόγος της Επίθεσης

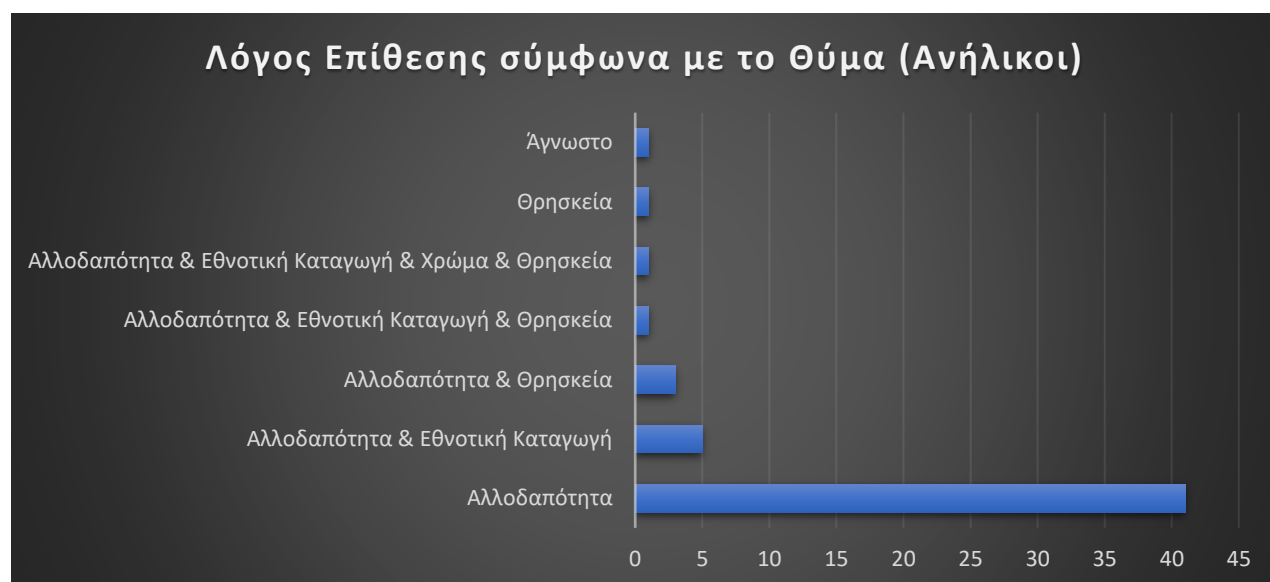
Πίνακας 27

Συμπερασματικά, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η αλλοδαπότητα ήταν η πιο συχνή κύρια ή συμπληρωματική αιτία στην οποία τα θύματα απέδιδαν το κίνητρο του θύτη (90,6% του συνόλου του δείγματος – 144 καταγραφές). Ακολουθούν το χρώμα το οποίο θεωρεί κύριο ή συμπληρωματικό λόγο για την εις βάρος του επίθεση το 16,9% του δείγματος (27 καταγραφές), η εθνοτική καταγωγή, η οποία αναφέρεται από το 11,2% (19 καταγραφές), και η θρησκεία η οποία αναφέρεται από το 8,7% του υπό μελέτη δείγματος (14 καταγραφές).

Ανήλικα Θύματα

Οι λόγοι επίθεσης σύμφωνα με τα ανήλικα θύματα, αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

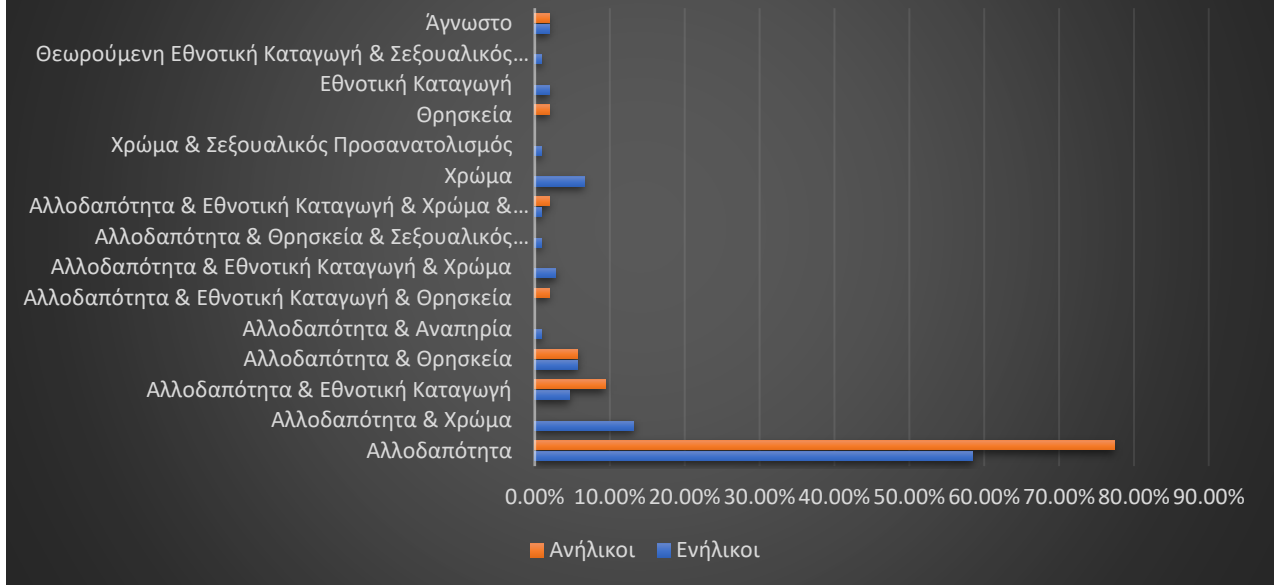
Πίνακας 28

Όπως και με τον ενήλικο πληθυσμό του δείγματος, παρατηρείται ότι η αλλοδαπότητα είναι ο πιο συχνά θεωρούμενος από τα θύματα λόγος για τον οποίο πιστεύουν ότι έγινε η εις βάρος τους επίθεση. Το 77,4% των ανηλίκων (41 καταγραφές) θεωρεί ότι η αλλοδαπότητα ήταν ο μοναδικός λόγος για τον οποίο έγινε η επίθεση, ωστόσο ως κύριος και συμπληρωματικός λόγος αναφέρεται συνολικά από το 96,3% των ανηλίκων (51 καταγραφές). Το χρώμα, στα υπό μελέτη περιστατικά που αφορούν σε ανηλίκους, υφίσταται μόνο ως συμπληρωματικός λόγος (συνδυαζόμενος με την αλλοδαπότητα, την εθνοτική καταγωγή και τη θρησκεία) σε μια (1) μόνο καταγραφή που αποτελεί το 1,9% του δείγματος των ανηλίκων. Η εθνοτική καταγωγή, καταγράφεται και αυτή μόνο ως συμπληρωματική αιτία για την επίθεση, συνδυαζόμενη με την

αλλοδαπότητα σε πέντε (5) καταγραφές που αποτελούν το 9,4%, επίσης συνδυαζόμενη με την αλλοδαπότητα και τη θρησκεία σε μια (1) καταγραφή που αποτελεί το 1,9% των ανηλίκων και, τέλος, συνδυαζόμενη με την αλλοδαπότητα, το χρώμα και τη θρησκεία σε μια (1) καταγραφή που αποτελεί το 1,9% των ανηλίκων. Ως εκ τούτων, συνολικά, η εθνοτική καταγωγή, ως ένας από του λόγους που συνέβαλαν στην επίθεση του ένστολου, εντοπίστηκε σε επτά (7) καταγραφές, δηλαδή στο 13,2% του συνόλου των ανηλίκων. Τέλος, η θρησκεία θεωρήθηκε κύριος ή συμπληρωματικός λόγος της επίθεσης από το 11,4% των ανηλίκων (6 καταγραφές). Η θρησκεία ως ο μοναδικός λόγος της επίθεσης εντοπίστηκε σε μία (1) καταγραφή (1,9% των ανηλίκων). Συνδυαζόμενη με την αλλοδαπότητα, εντοπίστηκε στο 5,7% των ανηλίκων (3 καταγραφές), συνδυαζόμενη με την αλλοδαπότητα και την εθνοτική καταγωγή εντοπίστηκε στο 1,9% των ανηλίκων (1 καταγραφή), και συνδυαζόμενη με την αλλοδαπότητα, την εθνοτική καταγωγή και το χρώμα στο 1,9% (1 καταγραφή).

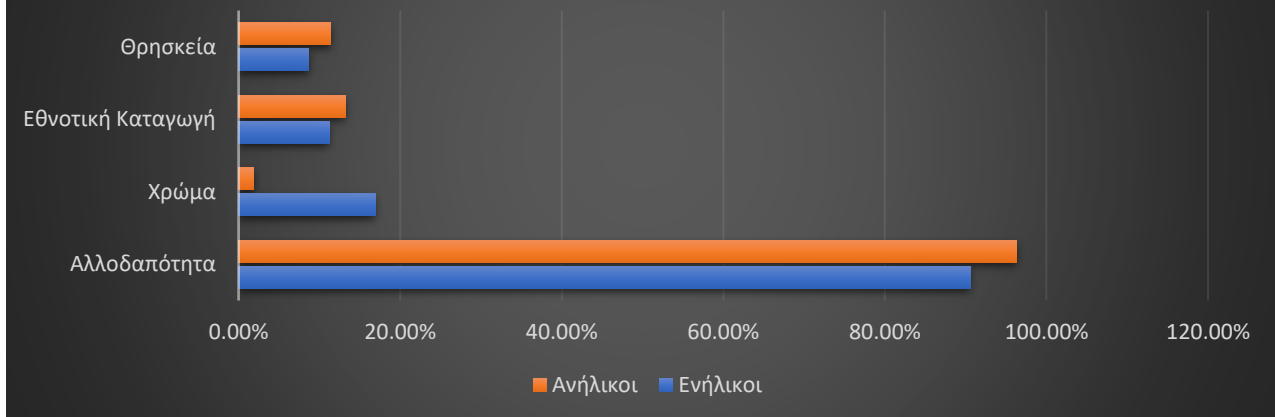
Συγκρίνοντας τους λόγους επίθεσης μεταξύ των ανήλικων και ενήλικων θυμάτων, δεν προκύπτουν μεγάλες διαφορές. Ένα σημείο, το οποίο μπορεί να παρατηρήσει κανείς, είναι ότι η αλλοδαπότητα ως μοναδικός λόγος επίθεσης σύμφωνα με το θύμα είναι σημαντικά πιο συχνή στα ανήλικα θύματα. Ωστόσο, αυτό φαίνεται να συμβαίνει διότι οι ενήλικες συνδυάζουν παραπάνω λόγους/παράγοντες με την αλλοδαπότητα και για αυτό το λόγο, εν πολλοίς, η σημαντική αυτή διαφορά εξισορροπείται στον Πίνακα 28, όπου καταμετρούνται μαζί οι καταγραφές που έχουν την αλλοδαπότητα ως μοναδική απάντηση, αλλά και ως μέρος περισσότερων λόγων της επίθεσης. Ακόμη, ένα ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι οι ανήλικοι εντοπίζουν πολύ σπάνια το χρώμα τους ως λόγο της εις βάρος τους επίθεσης, γεγονός που ενδεχομένως να έχει να κάνει με την πληθυσμιακή σύνθεσή τους ως προς το χρώμα.

Λόγος Επίθεσης σύμφωνα με το Θύμα (Ανήλικοι - Ενήλικοι)

Πίνακας 29

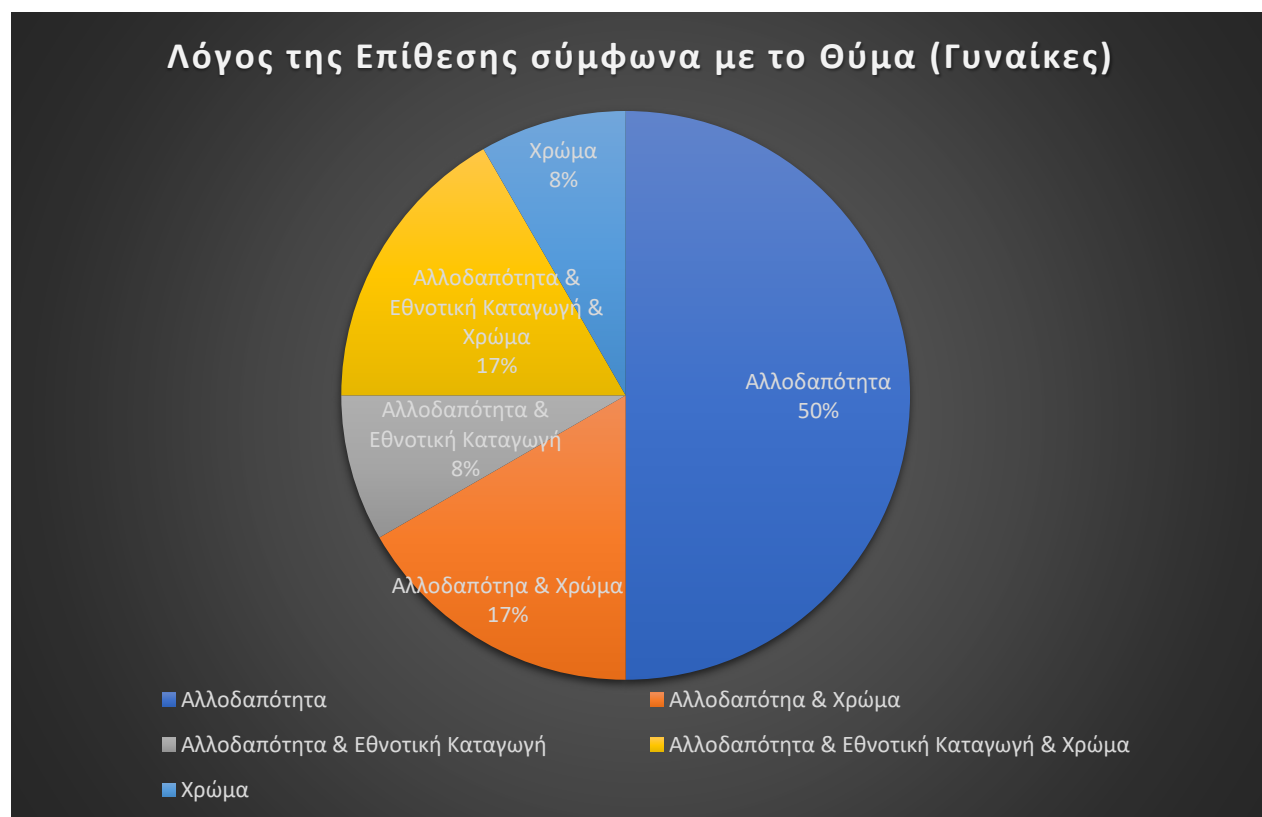
Λόγος Επίθεσης σύμφωνα με το Θύμα (Ανήλικοι - Ενήλικοι)

Πίνακας 30

Γυναίκες Θύματα

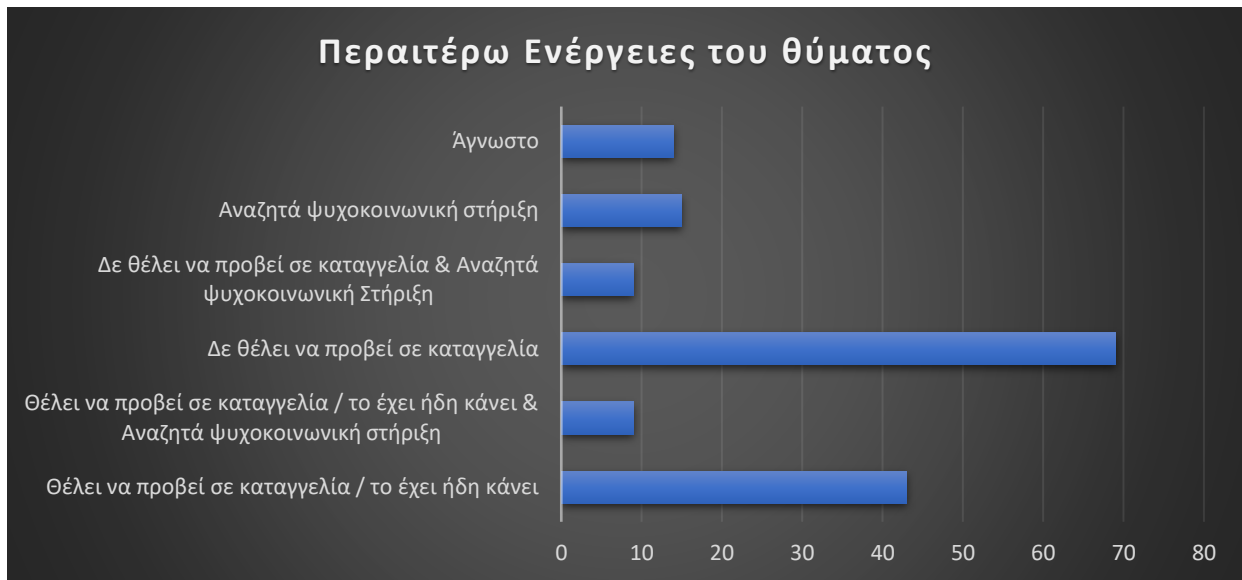
Τέλος, παρουσιάζονται συνοπτικά οι λόγοι επίθεσης σύμφωνα με τις γυναίκες θύματα στο παρακάτω διάγραμμα. Και σε αυτό το μέρος του δείγματος, η αλλοδαπότητα ως η αιτία της επίθεσης κυριαρχεί, είτε ως μοναδική απάντηση στο 50% (6 καταγραφές) είτε συνδυαζόμενη με άλλες απαντήσεις στο 42% των περιπτώσεων (5 καταγραφές), ως εκ τούτου εντοπίζεται αθροιστικά στο 92% των καταγραφών που αφορούν γυναίκες. Το χρώμα αναφέρεται σε μια (1) καταγραφή (8,3% των γυναικών) ως μοναδική αιτία της επίθεσης, ωστόσο εμπεριέχεται ως ένας από τους λόγους επίθεσης σε τέσσερις (4) καταγραφές που αποτελούν το 33,4% των γυναικών.

Πίνακας 31

3.7 Περαιτέρω Ενέργειες

Σε σχέση με το θύμα, το Δίκτυο, τέλος, συγκεντρώνει ορισμένες από τις περαιτέρω ενέργειες που το θύμα επιθυμεί να γίνουν. Στον παρακάτω πίνακα συγκεντρώνονται τα διαθέσιμα δεδομένα:

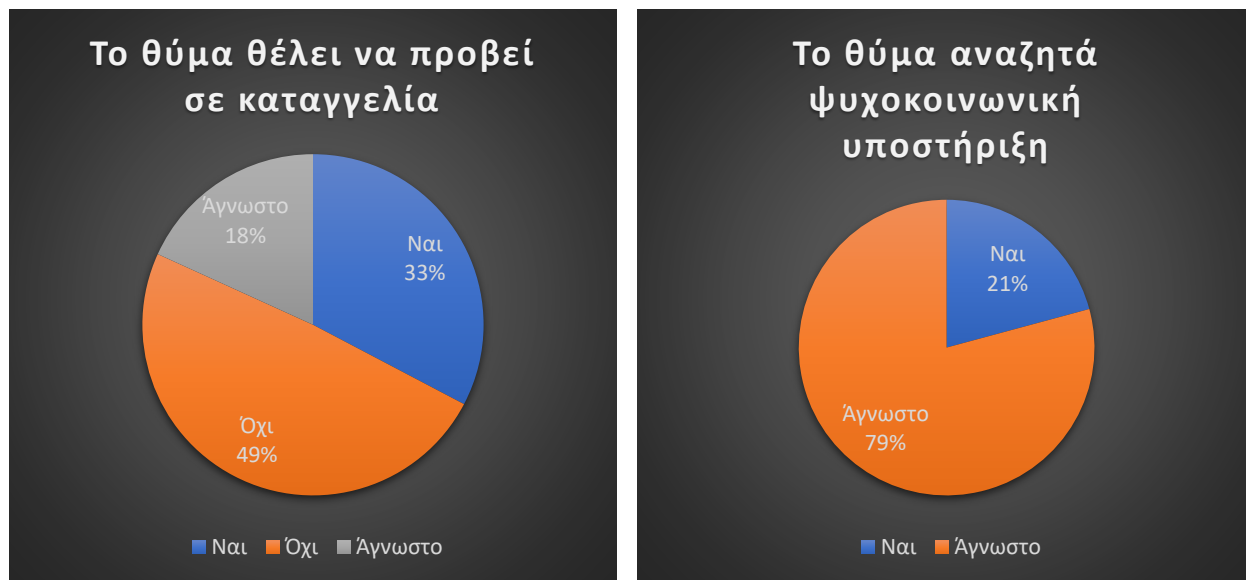

Πίνακας 32

Όπως αποτυπώνεται και στον παραπάνω πίνακα, το θύμα θέλει να καταγγείλει το περιστατικό στις αρχές ή το έχει ήδη κάνει στο 27% των περιπτώσεων (43 καταγραφές). Επιπρόσθετα, σε ποσοστό 5,6% (9 καταγραφές) το θύμα θέλει να καταγγείλει το περιστατικό και παράλληλα αναζητά ψυχοκοινωνική στήριξη. Σε ποσοστό 43,4% (69 καταγραφές) το θύμα δε θέλει να καταγγείλει το περιστατικό, και σε ποσοστό 5,6% (9 καταγραφές) το θύμα δε θέλει να καταγγείλει το περιστατικό, ωστόσο, αναζητά ψυχοκοινωνική στήριξη. Στο 9,4% των περιπτώσεων (15 καταγραφές) έχει καταγραφεί μόνο η πληροφορία ότι το θύμα αναζητά ψυχοκοινωνική στήριξη. Τέλος, για το 8,8% των περιστατικών, δεν υφίστανται συναφή δεδομένα.

Σύμφωνα με τα ως άνω, προκύπτει ότι το θύμα θέλει να προβεί σε καταγγελία ή το έχει ήδη κάνει συνολικά στο 32,7% των περιστατικών (52 καταγραφές). Αντίθετα, στο 49% των περιπτώσεων (78 καταγραφές) το θύμα δε θέλει να προβεί σε καταγγελία, ενώ για το 18,2% (29 καταγραφές) δεν υπάρχει διαθέσιμη η συγκεκριμένη πληροφορία.

Αντίστοιχα, στο 20,8% των περιστατικών (33 καταγραφές) το θύμα αναζητά ψυχοκοινωνική στήριξη ανεξαρτήτως του αν θέλει να προβεί σε καταγγελία, ενώ για τη μεγάλη πλειοψηφία των περιστατικών (79,2% του δείγματος – 126 καταγραφές), δε γνωρίζουμε κατά πόσο το θύμα θα ήθελε να λάβει τέτοιου είδους υπηρεσίες.

Πίνακες 33-34

Το γεγονός ότι η πλειοψηφία των θυμάτων δε θέλει να καταγγείλει το περιστατικό στις αρχές είναι ενδεικτικό της απουσίας εμπιστοσύνης ή και του φόβου απέναντι στους κρατικούς μηχανισμούς υπεράσπισης των θυμάτων. Από τα διαθέσιμα στοιχεία που προκύπτουν από το ερωτηματολόγιο του Δικτύου και συγκεκριμένα από την ενότητα που αφορά στις περαιτέρω ενέργειες του θύματος και τη διευκρινιστική, ανοιχτού τύπου, ερώτηση του λόγου για τον οποίο το θύμα δεν επιθυμεί να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες, οι απαντήσεις είναι χαρακτηριστικές. Οι συνηθέστερες είναι ο φόβος είτε επειδή ο θύτης ήταν ένστολος, είτε επειδή το θύμα δεν έχει νομιμοποιητικά έγγραφα και ως εκ τούτου φοβάται ότι η καταγγελία του θα οδηγήσει τελικά στη σύλληψή του, ή επειδή το θύμα φοβάται ότι η καταγγελία θα καθυστερήσει τη μετεγκατάστασή του στην ενδοχώρα, καθώς και για κάποιον άλλο λόγο (π.χ. στοχοποίηση). Επίσης, αρκετές φορές, δίδεται η απάντηση λόγω φόβου ότι «το σύστημα δε δουλεύει και είναι χρονοβόρο» ή επειδή το θύμα θεωρεί ότι η καταγγελία θα είναι «άσκοπη». Ακόμη, υπάρχουν αναφορές για υψηλόβαθμους αξιωματικούς οι οποίοι προτρέπουν τα θύματα να μην καταγγεί-

λουν το περιστατικό («λόγω σχετικής προτροπής Αστυνομικού Διευθυντή»). Επιπλέον, σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Αμνηστίας («Αστυνομική Βία στην Ελλάδα», 2012), ορισμένα θύματα δε θέλουν να καταγγείλουν το περιστατικό επειδή σχεδιάζουν να φύγουν άμεσα από την Ελλάδα και άλλα επειδή απλώς θέλουν να «ξεχάσουν» το περιστατικό (39). Τέλος, υπάρχουν περιπτώσεις που θα ήθελαν να καταγγείλουν το περιστατικό, ωστόσο, φοβούνται οι μάρτυρες με αποτέλεσμα, τελικά, το θύμα να αποφασίζει να μην καταγγείλει το περιστατικό.

Αναφορικά με το κατά πόσο το θύμα αναζητά ψυχοκοινωνική υποστήριξη δεν υπάρχουν περισσότερα στοιχεία και ο μικρός αριθμός διαθέσιμων δεδομένων δεν προσφέρεται ώστε να εξαχθούν σχετικά συμπεράσματα. Ωστόσο, είναι πιθανό, το αν τίθεται το ερώτημα αυτό στο θύμα ρατσιστικής βίας να έχει να κάνει με το κατά πόσο ο φορέας καταγραφής έχει διαθέσιμη τέτοια υπηρεσία, πράγμα που, ενδεχομένως, να εξηγεί το χαμηλό ποσοστό διαθέσιμης σχετικής πληροφορίας.

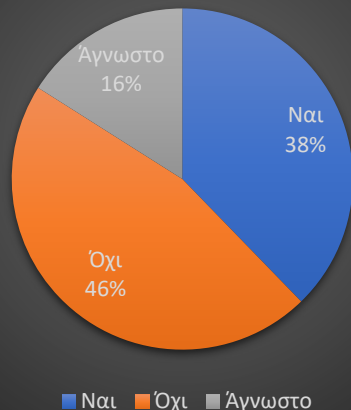
Ανήλικα Θύματα

Συγκρίνοντας τις περαιτέρω ενέργειες του θύματος μεταξύ ανηλίκων και ενήλικων προκύπτουν οι παρακάτω πίνακες:

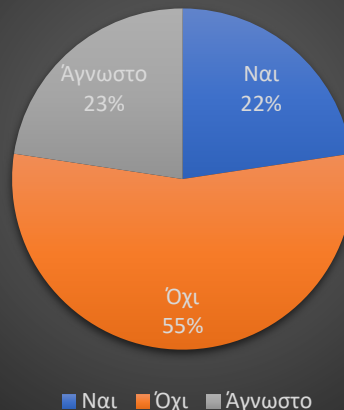
Πίνακας 35

Το θύμα θέλει να προβεί σε καταγγελία (Ενήλικοι)

Πίνακες 36-37

Το θύμα θέλει να προβεί σε καταγγελία (Ανήλικοι)

Το θύμα αναζητά ψυχοκοινωνική στήριξη (Ενήλικοι)

Πίνακες 38-39

Το θύμα αναζητά ψυχοκοινωνική στήριξη (Ανήλικοι)

Τα ανήλικα θύματα δείχνουν να τάσσονται με μεγαλύτερη επιφύλαξη στην καταγγελία του περιστατικού σε σχέση με τους ενήλικους. Πιο αναλυτικά, το 22,6% των ανηλίκων (12 καταγραφές) είναι θετικοί στο να καταγγείλουν το περιστατικό ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ενήλικων είναι 37,7% (40 καταγραφές). Υπάρχει δηλαδή μια διαφορά της τάξεως του 15% στις μεταξύ τους απαντήσεις. Αρνητικοί εμφανίζονται οι ανήλικοι στο 54,7% των περιπτώσεων (29 καταγραφές), ενώ αντίστοιχα οι ενήλικες είναι αρνητικοί στο 46,2% των περιπτώσεων (49 κατα-

γραφές). Ταυτόχρονα, το ποσοστό για το οποίο δε γνωρίζουμε αν οι ανήλικοι επιθυμούν ή όχι την καταγγελία του περιστατικού κυμαίνεται στο 22,6% (12 καταγραφές), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους ανηλικούς είναι 16% (17 καταγραφές). Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει ότι η μερίδα των αποφασισμένων για την καταγγελία του περιστατικού ατόμων είναι σαφώς μεγαλύτερη για τους ενήλικους συγκριτικά με τους ανηλικούς. Για το ποσοστό των ατόμων που είναι αποφασισμένοι να μην καταγγείλουν το περιστατικό η ψαλίδα μεταξύ ανηλικών και ενήλικων κλείνει, με τη μεταξύ τους διαφορά να κυμαίνεται στο 8,5% περίπου.

Όσον αφορά στην αναζήτηση ψυχοκοινωνικής στήριξης από την πλευρά του θύματος, δεν προκύπτουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στον ανήλικο και τον ενήλικο πληθυσμό του δείγματος και ως εκ τούτου δεν προκύπτει κάποιο συγκριτικό συμπέρασμα.

Γυναίκες Θύματα

Οι περαιτέρω ενέργειες των γυναικών θυμάτων ρατσιστικής βίας με θύτη ένστολο αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 40

Ο γυναικείος πληθυσμός του δείγματος είναι ο μοναδικός στον οποίο οι θετικές απαντήσεις σχετικά με το αν τα θύματα επιθυμούν να προβούν σε καταγγελία υπερβαίνουν τις αρνητικές. Ωστόσο, λόγω του πολύ μικρού αριθμού καταγραφών που αφορούν σε γυναίκες δεν είναι

ασφαλές να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι υπάρχει μια τέτοια τάση στις γυναίκες σε αντίστιξη με τους υπόλοιπους πληθυσμούς του υπό μελέτη δείγματος, καθώς η ποσοστιαία διαφορά που παρατηρείται ανάμεσα στις θετικές και τις αρνητικές απαντήσεις προκύπτει από μόλις μία (1) καταγραφή.

Αντίστοιχα ψηλό, σε σχέση με τους υπόλοιπους πληθυσμούς του δείγματος, είναι το ποσοστό των γυναικών που δηλώνουν πως επιθυμούν ψυχοκοινωνική στήριξη. Ωστόσο, για τους ίδιους λόγους με παραπάνω, δε μπορεί να προκύψει κάποιο συμπέρασμα σχετικά με κάποιου είδους τάση.

Πίνακες 41-42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Στοιχεία σχετικά με το Θύτη

4.1 Δημογραφικά Στοιχεία

Τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τους θύτες είναι, εύλογα, πολύ λιγότερα σε σχέση με αυτά του θύματος. Επιπροσθέτως, δεδομένου ότι οι καταγραφές βασίζονται στις μαρτυρίες των θυμάτων, είναι επίσης λογικό να ενέχουν ανακρίβειες, καθώς το θύμα δεν είναι πάντοτε σε θέση να συγκρατήσει με ακρίβεια όλες τις λεπτομέρειες του συμβάντος, ειδικά όταν πρόκειται για συμβάντα, συνήθως, υψηλής έντασης βίας. Ακόμη, το γεγονός ότι το θύμα έχει μια ιδιάζουσα σχέση εξουσίας με το θύτη δεδομένης της ιδιότητα του τελευταίου, συχνά, μπορεί να λειτουργήσει ως ένας επιπλέον λόγος ψυχολογικής πίεσης, στρες και φόβου –ψυχικές καταστάσεις που δεν προσφέρονται στο να εντυπωθούν στο μυαλό του θύματος όλες οι λεπτομέρειες που τυχόν ενδιαφέρουν ένα μηχανισμό καταγραφής, όπως το Δίκτυο. Σε κάθε περίπτωση, δεδομένων αυτών των περιορισμών και των δυσκολιών, αξίζει να αναλυθούν και να μελετηθούν τα υφιστάμενα δεδομένα, όχι τόσο σε ένα μικροσκοπικό επίπεδο, αλλά μακροσκοπικά, προκειμένου να εντοπιστούν τυχόν τάσεις και νόρμες.

Φύλο

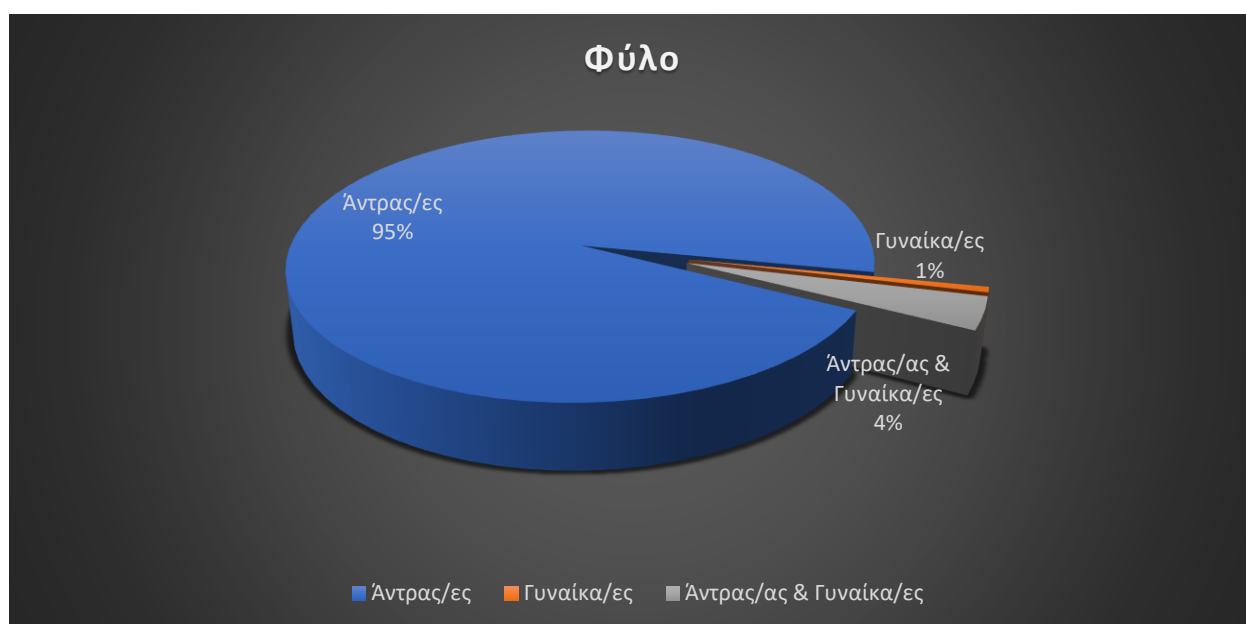
Ξεκινώντας την ανάλυση από το φύλο του θύτη, από τα διαθέσιμα στοιχεία των 159 περιστατικών, προκύπτει ότι οι θύτες σε ποσοστό 95,6% (152 καταγραφές) ήταν άντρες. Σε μία (1) μόνο περίπτωση (0,6% του δείγματος) καταγράφηκε θύτης γυναίκα, ενώ σε έξι (6) συνολικά περιπτώσεις (3,8% του δείγματος) θύτες ήταν και γυναίκα/ες και άντρας/ες.

Το χαμηλό ποσοστό των γυναικών ανάμεσα στους θύτες είναι αναμενόμενο, δεδομένης της ποσόστωσης της ΕΛ.ΑΣ. (η οποία, όπως θα δούμε παρακάτω, είναι ο φορέας των σωματών ασφαλείας με το συντριπτικά υψηλότερο ποσοστό θυτών ρατσιστικής βίας), της οποίας το γυναικείο προσωπικό δεν ξεπερνά το 12,6% του συνόλου του προσωπικού της¹⁹. Ωστόσο, αξίζει να

---

¹⁹ Δεν είναι ξεκάθαρος ο αριθμός των γυναικών που εργάζονται στην ΕΛ.ΑΣ. Σύμφωνα με την [ιστοσελίδα της ΕΛ.ΑΣ](#) το γυναικείο προσωπικό αντιπροσωπεύει είτε το 10%, είτε το 12,6% του Σώματος. Βέβαια, είναι πιθανό αυτοί οι αριθμοί να μην ισχύουν πλέον, καθώς η τελευταία ενημέρωση της συγκεκριμένης σελίδας έχει γίνει το 2011. Σε κάθε περίπτωση, ο αριθμός των γυναικών της ΕΛ.ΑΣ. είναι πολύ μικρότερος από αυτόν των αντρών που επανδρώνουν το Σώμα.

σημειωθεί ότι ακόμη κι αν αθροιστεί το ένα (1) περιστατικό με γυναίκα θύτη με τα έξι (6) περιστατικά που υπήρχε και γυναίκα και άντρας θύτης, δεν ξεπερνιέται το 4,4% του δείγματος, ποσοστό αρκετά χαμηλότερο από αυτό των γυναικών που υπηρετούν στην ΕΛ.ΑΣ. Το παραπάνω φαινόμενο θα μπορούσε, ενδεχομένως, να εξηγηθεί με βάση το γεγονός ότι είναι ποσοστιαία υψηλός ο αριθμός των γυναικών της ΕΛ.ΑΣ. που δεν εργάζεται σε θέσεις πεδίου αλλά σε πόστα περισσότερο γραφειοκρατικά²⁰. Σε κάθε περίπτωση, τα ως άνω καταδεικνύουν ακόμη περισσότερο, το γεγονός ότι θύτες των καταγεγραμμένων από το Δίκτυο περιστατικών ρατσιστικής βίας με θύτη ένστολο είναι, σχεδόν αποκλειστικά, άντρες.

Πίνακας 43

Ηλικιακή Κατανομή

Οι ηλικίες που καταγράφονται για τους θύτες είναι αυτές που κατά προσέγγιση υπολογίζουν τα θύματα. Με βάση αυτά τα στοιχεία, προκύπτει ότι η πιο πολυπληθής ηλικιακή ομάδα είναι τα 25-34 έτη, η οποία αντιστοιχεί στο 50,3% του δείγματος (80 καταγραφές). Η ηλικιακή ομάδα 35-54 ετών αποτελεί τη δεύτερη κατά σειρά σε μέγεθος ηλικιακή ομάδα, συγκεντρώνοντας το 14,5% των θυτών (23 καταγραφές). Ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 18-24 ετών, στην οποία συγκεντρώνεται μόλις το 1,9% των θυτών (3 καταγραφές). Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν έχει καταγραφεί κανένας θύτης ο οποίος να υπολογίζεται ως μεγαλύτερος των 55 ετών, αλλά και το

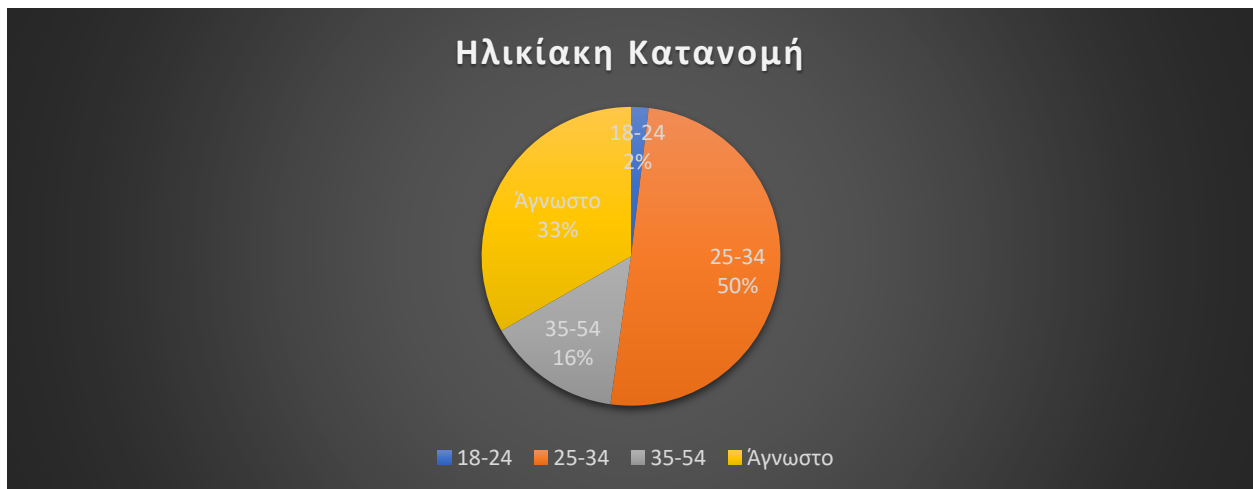
²⁰ Ο.π.

γεγονός ότι για μια σημαντική μερίδα περιστατικών που αντιστοιχεί στο 33,3% του δείγματος (53 καταγραφές) δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Η τόσο μεγάλη συγκέντρωση των θυτών στην ηλικιακή ομάδα 25-34 ετών και η εν συγκρίσει σημαντικά μειωμένη συγκέντρωση θυτών στην επόμενη ηλικιακή ομάδα (35-54), η οποία φτάνει στην πλήρη απουσία θυτών στο ηλικιακό γκρουπ των 55 και άνω, ενδεχομένως, εξηγούνται από τα καθήκοντα τα οποία ανατίθενται σε γενικές γραμμές στο κάθε ηλικιακό γκρουπ. Όπως είναι λογικό, τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα, αποσύρονται μετά από ένα σημείο από την καριέρα τους στο πεδίο, και αφιερώνονται σε καθήκοντα τα οποία τους κρατάνε περισσότερο εντός των τμημάτων ή των γραφείων.

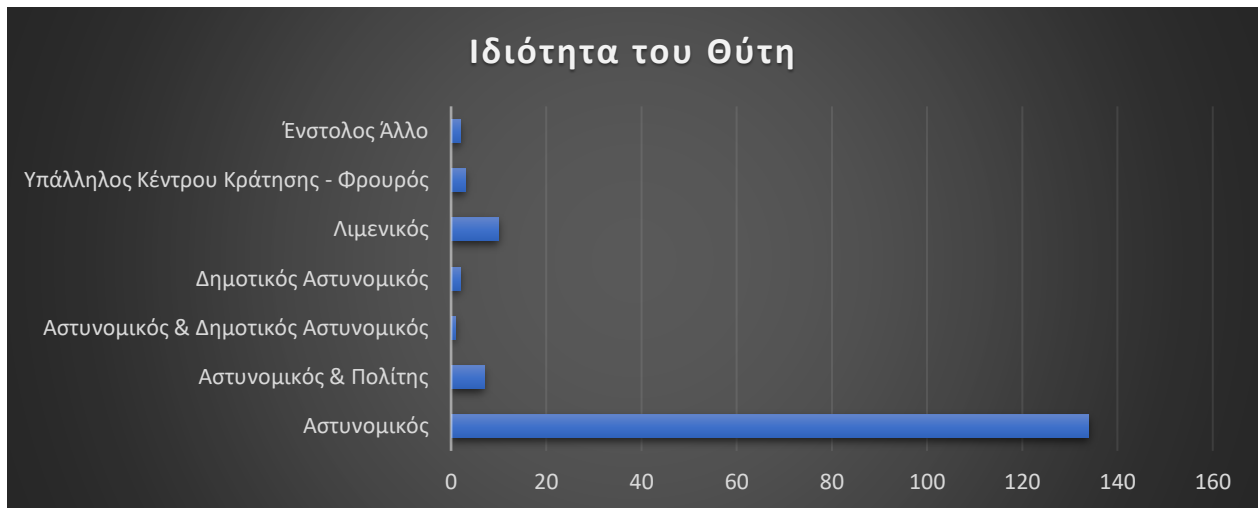
Πίνακας 44

Πίνακας 45

4.2 Ιδιότητα του Θύτη

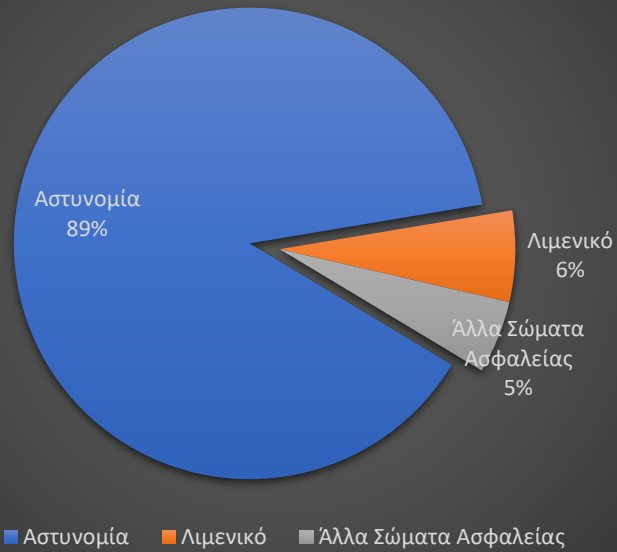
Όλοι οι θύτες υπό μελέτη ανήκουν σε σώματα ασφαλείας. Από τη μελέτη των δεδομένων, προέκυψαν πέντε (5) σώματα-κατηγορίες στις οποίες ανήκουν οι θύτες: α) στην ΕΛ.ΑΣ., β) στη Δημοτική Αστυνομία, γ) στο Λιμενικό Σώμα, δ) σε Κέντρα Κράτησης στα οποία εργάζονται ως φρουροί, και ε) σε άλλο επίσημο σώμα ασφαλείας που δε διευκρινίζεται. Η κατανομή με βάση τα δεδομένα έχει ως εξής:

Πίνακας 46

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, ο δράστης στο 84,3% των περιπτώσεων (134 καταγραφές) ήταν αστυνομικός της ΕΛ.ΑΣ.. Σε ποσοστό 1,3% (2 καταγραφές) ανήκε στη Δημοτική Αστυνομία, στο 6,3% (10 καταγραφές) ανήκε στο Λιμενικό Σώμα, στο 1,9% (3 καταγραφές) ήταν Υπάλληλος Κέντρου Κράτησης (φρουρός), και σε ποσοστό 1,3% (2 καταγραφές) ανήκε σε άλλο σώμα ασφαλείας. Ωστόσο, υπάρχουν και ορισμένα μεικτά περιστατικά, καθώς οι θύτες είχαν μεταξύ τους διαφορετικές ιδιότητες. Τέτοια είναι η περίπτωση των επτά (7) καταγραφών (4,4% του δείγματος) όπου υπήρξε συνέργεια μεταξύ αστυνομικού/ων και πολίτη/ών, αλλά και η μία (1) περίπτωση (0,6% του δείγματος), όπου υπήρξε συνέργεια μεταξύ αστυνομικού/ων και δημοτικού/ων αστυνομικού/ων. Με αυτά τα δεδομένα, το πραγματικό ποσοστό στο οποίο είχαν συμμετοχή αστυνομικοί της ΕΛ.ΑΣ. αγγίζει το 89,3% των καταγραφών (142 περιστατικά) και το πραγματικό ποσοστό στο οποίο συμμετείχαν δημοτικοί αστυνομικοί ανεβαίνει στο 1,9% (3 περιστατικά).

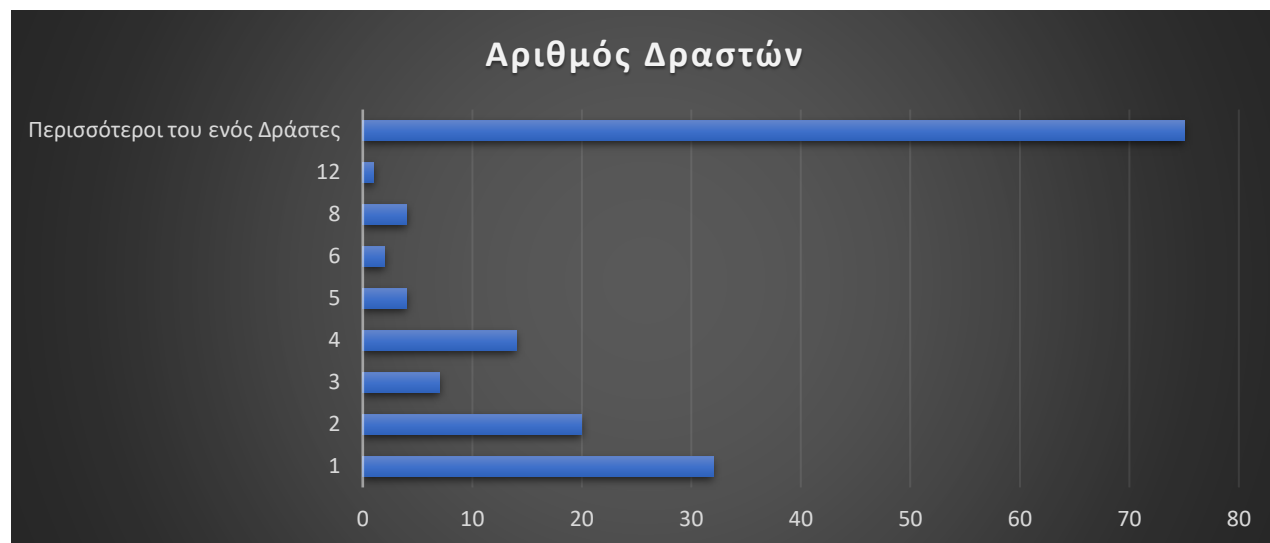
Σώματα Ασφαλείας

Πίνακας 47

4.3 Αριθμός Δραστών

Το Δίκτυο, ακόμη, καταγράφει και τον, κατά το δυνατόν, ακριβή αριθμό των δραστών. Με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα προκύπτει ο παρακάτω πίνακας:

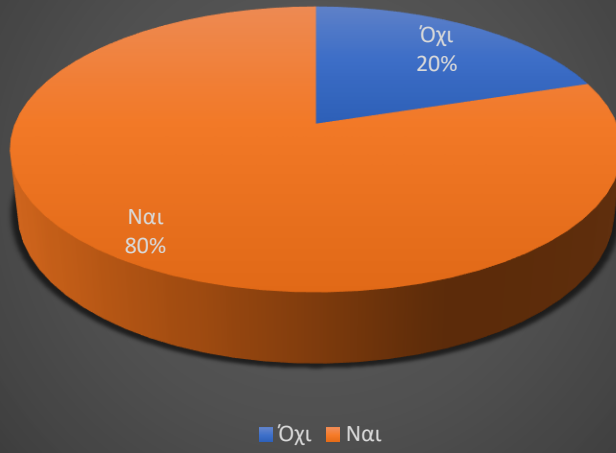

Πίνακας 48

Όπως αποτυπώνεται και στον παραπάνω πίνακα, φαίνεται ότι οι ένστολοι θύτες προτιμούν τις πολυπρόσωπες επιθέσεις εναντίον των θυμάτων. Ένας μόνο θύτης υπήρξε στο 20,1% των περιστατικών (32 καταγραφές). Στο 12,6% (20 καταγραφές) οι θύτες ήταν δύο (2), στο 4,4% (7 καταγραφές) οι θύτες ήταν τρεις (3), στο 8,8% (7 καταγραφές) οι θύτες ήταν τέσσερις (4), στο 2,5% (4 καταγραφές) οι θύτες ήταν πέντε (5), στο 1,3% (2 καταγραφές) οι θύτες ήταν έξι (6), στο 2,5% (4 καταγραφές) οι θύτες ήταν οκτώ (8), και στο 0,6% (1 καταγραφή) οι θύτες ήταν δώδεκα (12). Ακόμη, για το 47,2% των περιστατικών (75 καταγραφές), δε γνωρίζουμε ακριβώς τον αριθμό των θυτών, γνωρίζουμε όμως ότι ήταν περισσότεροι του ενός. Ως εκ τούτων προκύπτει ότι στο 79,9% των περιπτώσεων (127 καταγραφές) οι δράστες ήταν περισσότεροι του ενός. Το παραπάνω στοιχεία καταδεικνύουν ότι πολύ συχνά σε τέτοιου είδους περιστατικά υπάρχει συνέργεια των ένστολων θυτών. Η τόσο συχνή συνέργεια οδηγεί, ενδεχομένως, στο συμπέρασμα ότι η ρατσιστική βία δεν είναι κάτι εκτός του «φυσιολογικού» ή «ξένο» στις τάξεις των σωμάτων ασφαλείας, αλλά κάτι το οποίο είναι ανεκτό και ως εκ τούτου εύκολα μπορεί να βρει κανείς στις τάξεις των συναδέλφων του πρόθυμους προς συνέργεια στην τέλεση τέτοιου είδους πράξεων.

Περισσότεροι Θύτες

Πίνακας 49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Στοιχεία Σχετικά με τα Περιστατικά Ρατσιστικής Βίας

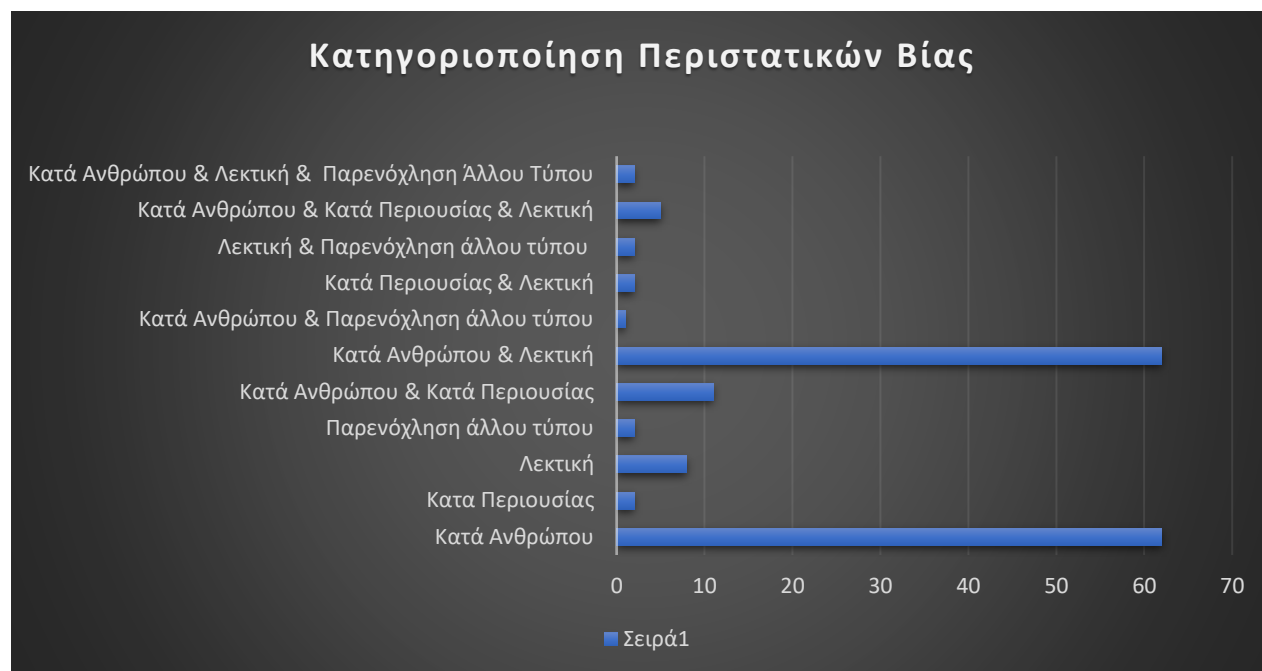
5.1 Κατηγοριοποίηση Περιστατικών

Το Δίκτυο καταναίμει τα περιστατικά βίας σε τέσσερις (4) ευρείες κατηγορίες οι οποίες προκύπτουν από το γενικό χαρακτηρισμό της επίθεσης: α) *κατά ανθρώπου*, δηλαδή στις πράξεις εκείνες που προσβάλλουν με φυσικό τρόπο ένα πρόσωπο (π.χ. σωματικές βλάβες), β) *κατά περιουσίας*, δηλαδή στις πράξεις εκείνες που προσβάλλουν την περιουσία ενός προσώπου (π.χ. χρήματα, αντικείμενα), γ) *λεκτική βία*, δηλαδή στις λεκτικές επιθέσεις που στρέφονται κατά ενός προσώπου (π.χ. εξύβριση, απειλές), και δ) *παρενόχληση άλλου τύπου*, στην οποία εντάσσονται πράξεις που δε στρέφονται εναντίον της σωματικής ακεραιότητας του θύματος, αλλά συνεχίζουν να έχουν βίαιο χαρακτήρα (π.χ. φτύσιμο, χειρονομίες). Φυσικά, όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, δεν μπορούν όλα τα περιστατικά να κατανεμηθούν αποκλειστικά σε μία κατηγορία, αφού σε ένα περιστατικό μπορούν να έχουν εκτελεστεί πράξεις οι οποίες να προσιδιάζουν σε παραπάνω από μία κατηγορίες. Έτσι, προκύπτουν και *μεικτά* ως προς το χαρακτηρισμό τους περιστατικά (π.χ. περιστατικά που στρέφονται και κατά ανθρώπου και κατά περιουσίας ταυτόχρονα).

Η συντριπτική πλειοψηφία των περιστατικών που έχει καταγράψει το Δίκτυο με δράστες ένστολους αφορούν επιθέσεις οι οποίες στρέφονταν κατά ανθρώπου, οι οποίες πολύ συχνά συνοδεύονταν από λεκτική βία. Από το σύνολο του δείγματός (159 περιστατικά), περίπου το 90% (143 περιστατικά) αφορά επιθέσεις κατά ανθρώπου, εκ των οποίων το 43,3% αυτών των περιστατικών (62 περιστατικά) ήταν επιθέσεις αμιγώς κατά ανθρώπου, το 43,3% (62 περιστατικά) συνοδευόταν από λεκτική βία, το 7,7% (11 περιστατικά) συνοδευόταν από πράξεις κατά της περιουσίας του θύματος, το 3,5% (5 περιστατικά) συνοδευόταν από πράξεις κατά της περιουσίας του θύματος και λεκτική βία, το 1,4% (2 περιστατικά) συνοδευόταν από λεκτική βία και παρενόχληση άλλου τύπου, και το 0,7% (1 περιστατικό) συνοδευόταν από παρενόχληση άλλου τύπου.

Το υπόλοιπο 10% του συνόλου του δείγματός της εργασίας αφορά: α) σε επιθέσεις λεκτικής βίας (5% επί του συνόλου του δείγματος – 8 περιστατικά), β) σε επιθέσεις κατά περιουσίας (1,3% επί του συνόλου του δείγματος – 2 περιστατικά), γ) σε παρενόχληση άλλου τύπου

(1,3% επί του συνόλου του δείγματος – 2 περιστατικά), δ) σε επιθέσεις κατά περιουσίας συνοδευόμενες με λεκτική βία (1,3% επί του συνόλου του δείγματος – 2 περιστατικά) και, τέλος, ε) σε επιθέσεις λεκτικής βίας συνοδευόμενες από παρενόχληση (1,3% επί του συνόλου του δείγματος – 2 περιστατικά). Στο διάγραμμα που ακολουθεί αποτυπώνονται τα ως άνω:

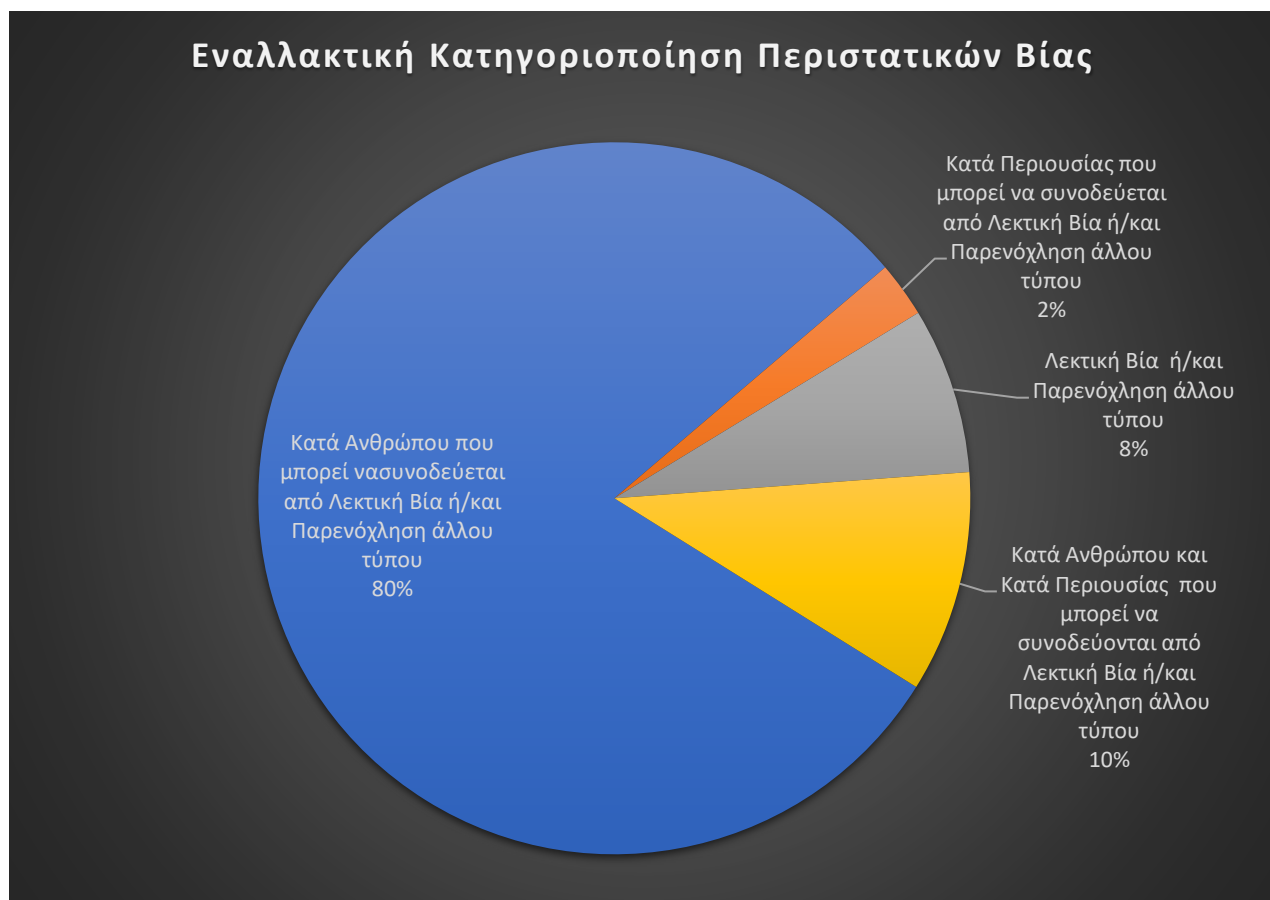

Πίνακας 50

Από τη μελέτη της περιγραφής των περιστατικών προκύπτει ότι οι επιθέσεις που στρέφονται κατά ανθρώπου ή/και κατά περιουσίας είναι πολύ πιθανό να συνοδεύονται από λεκτική βία ή/και παρενόχληση άλλου τύπου, η οποία δεν καταγράφεται πάντα. Αυτό είναι πιθανό να συμβαίνει διότι το θύμα αξιολογεί την «ελαφρύτερη» μορφή βίας (εν προκειμένω τη λεκτική και την παρενόχληση άλλου τύπου) ως μη αξία λόγου και ως εκ τούτου δεν την αναφέρει ρητά κατά την εξιστόρηση του περιστατικού στον καταγραφέα. Πραγματικά, είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς επιθέσεις οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν βαριές σωματικές βλάβες ή καταστροφή περιουσίας χωρίς να υπάρχει ταυτόχρονα κάποιου είδους λεκτική ή άλλου τύπου βία.

Με βάση αυτό το σκεπτικό, προτείνεται *συμπληρωματικά* μια επιπρόσθετη κατηγοριοποίηση των περιστατικών, η οποία προσπαθεί να αποδώσει τον πυρήνα της επίθεσης, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις «παρεμπόμπουσες» επιθετικές πράξεις (οι οποίες μπορεί να κατεγράφησαν ή όχι), και προσφέρει μια λιγότερο αναλυτική μεν, περισσότερο ευέλικτη δε κατανομή των πε-

ριστατικών. Η προτεινόμενη κατηγοριοποίηση διακρίνει: α) σε περιστατικά που στρέφονται *κατά ανθρώπου* τα οποία μπορεί να συνδυάζονται ή όχι με λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου, β) στα περιστατικά *κατά περιουσίας* τα οποία μπορεί να συνδυάζονται ή όχι με λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου, γ) στα περιστατικά που αφορούν αμιγώς *λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου*, και δ) στα περιστατικά που στρέφονται *κατά ανθρώπου και κατά περιουσίας* και μπορεί να συνοδεύονται από λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου ή όχι.

Πίνακας 51

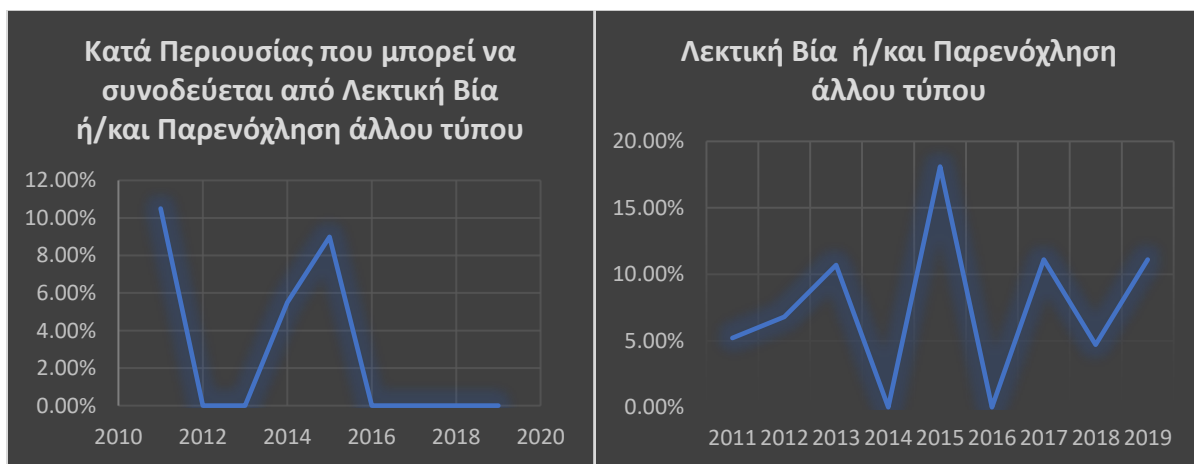
Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, οι πράξεις που στρέφονται κατά ανθρώπου και μπορεί να συνοδεύονται από λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου αντιστοιχούν στο 80% των συνολικών καταγραφών του Δικτύου (127 περιστατικά) που αφορούν στα σώματα ασφαλείας. Όπως, όμως, αναλύθηκε και παραπάνω, αν αθροιστούν αυτά τα περιστατικά με όσα αφορούσαν πράξεις που στρέφονταν κατά ανθρώπου αλλά και κατά περιουσίας προσεγγίζεται το 90% του συνολικού δείγματος (143 περιστατικά). Αντίστοιχα, αναζητώντας το ποσοστό των

πράξεων που στρέφονται κατά περιουσίας συνοδευόμενα από λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου, διαπιστώνεται ότι αυτό αποτελεί μόνο το 2% του δείγματός της εργασίας (4 περιστατικά). Όμως, πράξεις κατά περιουσίας, εντάσσονται και στο 10% που συνδυάζονται οι πράξεις κατά περιουσίας με πράξεις κατά ανθρώπου, αθροίζοντας τελικά τις πράξεις κατά περιουσίας στο σημαντικά υψηλότερο 12% (20 περιστατικά). Τέλος, παρατηρείται ότι οι επιθέσεις που «παρέμειναν» στο επίπεδο της λεκτικής βίας ή της παρενόχλησης άλλου τύπου δεν ξεπερνούν το 8% του συνόλου των περιστατικών που αφορούν ένστολους (12 περιστατικά).

Προκειμένου να ιχνηλατηθεί η τάση των ως άνω κατηγοριών, παρουσιάζεται η εξέλιξη του ποσοστού τους επί των καταγραφών του Δικτύου που αφορούν ένστολους μέσα στο χρόνο. Τα διαγράμματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

Πίνακες 52-53

Πίνακες 54-55

Πίνακας 56

Από τα παραπάνω διαγράμματα, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

α) τα περιστατικά κατά ανθρώπου που μπορεί να συνοδεύονται από λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου παρουσιάζουν μια σταθερή ροή μες στο χρόνο. Τις χρονιές που φαίνεται να υπάρχει ποσοστιαία μείωσή τους (2011, 2014 και, κυρίως, 2017) παρουσιάζεται κατακόρυφη αύξηση των περιστατικών της κατηγορίας «κατά ανθρώπου και κατά περιουσίας που μπορεί να συνοδεύονται από λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου», λειτουργώντας ουσιαστικά εξισορροπητικά στη μείωση της πρώτης κατηγορίας με τα αθροιστικά ποσοστά των δύο κατηγοριών να φτάνουν για κάθε έτος άνω του 85% των συνολικών καταγραφών του Δικτύου. Μοναδική εξαίρεση σε αυτό, το έτος 2015, όπου η πρώτη κατηγορία φτάνει το 72,7% χωρίς να συμπληρώνεται από τη δεύτερη.

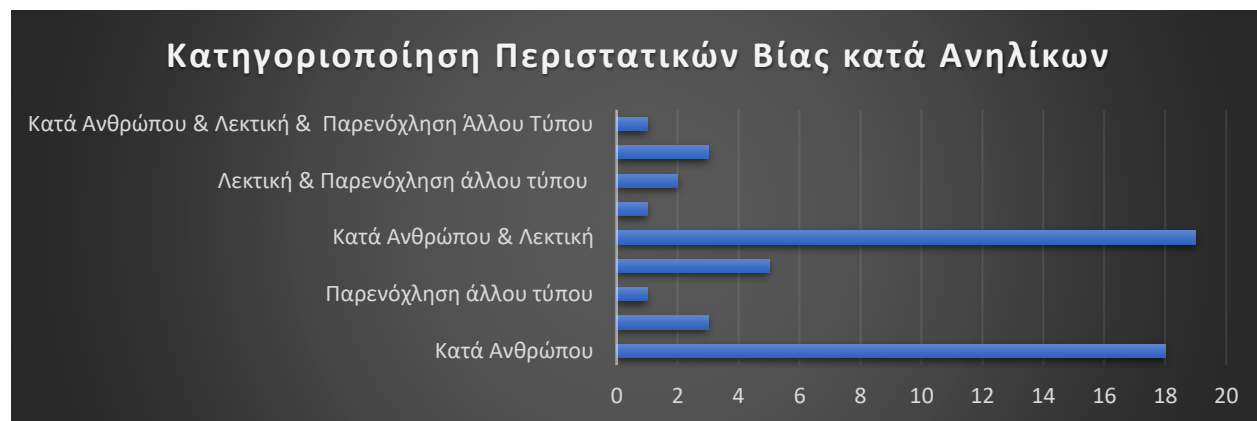
β) αντίστοιχο, περίπου, ρόλο σε μικρότερο βαθμό παίζει η κατηγορία «κατά ανθρώπου και κατά περιουσίας που μπορεί να συνοδεύονται από λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου» και στην κατηγορία «κατά περιουσίας που μπορεί να συνοδεύονται από λεκτική βία ή και παρενό-

χληση άλλου τύπου». Ενώ για τις χρονιές 2012, 2013, 2016, 2017, 2018 και 2019 δεν καταγράφονται καθόλου περιστατικά στα οποία να βάλλεται πρώτιστα η περιουσία του θύματος, καταγράφονται περιστατικά που οι εγκληματικές πράξεις των σωμάτων ασφαλείας βάλλουν τόσο κατά ανθρώπου όσο και κατά περιουσίας.

γ) τα περιστατικά λεκτικής βίας ή και παρενόχλησης άλλου τύπου δε φαίνεται να παρουσιάζουν κάποια ενιαία τάση μέσα στο χρόνο. Βέβαια, το δείγμα τέτοιων περιστατικών ως σύνολο είναι πολύ περιορισμένο για να μπορέσουν να εξαχθούν συμπεράσματα για την πορεία του φαινομένου μέσα στο χρόνο.

Ανήλικα Θύματα

Ενδιαφέρον έχει, ακόμη, να εξεταστεί εν τάχει η κατηγοριοποίηση των περιστατικών υπό το πρίσμα της ανηλικότητας/ενηλικότητας. Με βάση την αρχική κατηγοριοποίηση του Δικτύου τα δεδομένα μπορούν να παρουσιαστούν ως εξής:

Πίνακας 57

Η συντριπτική πλειοψηφία των περιστατικών κατά ανηλίκων που έχει καταγράψει το Δίκτυο με δράστες ένστολους αφορούν επιθέσεις οι οποίες στρέφονται κατά ανθρώπου και πολύ συχνά συνοδεύονται από λεκτική βία. Από το σύνολο του δείγματός που αφορά ανηλίκους (53 περιστατικά), το 86,8% (46 περιστατικά) αφορά επιθέσεις κατά ανθρώπου, εκ των οποίων το 39,1% αυτών των περιστατικών (18 περιστατικά) ήταν επιθέσεις αμιγώς κατά ανθρώπου, το 41,3% (19 περιστατικά) συνοδευόταν από λεκτική βία, το 10,8% (5 περιστατικά) συνοδευόταν από πράξεις κατά της περιουσίας του θύματος, το 6,5% (3 περιστατικά) συνοδευόταν από πρά-

ξεις κατά της παρουσίας του θύματος και λεκτική βία, και το 2,1% (1 περιστατικό) συνοδεύεται από λεκτική βία και παρενόχληση άλλου τύπου.

Το υπόλοιπο περίπου 13% του συνόλου του δείγματος αφορούσε: α) σε επιθέσεις λεκτικής βίας (5,6% επί του συνόλου του δείγματος – 3 περιστατικά), β) σε παρενόχληση άλλου τύπου (1,9% επί του συνόλου του δείγματος – 1 περιστατικό), γ) σε επίθεση κατά παρουσίας συνοδευόμενη με λεκτική βία (1,9% επί του συνόλου του δείγματος – 1 περιστατικό), και, τέλος, δ) σε επιθέσεις λεκτικής βίας συνοδευόμενες από παρενόχληση (3,7% επί του συνόλου του δείγματος – 2 περιστατικά).

Χρησιμοποιώντας την εναλλακτική κατηγοριοποίηση περιστατικών βίας που προτάθηκε παραπάνω προκύπτουν οι εξής πίνακες:

Πίνακας 58

Με βάση αυτή την κατηγοριοποίηση, προκύπτει ότι τα περιστατικά τα οποία στρέφονται κατά ανθρώπου και μπορεί να συνοδεύονται από λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου αντιστοιχούν στο 71,7% (38 περιστατικά) των συνολικών καταγραφών του Δικτύου που έχουν ως θύτη ένστολο και θύμα ανήλικο. Τα αντίστοιχα περιστατικά με θύματα ενηλίκους αγγίζουν τα 89, τα οποία και αντιστοιχούν στο 84% των συνολικών καταγραφών με θύτη ένστολο. Αυτή η απόκλιση μεταξύ ανηλίκων και ενηλίκων στα εγκλήματα κατά ανθρώπου καλύπτεται ως ένα βαθμό όταν προστεθεί στα παραπάνω η κατηγορία των περιστατικών που ο θύτης στράφηκε

κατά ανθρώπου, αλλά και κατά περιουσίας. Αθροίζοντας αυτά τα περιστατικά, όπως αναλύθηκε και παραπάνω, προσεγγίζεται το 87% περίπου για τα ανήλικα θύματα (46 περιστατικά) και το 91% για τα ενήλικα θύματα (97 περιστατικά), υπάρχει δηλαδή μια ποσοστιαία διαφορά της τάξης του 4%.

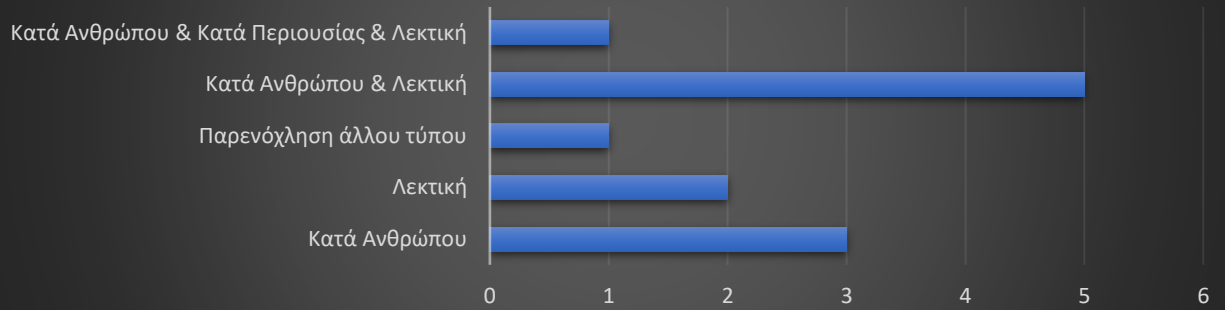
Αντίστοιχα, αναζητώντας το ποσοστό των καταγραφών που στράφηκαν κατά περιουσίας συνοδευόμενα από λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου, αυτό αποτελεί μόνο το 1,9% του δείγματός για τους ανηλικούς (1 περιστατικό), και το 2,8% για τους ενήλικους (3 περιστατικά). Όμως, πράξεις κατά περιουσίας ενάντια σε ανήλικους, εμφανίζονται επίσης, και στο 15% συνδυάζονται με πράξεις κατά ανθρώπου, αθροίζοντας τελικά τις πράξεις κατά περιουσίας συνολικά στο σημαντικά υψηλότερο 17% (9 περιστατικά). Εναντίον ενηλίκων τα ποσοστά αυτά είναι 2,8% (3 περιστατικά) και 7,5% (8 περιστατικά) αντίστοιχα. Προκύπτει, λοιπόν, ότι τα περιστατικά στα οποία ο ένστολος στράφηκε εναντίον της περιουσίας ανηλικού, ποσοστιαία, είναι σημαντικά υψηλότερα από αυτά των ενηλίκων. Ωστόσο, αυτό δε συμβαίνει διότι οι ένστολοι στρέφονταν κυρίως εναντίον της περιουσίας των ανηλίκων και όχι εναντίον των ίδιων («κατά ανθρώπου»), αλλά επειδή σε διπλάσιο περίπου ποσοστό έβαλαν και κατά των ίδιων και κατά της περιουσίας τους («κατά ανθρώπου και κατά περιουσίας»).

Τέλος, οι επιθέσεις που «παρέμειναν» στο επίπεδο της λεκτικής βίας ή της παρενόχλησης άλλου τύπου εντοπίζονται στο 11,3% για τους ανηλικούς (6 περιστατικά) και στο 5,6% για τους ενήλικους (6 περιστατικά).

Γυναίκες Θύματα

Όσον αφορά στην έμφυλη διάσταση των καταγραφών σε σχέση με την κατηγοριοποίησή τους ως περιστατικά βίας, ο χαμηλός αριθμός των υποθέσεων με θύματα γυναίκες δεν προσφέρεται για να εξαχθούν ασφαλή στατιστικά συμπεράσματα σχετικά με τις τάσεις. Ωστόσο, καταγράφονται παρακάτω οι κατηγορίες που εντοπίστηκαν στις υποθέσεις με θύματα γυναίκες, έτσι ώστε να δοθεί μια εικόνα για τις ενδείξεις που προσφέρουν οι καταγραφές του Δικτύου.

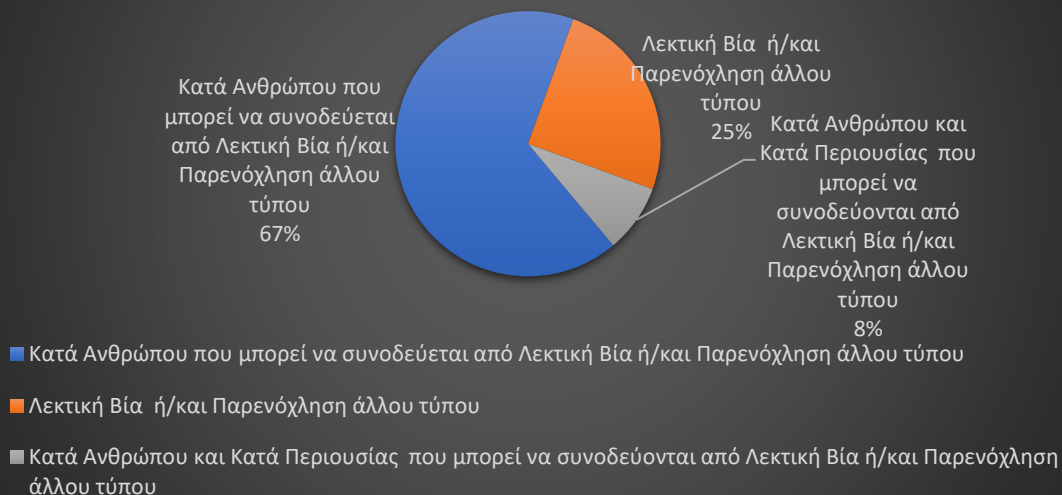
Κατηγοριοποίηση Περιστατικών Βίας κατά Γυναικών

Πίνακας 59

Κατεγράφησαν τρία (3) περιστατικά κατά ανθρώπου, δύο (2) περιπτώσεις λεκτικής βίας, μία (1) παρενόχληση άλλου τύπου, πέντε (5) περιστατικά κατά ανθρώπου σε συνδυασμό με λεκτική βία, και ένα (1) περιστατικό κατά ανθρώπου και κατά περιουσίας σε συνδυασμό με λεκτική βία. Εκ των δώδεκα (12) περιστατικών συνολικά, στα οκτώ (8) ο θύτης στράφηκε κατά ανθρώπου, χρησιμοποιώντας λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου σε πέντε (5) από αυτά. Σε ένα (1) περιστατικό στράφηκε και κατά ανθρώπου και κατά περιουσίας (χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα και λεκτική βία), και σε τρεις (3) περιπτώσεις ασκήθηκε λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου. Ο παρακάτω πίνακας εικονοποιεί την ποσόστωση αυτών των κατηγοριών στα καταγεγραμμένα περιστατικά των γυναικών θυμάτων.

Εναλλακτική Κατηγοριοποίηση Περιστατικών Βίας κατά Γυναικών

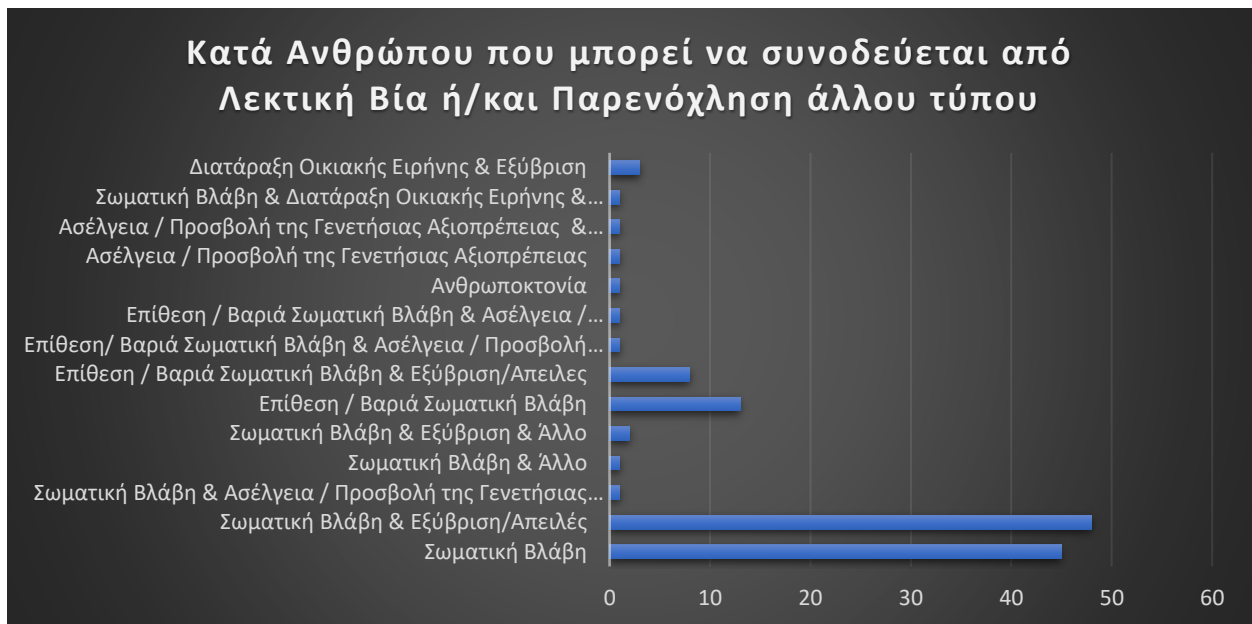

Πίνακας 60

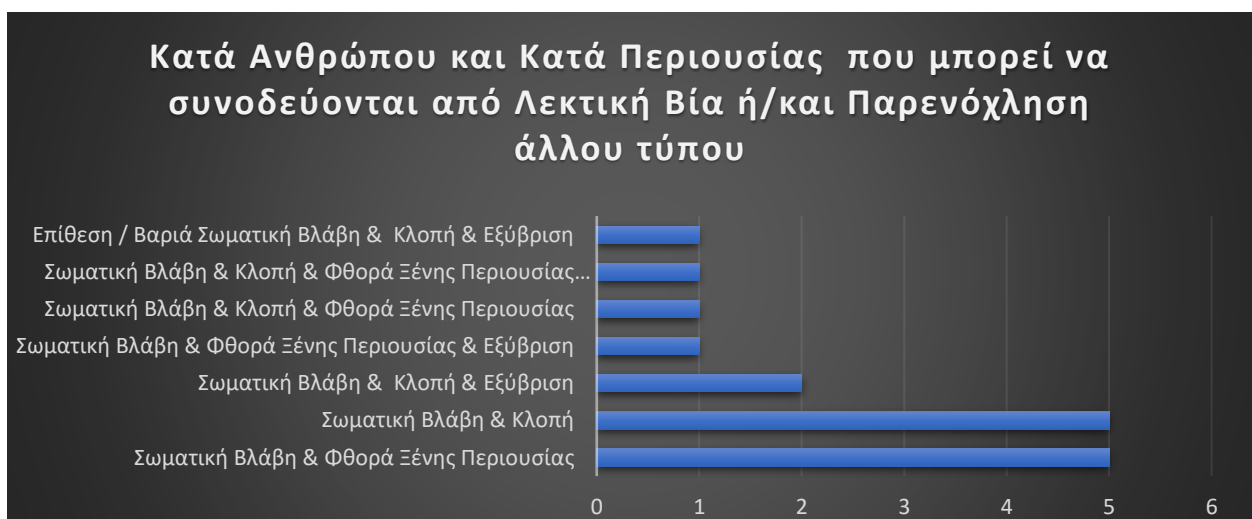
Το μοναδικό, ίσως, συμπέρασμα που θα μπορούσε να προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα είναι πως τα περιστατικά κατά ανθρώπου, αν και πάλι αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία, δείχνουν να είναι ποσοστιαία λιγότερα σε σχέση με τα περιστατικά κατά ανθρώπου προς το γενικό πληθυσμό του δείγματος ή τους ανήλικους, φτάνοντας αθροιστικά με τα περιστατικά αυτά που ο θύτης στράφηκε και κατά ανθρώπου και κατά περιουσίας, το 75% των περιπτώσεων. Αυτό συμβαίνει διότι παρουσιάζονται ιδιαίτερα ενισχυμένα τα περιστατικά λεκτικής βίας ή και παρενόχλησης άλλου τύπου. Σε κάθε περίπτωση, όμως, τα δεδομένα δεν είναι αρκετά ώστε να στοιχειοθετηθεί μία τάση, παρά μόνο με όρους ένδειξης.

5.2 Τύποι Εγκληματικής Πράξης

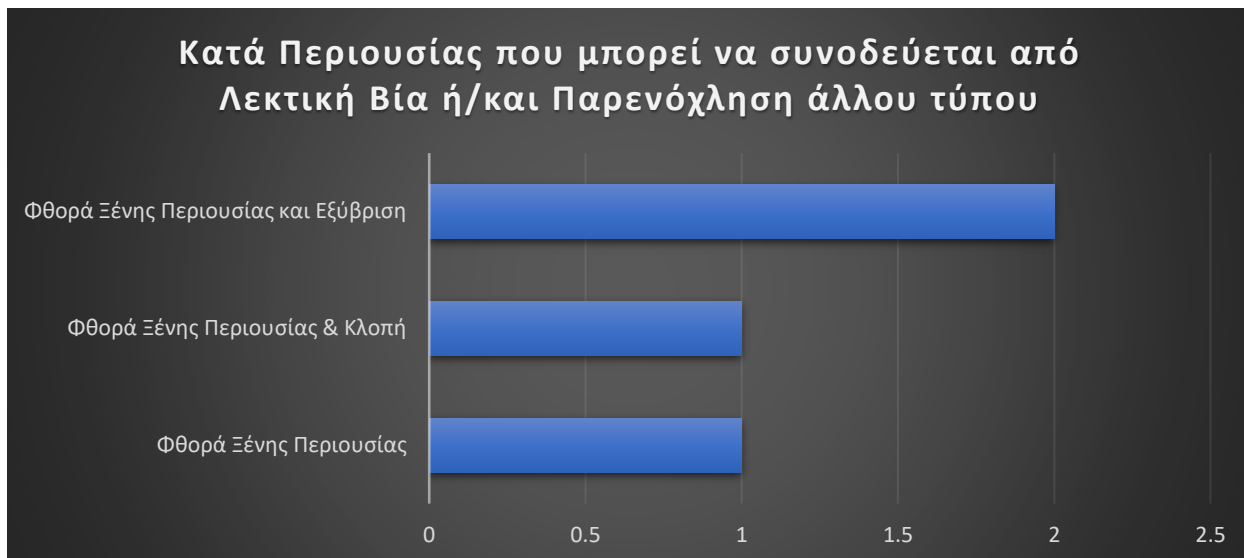
Όπως παρουσιάστηκε στο παραπάνω υποκεφάλαιο, τα περιστατικά κατανέμονται σε τέσσερις (4) ευρείες κατηγορίες, οι οποίες προκύπτουν από το γενικό χαρακτηρισμό της επίθεσης. Το παρόν υποκεφάλαιο εστιάζει στην εξειδικευμένη τυπολογία (χαρακτηρισμό) των εγκληματικών πράξεων. Διατηρώντας την ως άνω προτεινόμενη κατηγοριοποίηση, παρουσιάζονται σύντομα σε πίνακες οι τύποι των εγκληματικών πράξεων:

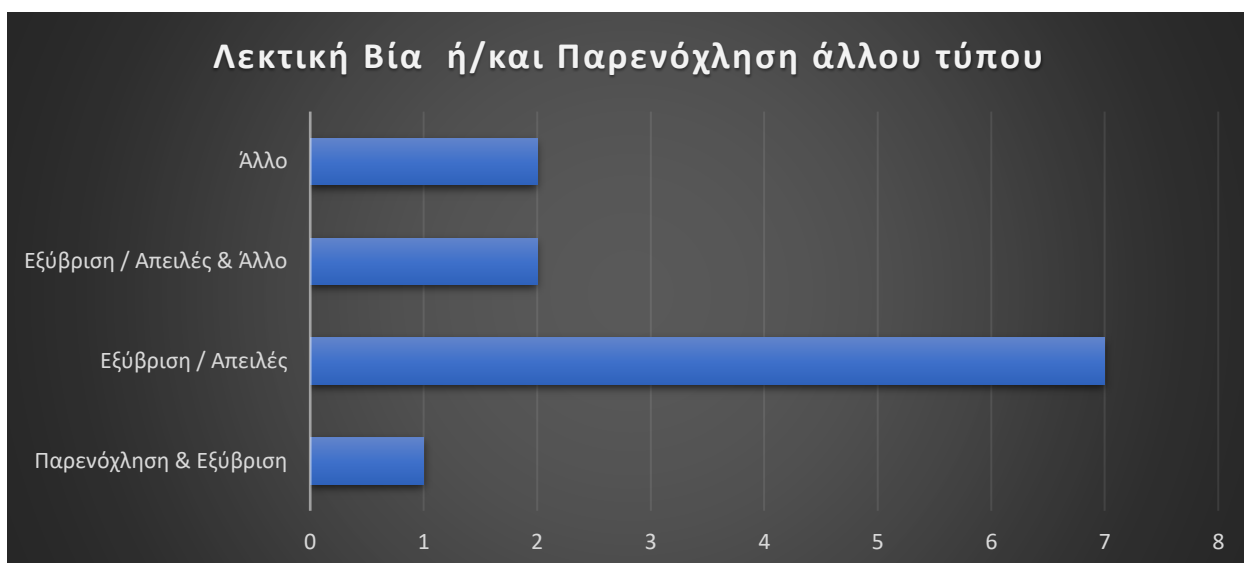
Πίνακας 61

Πίνακας 62

Πίνακας 63

Πίνακας 64

Όπως είναι φανερό από τους παραπάνω πίνακες, οι πιο συχνές εγκληματικές πράξεις περιλαμβάνουν απλές ή βαριές σωματικές βλάβες, σε συνδυασμό, συνήθως, με εξύβριση ή και απειλές. Συγκεκριμένα, στο 30,2% (48 καταγραφές) του συνόλου των υπό μελέτη περιστατικών, ο τύπος της εγκληματικής πράξης περιλαμβάνει σωματικές βλάβες σε συνδυασμό με εξύβριση ή και απειλές, στο 28,3% (45 καταγραφές) περιλαμβάνει μόνο σωματικές βλάβες, στο 8,1% (13 καταγραφές) περιλαμβάνει επίθεση/βαριά σωματική βλάβη, και στο 5% (8 καταγραφές) περιλαμβάνει επίθεση/βαριά σωματική βλάβη σε συνδυασμό με εξύβριση ή και απειλές.

Ωστόσο, οι εγκληματικές πράξεις που βάζουν κατά της σωματικής ακεραιότητας του θύματος είναι πολύ περισσότερο συχνές σε σχέση με την παραπάνω περιγραφή, αφού συνδυάζονται και με άλλου τύπου εγκλήματα πλην της εξύβρισης ή και της απειλής. Συνολικά, το 86,1% των καταγραφών (137 περιστατικά) αφορούσε στην πρόκληση σωματικών βλαβών (συνήθως σε συνδυασμό με μια ή περισσότερες άλλες εγκληματικές πράξεις). Στο 71% (113 περιστατικά) των συνολικών καταγραφών υπήρξε πρόκληση απλών σωματικών βλαβών, και στο 15,1% (24 περιστατικά) υπήρξε πρόκληση βαριών σωματικών βλαβών. Επίσης, καταγράφεται και ένα (1) περιστατικό ανθρωποκτονίας (0,6%) επί του συνόλου των καταγραφών.

Η τάση των εγκληματικών πράξεων που βάζουν κατά της σωματικής ακεραιότητας του θύματος μέσα στο χρόνο φαίνεται να παραμένει, σταθερά, εξαιρετικά υψηλή. Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 65, με εξαίρεση τα έτη 2015 και 2019, όπου το άθροισμα των καταγεγραμμένων απλών και βαριών σωματικών βλαβών φτάνει το 72% επί του συνόλου των καταγραφών με θύτη ένστολο για την αντίστοιχη χρονιά, όλα τα υπόλοιπα έτη κινείται από το 82,1% (2013) έως και το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό του 99,9% (2016). Οι απλές σωματικές βλάβες ξεκινούν από το 55,5% των καταγραφών του έτους 2019 έως και το 88,8% του έτους 2017, ενώ, παράλληλα, οι βαριές σωματικές βλάβες κινούνται από το 0% των ετών 2011, 2015, 2017 έως και το 28,5% του έτους 2018.

Πίνακας 65

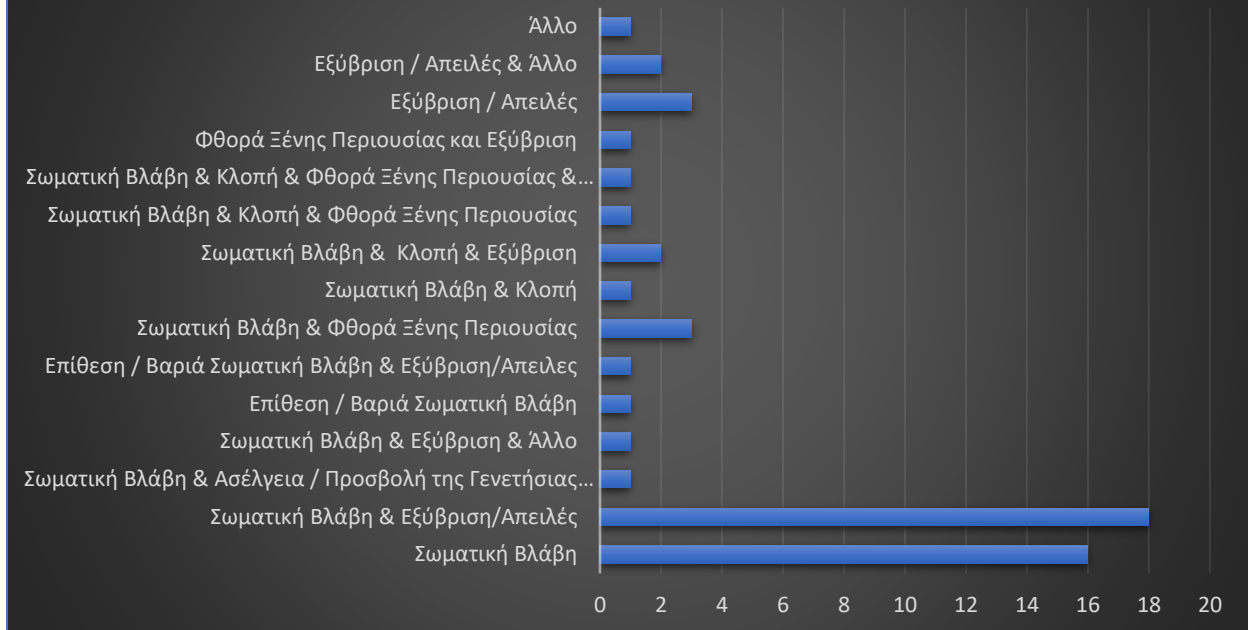
Πίνακας 66

Τέλος, ιδιαίτερα συχνοί είναι κι άλλοι τύποι εγκληματικών πράξεων, όπως για παράδειγμα η εξύβριση ή και οι απειλές, οι οποίες και απαντώνται στο 51,5% των καταγραφών (82 περιστατικά), συνήθως συνοδευτικά σε άλλου τύπου εγκληματικές πράξεις, καθώς και η φθορά ξένης περιουσίας και η κλοπή, πράξεις που απαντώνται αθροιστικά στο 13,8% των καταγραφών (αριθμώντας από 11 περιστατικά εκάστη).

Ανήλικα Θύματα

Εστιάζοντας στα περιστατικά κατά ανηλίκων, εντοπίζονται οι παρακάτω εγκληματικές πράξεις. Όπως είναι φανερό από τους πίνακες που ακολουθούν, και στην περίπτωση των ανηλίκων οι πιο συχνές εγκληματικές πράξεις περιλαμβάνουν απλές ή βαριές σωματικές βλάβες σε συνδυασμό, συνήθως, με εξύβριση ή και απειλές. Συγκεκριμένα, στο 34% (18 καταγραφές) του συνόλου των περιστατικών που μελετήθηκαν και αφορούσαν σε ανήλικους, ο τύπος της εγκληματικής πράξης περιλαμβάνει σωματικές βλάβες σε συνδυασμό με εξύβριση ή και απειλές, και στο 30,1% (16 καταγραφές) περιλαμβάνει μόνο σωματικές βλάβες. Ειδικότερα:

Εγκληματικές Πράξεις κατά Ανηλίκων

Πίνακας 67

Οι εγκληματικές πράξεις που στράφηκαν κατά της σωματικής ακεραιότητας των ανήλικων αποτελούν συνολικά το 86,8% των καταγραφών κατά ανηλίκων (46 περιστατικά) και αφορούν στην πρόκληση σωματικών βλαβών (συνήθως σε συνδυασμό με μια ή περισσότερες άλλες εγκληματικές πράξεις). Στο 83% (44 περιστατικά) των συνολικών καταγραφών κατά ανηλίκων υπήρξε πρόκληση απλών σωματικών βλαβών και στο 3,7% (2 περιστατικά) υπήρξε πρόκληση βαριών σωματικών βλαβών.

Οι εγκληματικές πράξεις που στράφηκαν κατά της σωματικής ακεραιότητας των ενήλικων αποτελούν συνολικά το 86,7% των καταγραφών περιστατικών βίας κατά ενηλίκων (92 περιστατικά) και αφορούν στην πρόκληση σωματικών βλαβών (συνήθως σε συνδυασμό με μια ή περισσότερες άλλες εγκληματικές πράξεις). Στο 65,1% (69 περιστατικά) των συνολικών καταγραφών ενηλίκων υπήρξε πρόκληση απλών σωματικών βλαβών και στο 20,7% (22 περιστατικά) υπήρξε πρόκληση βαριών σωματικών βλαβών. Επιπλέον, υπήρξε μία (1) καταγραφή ανθρωποκτονίας που αποτελεί το 0,9% του δείγματος.

Παρατηρείται ότι τα περιστατικά με πρόκληση σωματικών βλαβών είναι ποσοστιαία σχεδόν πανομοιότυπα τόσο για ανηλίκους όσο και για ενηλίκους. Ωστόσο, στους ανηλίκους είναι πολύ χαμηλότερη η ποσοστιαία πρόκληση βαριών σωματικών βλαβών έναντι των ενηλίκων, οι οποίοι περισσότερες από δύο (2) στις δέκα (10) φορές που έπεσαν θύματα ρατσιστικής αστυνομικής βίας, και αυτό καταγράφηκε από το Δίκτυο, υπέστησαν βαριές σωματικές βλάβες.

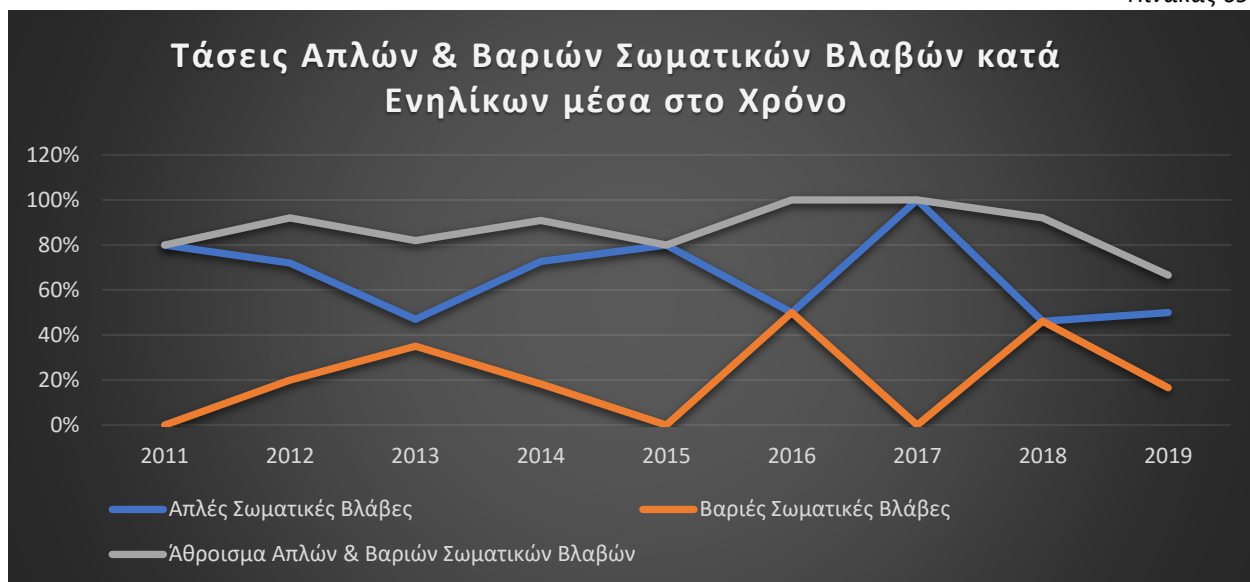
Πίνακας 68

Η τάση των εγκληματικών πράξεων που βάζουν κατά της σωματικής ακεραιότητας του θύματος μέσα στο χρόνο, αν και παρουσιάζει διακυμάνσεις, φαίνεται να είναι ανησυχητικά υψηλή και στους ανηλίκους. Όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα, με εξαίρεση τα έτη 2015 και 2017, όπου το άθροισμα των καταγεγραμμένων σωματικών βλαβών κυμαίνεται στο 66,6% επί του συνόλου των καταγραφών με θύτη ένστολο για το αντίστοιχο έτος, όλα τα υπόλοιπα χρόνια κινείται από το 75% (2012) έως και το 100% των καταγραφών της αντίστοιχης χρονιάς. Μάλιστα, για τέσσερα (4) έτη από τα συνολικά εννέα (9), (2011, 2014, 2016 και 2018), το ποσοστό φτάνει το 100% των καταγραφών κατά ανηλίκων της αντίστοιχης χρονιάς.

Η τάση των εγκληματικών πράξεων που βάζουν κατά της σωματικής ακεραιότητας των ενήλικων θυμάτων μέσα στο χρόνο φαίνεται να παραμένει και αυτή σταθερά εξαιρετικά υψηλή. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 70, με εξαίρεση το έτος 2019, όπου το άθροισμα των καταγεγραμμένων απλών και βαριών σωματικών βλαβών φτάνει το 66,6% επί του συνόλου των καταγραφών με θύτη ένστολο για την αντίστοιχη χρονιά, όλα τα υπόλοιπα χρόνια κινείται από το 80% (2011, 2015) έως και 100% (2016, 2017). Οι απλές σωματικές βλάβες ξεκινούν από το 46% των καταγραφών του έτους 2018 έως και το 100% του έτους 2017, ενώ, παράλληλα, οι βαριές σωματικές βλάβες κινούνται από το 0% των ετών 2011, 2015, 2017 έως το 50% του έτους 2016.

Πίνακας 69

Πίνακας 70

Γυναίκες Θύματα

Σχετικά με την τυπολογία των εγκληματικών πράξεων κατά γυναικών, κατεγράφησαν τα παρακάτω:

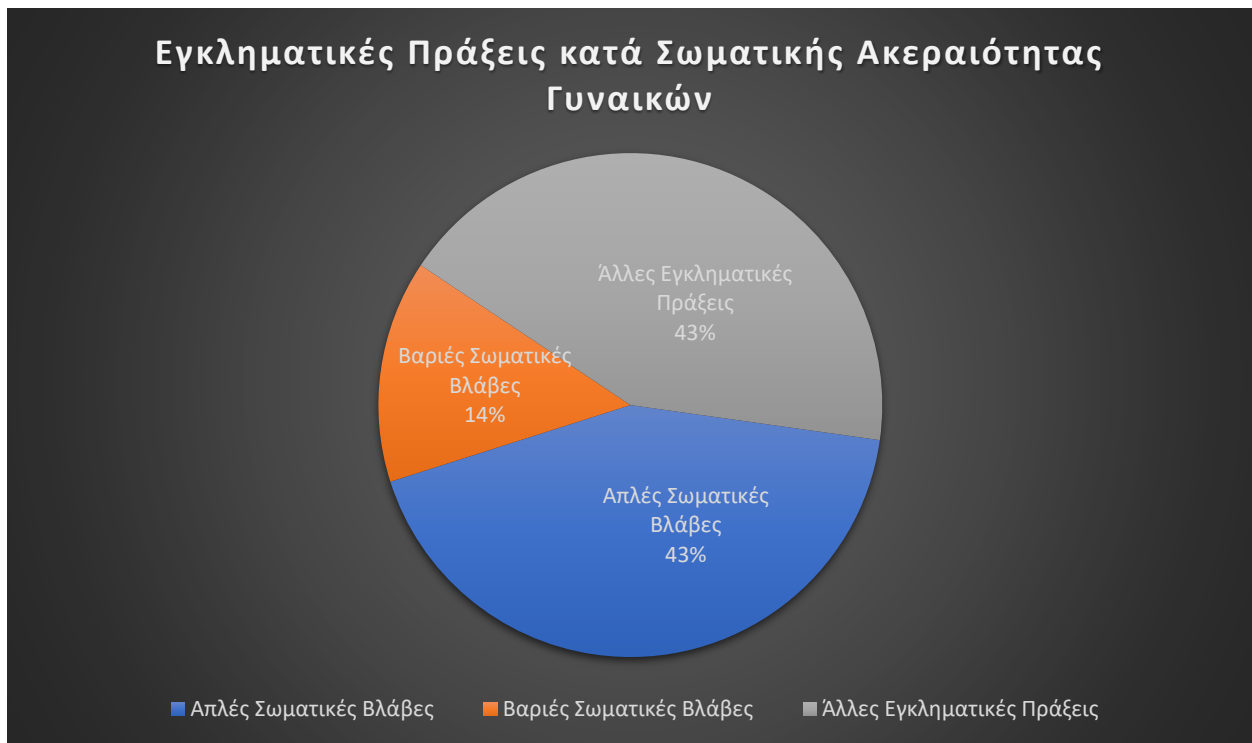

Πίνακας 71

Όπως συμβαίνει με τα υπό μελέτη περιστατικά που αφορούν σε ενηλίκους και σε ανηλίκους, έτσι και στο γυναικείο πληθυσμό του δείγματος κυριαρχούν τα περιστατικά όπου οι ένστολοι στρέφονται κατά της σωματικής ακεραιότητας των θυμάτων. Εκ των δώδεκα (12) καταγεγραμμένων περιστατικών, τα οκτώ (8), (66,6%), αφορούν σε σωματικές βλάβες, οι οποίες, όμοια με παραπάνω, συχνά συνοδεύονται από εξύβριση ή και απειλές. Από τα οκτώ (8) αυτά περιστατικά, στα έξι (6), 50% επί του συνολικού δείγματος γυναικών, έχουν προκληθεί στο θύμα απλές σωματικές βλάβες, ενώ στα υπόλοιπα δύο (2), 16,6%, βαριές σωματικές βλάβες.

Αν και το μοτίβο των εγκληματικών πράξεων με την κυριαρχία των σωματικών βλαβών διατηρείται και στις γυναίκες θύματα, φαίνεται – με την επιφύλαξη πάντα του πολύ μικρού δείγματος – να βαίνει αποδυναμωμένο. Η διαφοροποίηση έγκειται κυρίως στον όγκο των απλών σωματικών βλαβών, που για πρώτη φορά πέφτουν κάτω από το 50% των συνολικών καταγραφών του υπό μελέτη δείγματος, καθώς και στην παράλληλη σημαντική αύξηση (κατά περίπου 30%) άλλων εγκληματικών πράξεων, οι οποίες δε στρέφονται κατά της σωματικής ακεραιότητας του θύματος. Αξίζει, για παράδειγμα, να σημειωθεί ότι η εξύβριση ή και οι απειλές (σ πλειοψηφία τους συνοδεύοντας άλλου τύπου εγκληματικές πράξεις) απαντώνται σε οκτώ (8) περιστα-

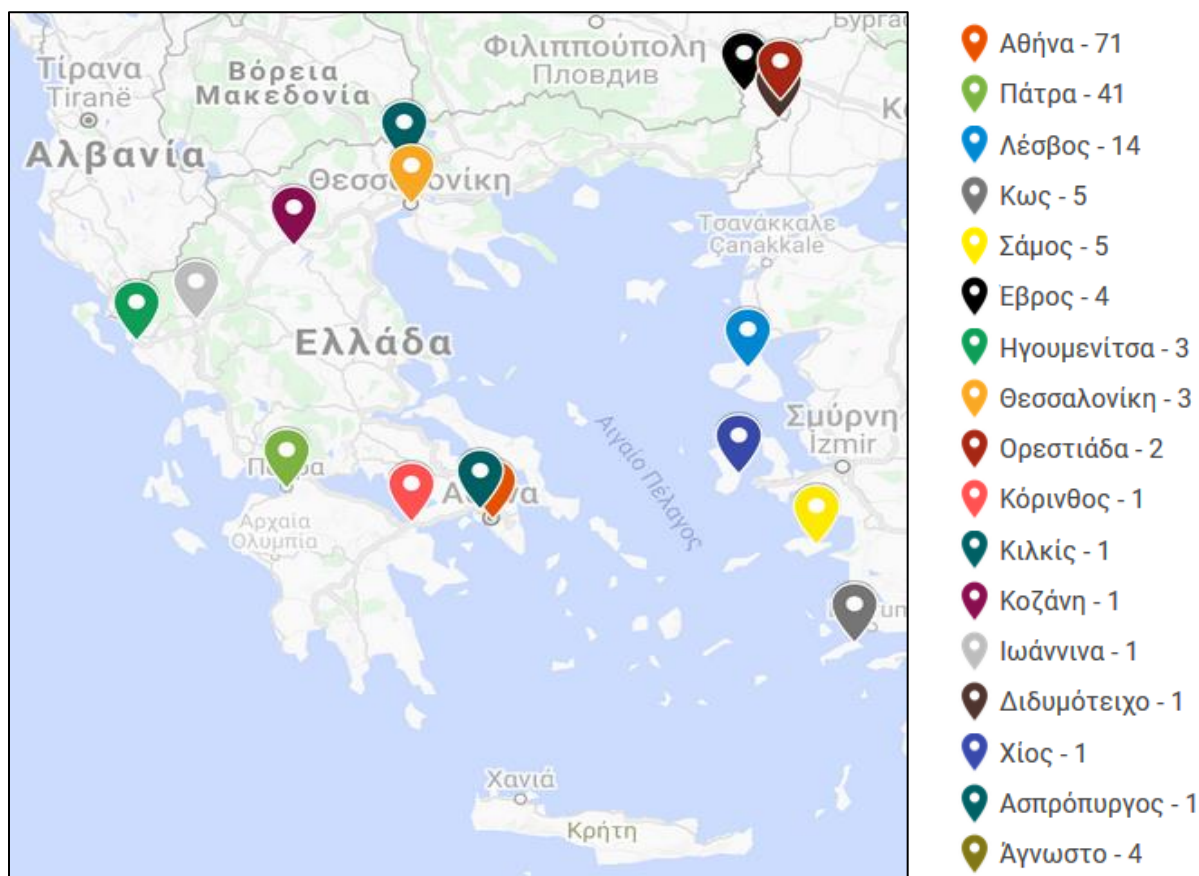
τικά, δηλαδή στο 66,6% του δείγματος των γυναικών, ποσοστό αυξημένο κατά περίπου 15% σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό επί του συνόλου του υπό μελέτη δείγματος.

Πίνακας 72

5.3 Γεωγραφική Διασπορά Περιστατικών

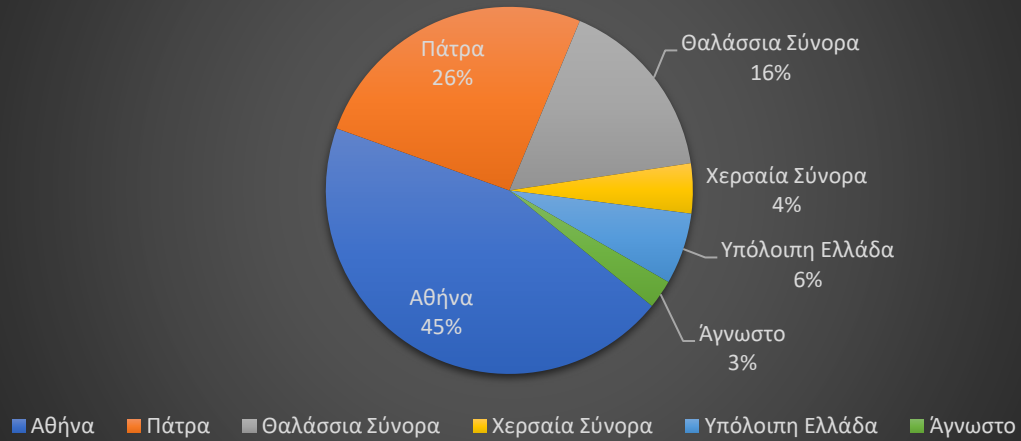
Ο κύριος όγκος των περιστατικών εμφανίζεται κυρίως στην πόλη της Αθήνας και στην πόλη της Πάτρας. Τα περιστατικά που έλαβαν χώρα στην υπόλοιπη επικράτεια εμφανίζουν πλατιά γεωγραφική διασπορά.

Χάρτης 1: Γεωγραφική Διασπορά Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Αν και πράγματι η πλειοψηφία των περιστατικών συσσωρεύεται στην Αθήνα (44,6% επί των συνολικών καταγραφών – 71 περιστατικά) και στην Πάτρα (25,8% επί των συνολικών καταγραφών – 41 περιστατικά), ένα σημαντικό μέρος αυτών εντοπίζεται σε περιοχές πλησίον των θαλάσσιων και χερσαίων συνόρων της χώρας. Συγκεκριμένα, το 20,1% (32 καταγραφές) των περιστατικών έλαβαν χώρα σε περιοχές κοντά στα σύνορα, ήτοι σε Λέσβο, Κω, Σάμο, Χίο (16% - 26 καταγραφές), όπως επίσης και σε Έβρο, Ορεστιάδα, Διδυμότειχο (4% - 7 καταγραφές). Το 6,2% (10 καταγραφές) των περιστατικών εντοπίζεται στην υπόλοιπη Ελλάδα και το υπόλοιπο 2,5% (4 καταγραφές) έχουν λάβει χώρα σε αδιευκρίνιστη περιοχή.

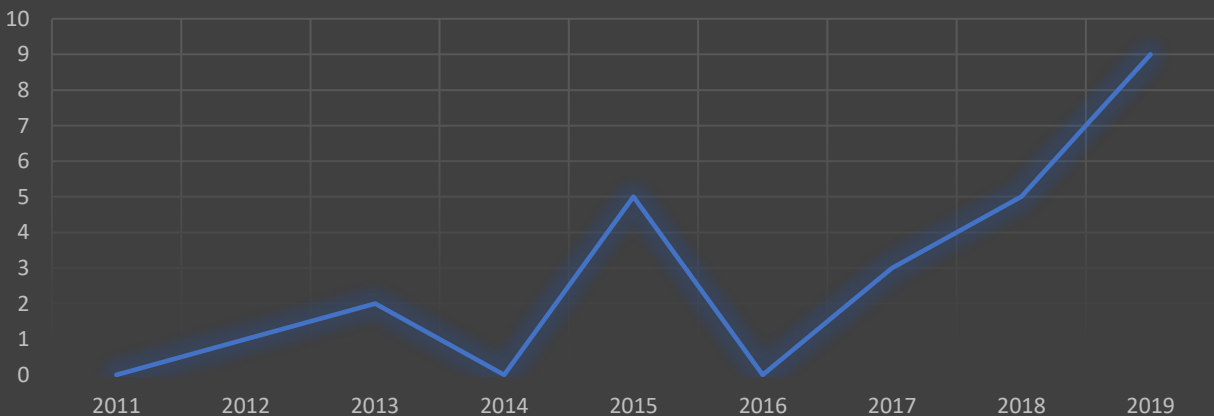
Γεωγραφική Κατανομή Περιστατικών

Πίνακας 73

Με την επιφύλαξη του μικρού αριθμού καταγραφών, ανησυχητική φαίνεται να είναι η εξέλιξη των καταγραφών μέσα στο χρόνο στα νησιά τα οποία βρίσκονται στα ελληνικά σύνορα με την Τουρκία και έχουν συνδεθεί με τις αυξημένες προσφυγικές ροές των τελευταίων ετών. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 74, υπάρχουν ενδείξεις για μια έντονα αυξητική τάση, η οποία παρουσιάζεται στις καταγραφές του Δικτύου από το 2017 και έπειτα, ωστόσο, δε θα ήταν απίθανο, στην πραγματικότητα, αυτή η τάση να ξεκινά από το 2015 λόγω της εξαιρετικά μεγάλης αύξησης των προσφυγικών ροών.

Τάση Περιστατικών στα Νησιά πλησίον Συνόρων

Πίνακας 74

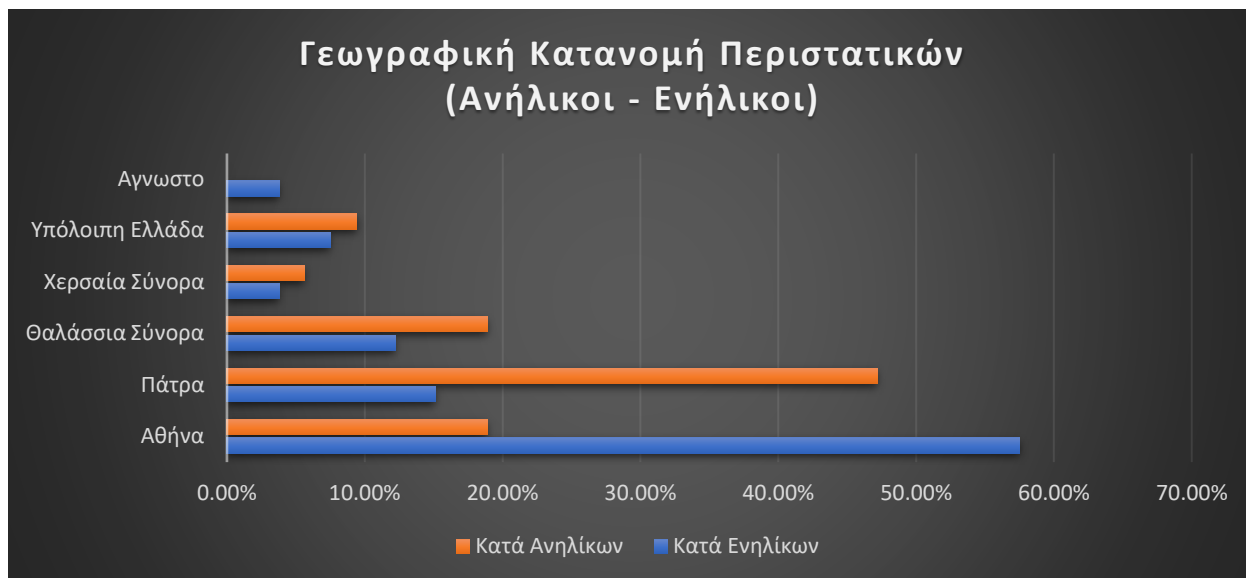
Ανήλικα Θύματα

Αντίστοιχα ευρεία γεωγραφική διασπορά, σε μικρότερο, όμως βαθμό, εμφανίζουν και τα περιστατικά κατά ανηλίκων. Η Αθήνα και η Πάτρα είναι και πάλι οι πόλεις οι οποίες συσσωρεύουν τα περισσότερα περιστατικά. Η συσσώρευσή τους, όμως, στις δύο πόλεις παρουσιάζεται αντεστραμμένη. Τα περιστατικά βίας που λαμβάνουν χώρα στην Πάτρα αγγίζουν το 47,1% των συνολικών καταγραφών κατά ανηλίκων (25 περιστατικά), ενώ στην Αθήνα περιορίζονται στο 18,8% των αντίστοιχων καταγραφών. Αντίστοιχα, φαίνεται ότι στην Αθήνα συσσωρεύονται πάνω από τα μισά περιστατικά κατά ενηλίκων (57,5% - 61 περιστατικά), ενώ περιορίζονται δραστικά τα αντίστοιχα περιστατικά στην Πάτρα (15,1% - 16 περιστατικά). Η έντονη παρουσία περιστατικών κατά ανηλίκων στην Πάτρα ενδεχομένως να έχει να κάνει με τις προσπάθειες των τελευταίων να συνεχίσουν το ταξίδι, γεγονός που εξηγεί και το ότι η πλειοψηφία των περιστατικών κατά ανηλίκων στην Πάτρα, σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, λαμβάνει χώρα στο λιμάνι ή πέριξ αυτού. Σε κάθε περίπτωση, το εύρημα αυτό και ειδικότερα η αναντιστοιχία περιστατικών στην πόλη (και ειδικά στο λιμάνι) της Πάτρας μεταξύ ανηλίκων και ενηλίκων χρήζει περαιτέρω διερεύνησης.

Στην υπόλοιπη γεωγραφική κατανομή, δε φαίνεται τα περιστατικά βίας μεταξύ ανηλίκων και ενηλίκων να διαφέρουν πολύ. Σημειώνεται, όμως, ότι παρατηρείται μια έντονη τάση συγκέντρωσης περισσότερων περιστατικών κατά ανηλίκων προς τα σύνορα (χερσαία και θαλάσσια) και, ιδιαίτερα, στα νησιά.

Πίνακας 75

Πίνακας 76

Γυναίκες Θύματα

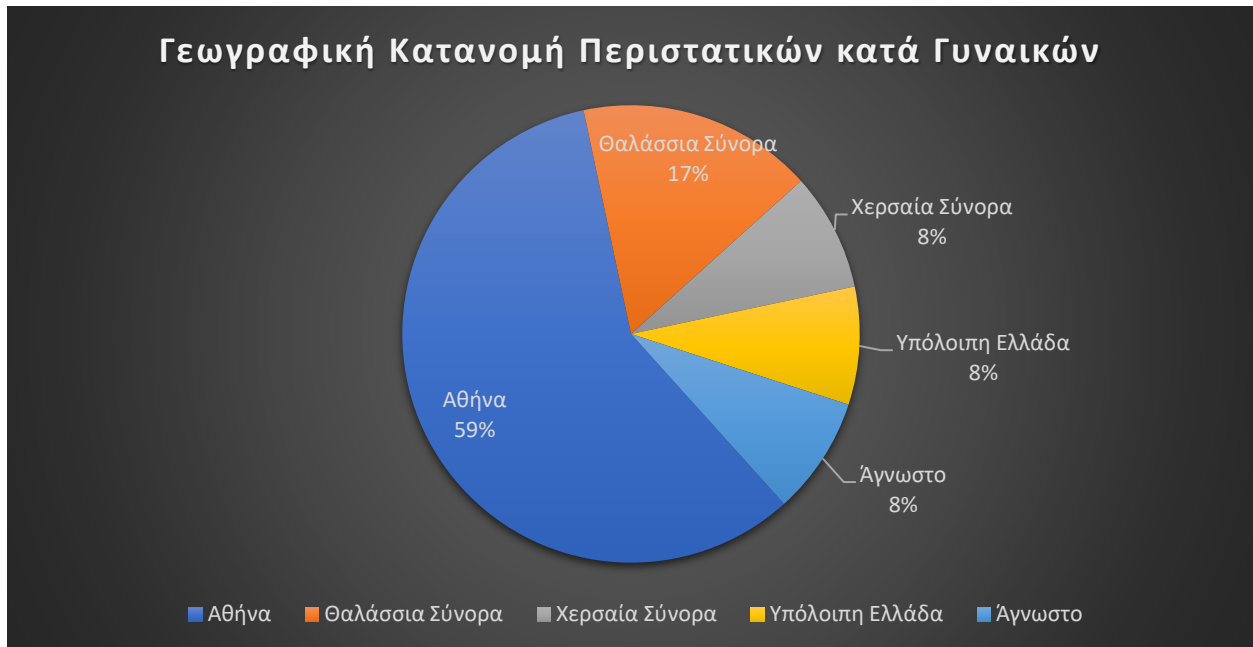
Η γεωγραφική κατανομή των περιστατικών κατά γυναικών, απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Πίνακας 77

Η πλειοψηφία των περιστατικών λαμβάνει χώρα στην Αθήνα (7 καταγραφές), ενώ στη Λέσβο σημειώνονται δύο (2) περιστατικά, και στον Έβρο και τη Θεσσαλονίκη από ένα (1). Επιπλέον, ένα (1) περιστατικό έχει αδιευκρίνιστο γεωγραφικό προσδιορισμό. Τα ως άνω αποτυπώνονται ποσοστιαία στον παρακάτω πίνακα, ωστόσο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν μπορεί να ανιχνευθεί (ούτε σε επίπεδο ένδειξης) κάποια ξεχωριστή τάση στις καταγραφές που αφορούν το γυναικείο πληθυσμό του δείγματος.

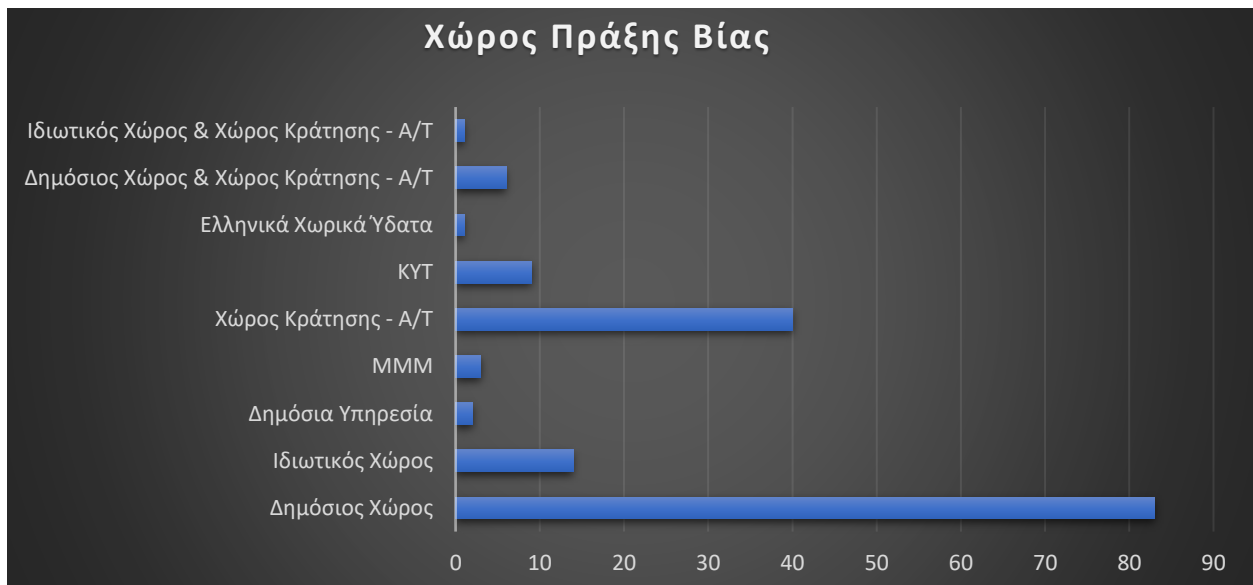

Πίνακας 78

5.4 Χώρος Πράξης Βίας

Το Δίκτυο, πλην της γεωγραφικής περιοχής στην οποία συμβαίνει ένα περιστατικό, καταγράφει και το χώρο όπου έλαβε χώρα το συμβάν με πιο μεγάλη ακρίβεια (π.χ. «λιμάνι», «εργοστάσιο», «Καλλιθέα»). Από την ανάλυση των χώρων, οι οποίοι υπάρχουν στις καταγραφές, προκύπτουν επτά (7) ευρείες κατηγορίες στις οποίες μπορούν να κατανεμηθούν οι διαφορετικοί χώροι. Οι κατηγορίες αυτές είναι: α) Δημόσιος Χώρος, β) Ιδιωτικός Χώρος, γ) Δημόσια Υπηρεσία, δ) Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, ε) Χώρος Κράτησης ή Αστυνομικό Τμήμα (Α/Τ), στ) Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), και ζ) Ελληνικά Χωρικά Ύδατα. Επιπλέον, με την ανάλυση προέκυψαν και δύο (2) κατηγορίες, οι οποίες έχουν *μεικτό* χώρο πράξης βίας, αφού το περιστατικό έλαβε χώρα πρώτα σε ένα χώρο και, έπειτα, συνεχίστηκε σε έναν άλλον. Οι μεικτές κατηγορίες που προκύπτουν είναι: η) Δημόσιος Χώρος & Χώρος Κράτησης ή Αστυνομικό Τμήμα, και θ) Ιδιωτικός Χώρος & Χώρος Κράτησης ή Αστυνομικό Τμήμα.

Σύμφωνα με την ανάλυση των δεδομένων που αντιστοιχούν στο πεδίο «τόπος πράξης βίας» του ερωτηματολογίου του Δικτύου, αλλά και από την σύντομη περιγραφή των περιστατικών, προκύπτει ο παρακάτω πίνακας:

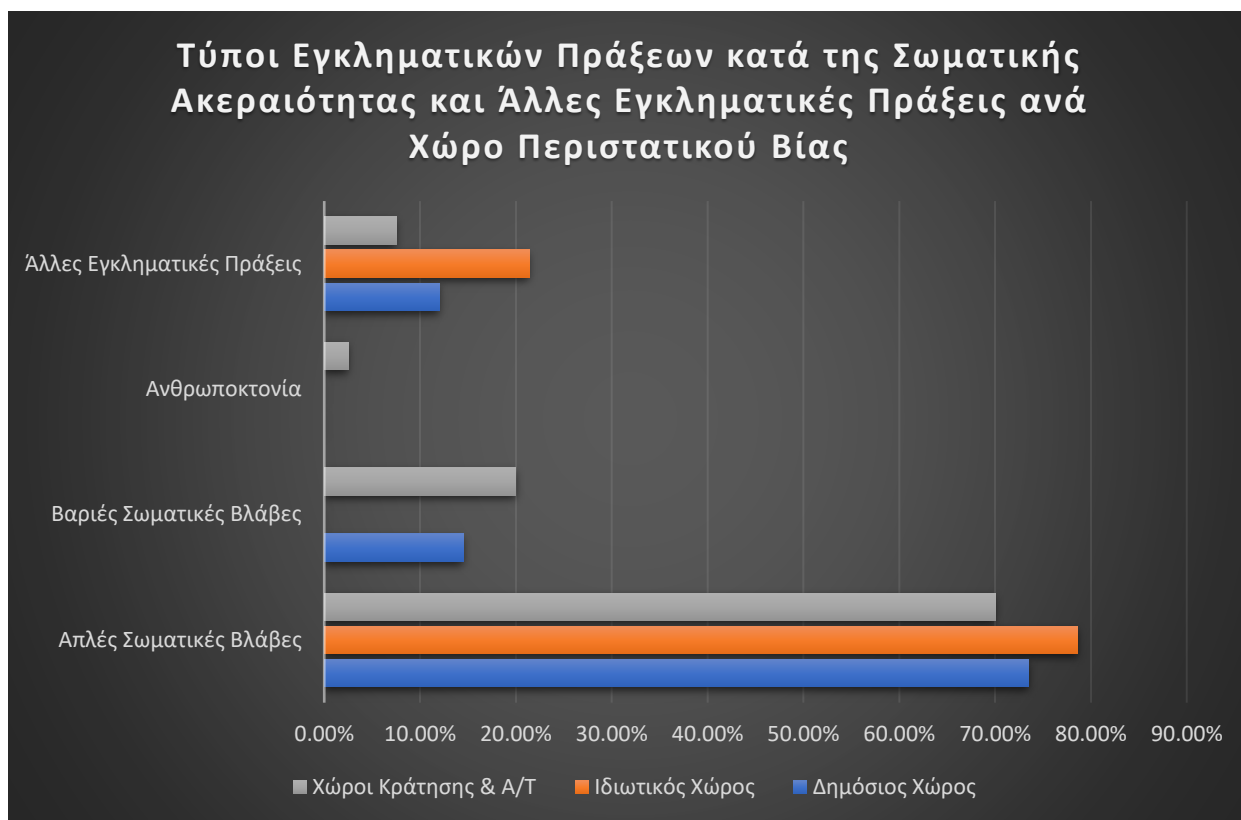

Πίνακας 79

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα, η πλειοψηφία των πράξεων βίας των σωμάτων ασφαλείας (52,2% - 83 καταγραφές) έλαβε χώρα σε δημόσιο χώρο. Σε χώρους κράτησης ή Α/Τ συνέβη το 25,1% των περιστατικών (40 καταγραφές), σε ιδιωτικό χώρο το 8,8% των περιστατικών (14 καταγραφές), σε ΚΥΤ το 5,6% (9 καταγραφές), σε δημόσιο χώρο και εν συνεχεία σε χώρο κράτησης ή Α/Τ το 3,8% των περιστατικών (6 καταγραφές), σε Μέσα Μαζικής Μεταφοράς το 1,9% των περιστατικών (3 καταγραφές), σε δημόσια υπηρεσία το 1,2% (2 καταγραφές), στα ελληνικά χωρικά ύδατα το 0,6% (1 καταγραφή), και, τέλος, σε ιδιωτικό χώρο και εν συνεχεία σε χώρο κράτησης ή Α/Τ το 0,6% (1 καταγραφή).

Όπως είναι εύκολα αντιληπτό, οι τρεις πιο συχνόί χώροι πράξης βίας (Δημόσιος Χώρος, Ιδιωτικός Χώρος και Χώρος Κράτησης ή Α/Τ) στην πραγματικότητα είναι ακόμη πιο συχνόί, αφού τα περιστατικά που είναι μεικτά ως προς τον τόπο τέλεσης της πράξης έχουν καταμετρηθεί ξεχωριστά. Εάν αθροιστούν τα μεικτά ως προς τον χώρο περιστατικά με τις ειδικές κατηγορίες στις οποίες ανήκουν, προκύπτει ότι α) σε δημόσιο χώρο ή και σε δημόσιο χώρο έχουν λάβει χώρα 89 περιστατικά (56% του συνόλου των καταγραφών υπό μελέτη), β) σε χώρο κράτησης ή Α/Τ ή και σε χώρο κράτησης ή Α/Τ έχουν καταγραφεί 47 περιστατικά (29,5% των καταγραφών) και τέλος γ) σε ιδιωτικό χώρο ή και σε ιδιωτικό χώρο 15 περιστατικά (9,4% των καταγραφών).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι, ανάλογα με το χώρο στον οποίο λαμβάνει χώρα το περιστατικό, αλλάζουν σε ένα βαθμό και οι τύποι εγκληματικής πράξης που απαντώνται συχνότερα. Παίρνοντας ως παράδειγμα τους τρεις χώρους που εμφανίζονται συχνότερα στις καταγραφές που αναφέρθηκαν παραπάνω, προκύπτει ο παρακάτω πίνακας:

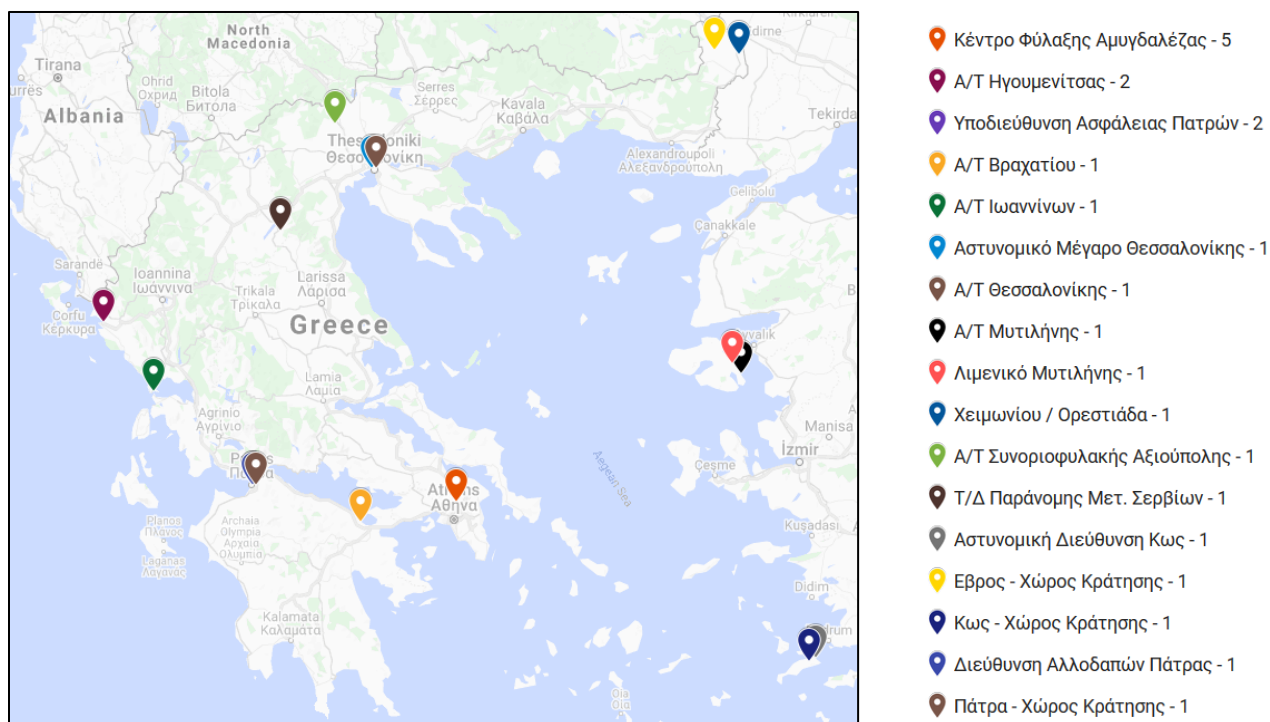

Πίνακας 80

Όπως αποτυπώνεται και στον πίνακα, οι απλές σωματικές βλάβες κινούνται περίπου στα ίδια επίπεδα και στους τρεις χώρους, αν και απαντώνται ποσοστιαία λίγο συχνότερα στους ιδιωτικούς χώρους. Αποτελούν το 73,5% (61 καταγραφές) των περιστατικών των δημόσιων χώρων, το 78,6% (11 καταγραφές) των ιδιωτικών χώρων, και το 70% (28 καταγραφές) των χώρων κράτησης ή Α/Τ. Ωστόσο, οι βαριές σωματικές βλάβες, για παράδειγμα, δεν εντοπίζονται σε όλους τους χώρους αλλά μόνο στο δημόσιο χώρο (14,5% - 12 περιστατικά) και στους χώρους κράτησης ή Α/Τ (20% - 8 περιστατικά). Αντίστοιχα, σε όλες τις καταγραφές, εντοπίζεται μονάχα μία περίπτωση ανθρωποκτονίας η οποία φέρεται να έχει λάβει χώρα σε Α/Τ. Από την άλλη πλευρά, παρατηρείται ότι πράξεις που δε στρέφονται κατά της σωματικής ακεραιότητας του θύματος αλλά αποτελούν άλλου τύπου εγκληματικές ενέργειες είναι ποσοστιαία αρκετά πιο συχνές σε περιστατικά που λαμβάνουν χώρα σε ιδιωτικό χώρο (21,40% - 3 περιστατικά), σε σχέση με όσες συμβαίνουν στο δημόσιο χώρο (12% - 10 περιστατικά) ή ακόμη περισσότερο σε χώρους κράτησης και Α/Τ (7,5% - 3 περιστατικά).

Προκύπτει με βάση τις καταγραφές, λοιπόν, ότι συχνά στο δημόσιο χώρο λαμβάνουν χώρα περιστατικά που στρέφονται εναντίον της σωματικής ακεραιότητας του θύματος (88% των αντίστοιχων περιστατικών) και σε ένα σημαντικό αριθμό περιπτώσεων οι βλάβες που προκαλούνται είναι βαριές. Στον ιδιωτικό χώρο, πάντα με βάση τις καταγραφές, είναι και πάλι μεγάλη η πιθανότητα σωματικών βλαβών, ωστόσο φαίνεται να έχουν έναν πιο «ήπιο» χαρακτήρα, αφού δεν παρουσιάζονται καταγραφές με βαριές σωματικές βλάβες αλλά είναι πιο συχνές άλλου τύπου εγκληματικές πράξεις. Αντίθετα, στους χώρους κράτησης και Α/Τ είναι, συγκριτικά με τους ιδιωτικούς χώρους, αρκετά πιο συχνή η καταγραφή περιστατικών που βάλλεται η σωματική ακεραιότητα των θυμάτων και σε αρκετές περιπτώσεις (ποσοστιαία περισσότερες από ό,τι στους δημόσιους χώρους) οι βλάβες που προκαλούνται είναι βαριές, ακόμη και, όπως φάνηκε σε μια περίπτωση, θανατηφόρες.

Ειδικότερα, για τα περιστατικά που έλαβαν χώρα (και) σε χώρους κράτησης ή Α/Τ μπορεί να υπάρξει ακόμη πιο ειδική κατανομή ανάλογα με την τοποθεσία του κάθε χώρου κράτησης ή Α/Τ. Ακολουθεί σχετικός χάρτης:

Χάρτης 2: Γεωγραφική Κατανομή Χώρων Κράτησης και Α/Τ όπου κατεγράφησαν Περιστατικά Ρατσιστικής Βίας

Η πλειοψηφία των χώρων κράτησης ή Α/Τ που κατεγράφησαν ως χώροι πράξεων ρατσιστικής βίας με θύτη ένστολο εντοπίζεται στην Αθήνα (61,7% - 29 περιστατικά). Ακολουθούν οι χώροι κράτησης και τα Α/Τ σε Πάτρα (8,5% - 4 περιστατικά), Θεσσαλονίκη. Ηγουμενίτσα, Μυτιλήνη, Κω και Έβρο, με την κάθε περιοχή να καταλαμβάνει το 4,2% (2 περιστατικά) επί του συνόλου των χώρων κράτησης και των Α/Τ που έχουν καταγραφεί ως τόποι πράξεων βίας, και, τέλος, οι χώροι κράτησης και τα Α/Τ της Κορίνθου, των Ιωαννίνων, του Κιλκίς και της Κοζάνης, τα οποία καταλαμβάνουν το καθένα από 2,1% (1 περιστατικό) επί του συνόλου των αντίστοιχων καταγραφών.

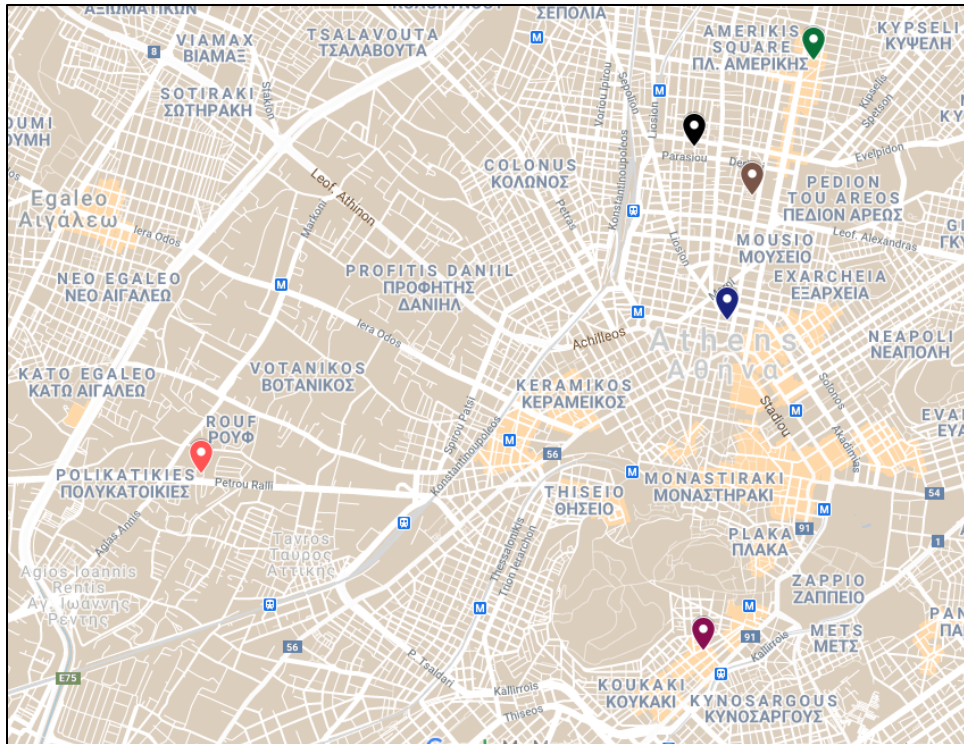
Στην Αθήνα τα περισσότερα περιστατικά συγκεντρώνονται στα Α/Τ Κυψέλης και Αγίου Παντελεήμωνος (14,9% έκαστο – από 7 περιστατικά). Ακολουθεί το Α/Τ Ομοιοίας (12,7% - 6 περιστατικά), το Κέντρο Φύλαξης Αμυδαλέζας²¹ (10,6% - 5 περιστατικά), το Α/Τ Ακροπόλεως (4,2% - 2 περιστατικά), και η Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής (Πέτρου Ράλλη²² (2,1% - 1 περιστατικό). Είναι καταγεγραμμένο ένα ακόμη Α/Τ εντός του Κέντρου στο οποίο έχει συμβεί ένα (1) περιστατικό, (2,1%), ωστόσο, δεν προσδιορίζεται σαφώς ποιο είναι²³. Στη συνέχεια, ο σχετικός χάρτης:

---

²¹ Για μια εικόνα του Κέντρου Κράτησης Αμυδαλέζας και τις παρατηρήσεις επ' αυτής του Συνηγόρου του Πολίτη βλ. ΣτΠ, «Αυτοψίες στα κέντρα κράτησης αλλοδαπών Αμυδαλέζα και Κορίνθου και στους χώρους κράτησης της Δ/νσης Αλλοδαπών Αττικής στην οδό Πέτρου Ράλλη. Προβλήματα και προτάσεις» και ειδικά τις σ. 23-30. Για το απαντητικό έγγραφο της ΕΛ.ΑΣ βλ. «Αξιολόγηση των ευρημάτων διενεργηθείσας αυτοψίας από το Συνήγορο του Πολίτη (ΣτΠ) στα Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών στην Αμυδαλέζα Αττικής και στην Κόρινθο και τους χώρους κράτησης τη Δ/νσης Αλλοδαπών Αττικής (Π. Ράλλη 24). Προβλήματα και προτάσεις (Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2012)». Για μια μεταγενέστερη εικόνα, βλ. ΣτΠ, «Έκθεση Αυτοψίας στους Χώρους Κράτησης στο Κ.Φ.Α. Αμυδαλέζας».

²² Για μια εικόνα της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής (Πέτρου Ράλλη), βλ. ΣτΠ, «Αυτοψίες στα κέντρα κράτησης αλλοδαπών Αμυδαλέζα και Κορίνθου και στους χώρους κράτησης της Δ/νσης Αλλοδαπών Αττικής στην οδό Πέτρου Ράλλη. Προβλήματα και προτάσεις» και ειδικά τις σ. 13-22. Για το απαντητικό έγγραφο της ΕΛ.ΑΣ βλ, ο.π. Συμπληρωματικά, βλ. Καμπάνια για την Πρόσβαση στο Άσυλο, «Συνθήκες Διοικητικής Κράτησης & Πρόσβαση στη Διαδικασία Ασύλου» και ειδικά τη σ. 6.

²³ Από τη μελέτη της περιγραφής κατά πάσα πιθανότητα πρόκειται για το Α/Τ Ομοιοίας.

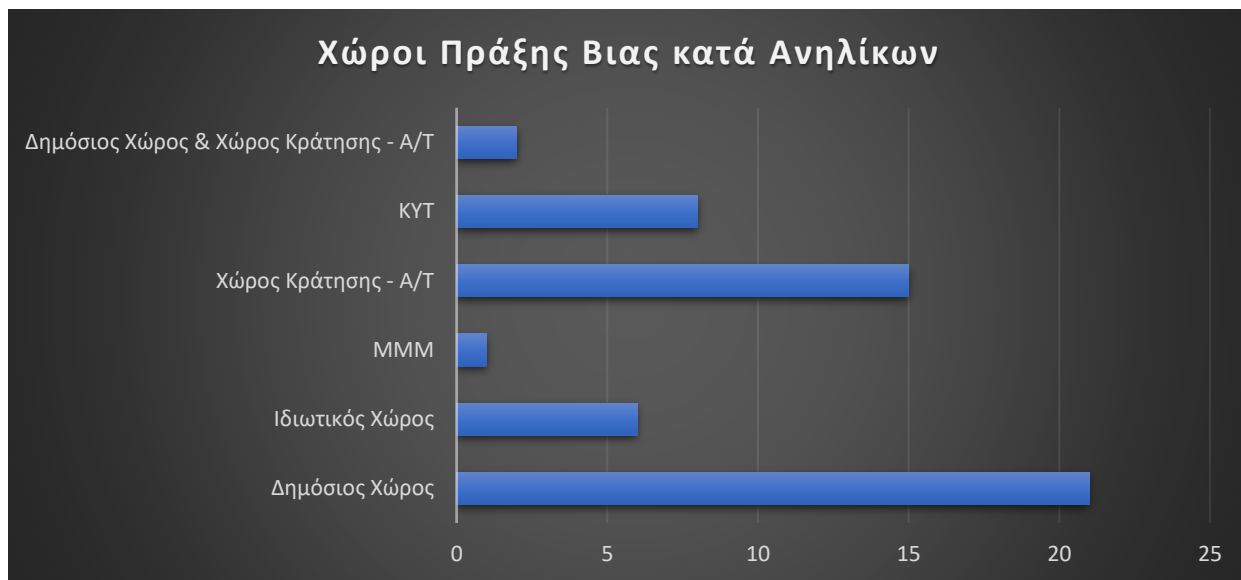

Χάρτης 3: Γεωγραφική Κατανομή Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας σε Χώρους Κράτησης και Α/Τ στην Αθήνα

Αναφορικά με το υπόλοιπο της χώρας, στην Πάτρα σημειώνονται περιστατικά στην Υποδιεύθυνση Ασφαλείας Πατρών (4,2% - 2 περιστατικά), στη Διεύθυνση Αλλοδαπών Πάτρας (2,1% - 1 περιστατικό), και σε ένα Α/Τ το οποίο δεν προσδιορίζεται ειδικότερα (2,1% - 1 περιστατικό). Στη Θεσσαλονίκη, σημειώνονται συνολικά δύο (2) περιστατικά, ένα στο Αστυνομικό Μέγαρο Θεσσαλονίκης και ένα σε άγνωστο Α/Τ (4,2% αθροιστικά). Επίσης, δύο (2) περιστατικά σημειώνονται στο Α/Τ Ηγουμενίτσας (4,2%), ένα (1) στο Α/Τ Μυτιλήνης και ένα (1) σε ένα κοντέινερ, το οποίο χρησιμοποιείται από το Λιμενικό της Μυτιλήνης (4,2% αθροιστικά), ένα (1) στην Αστυνομική Διεύθυνση της Κω, και ένα (1) σε απροσδιόριστο χώρο κράτησης στην Κω (4,2% αθροιστικά), ένα (1) στο Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Ορεστιάδας (Α/Τ Χειμωνίου) και ένα (1) σε απροσδιόριστο χώρο κράτησης στον Έβρο (4,2% αθροιστικά). Τέλος, καταγράφεται από ένα περιστατικό στα Α/Τ Βραχατίου, Ιωαννίνων, Συνοριοφυλακής Αξιούπολης, καθώς και στο Τμήμα Δίωξης Παράνομης Μετανάστευσης Σερβίων (8,5% αθροιστικά).

Ανήλικα Θύματα

Οι χώροι πράξης βίας κατά των ανηλίκων αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

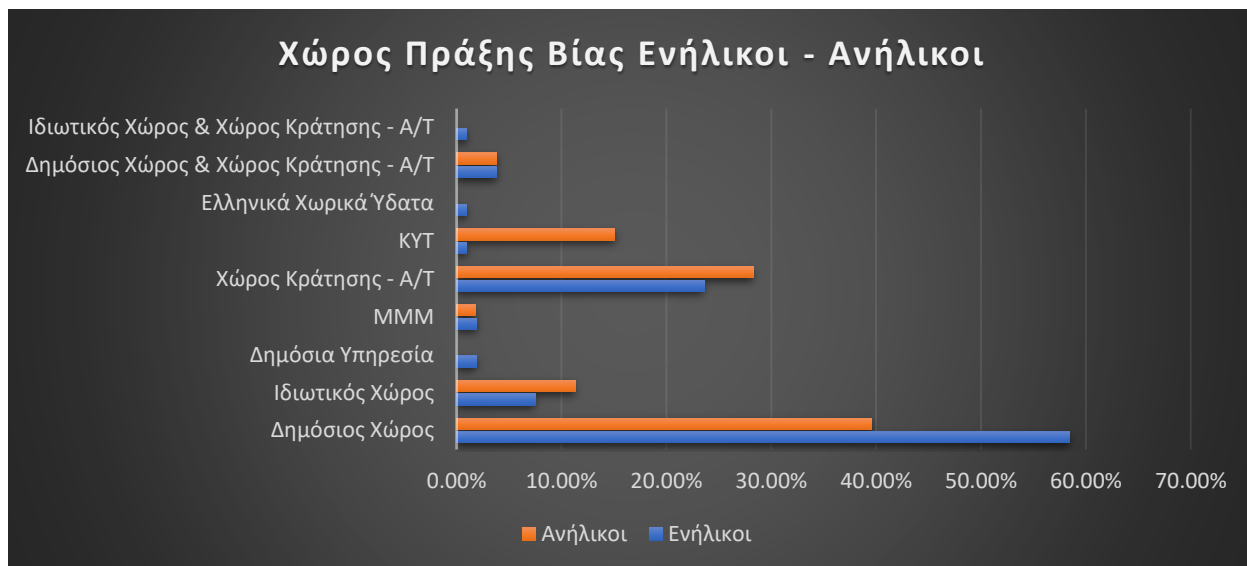

Πίνακας 81

Στη σύγκριση των χώρων πράξης βίας μεταξύ ανηλίκων και ενηλίκων προκύπτουν ενδιαφέρουσες διαφορές. Σε δημόσιο χώρο παρουσιάζονται να έλαβαν χώρα το 39,6% των περιστατικών κατά ανηλίκων (21 καταγραφές) και το 58,4% κατά ενηλίκων (62 καταγραφές). Σε χώρο κράτησης ή Α/Τ το 28,3% των περιστατικών κατά ανηλίκων (15 καταγραφές) και το 23,6% κατά ενηλίκων (25 καταγραφές). Σε ΚΥΤ το 15,1% των περιστατικών κατά ανηλίκων (8 καταγραφές) και μόλις το 0,9% κατά ενηλίκων (1 καταγραφή). Σε ιδιωτικό χώρο το 1,3% των περιστατικών κατά ανηλίκων (6 καταγραφές) και το 7,5% κατά ενηλίκων (8 καταγραφές). Σε δημόσιο χώρο και, εν συνεχεία, σε χώρο κράτησης ή Α/Τ το 3,8% των περιστατικών κατά ανηλίκων (2 καταγραφές), και το 3,8% κατά ενηλίκων (4 καταγραφές). Σε Μέσα Μαζικής Μεταφοράς το 1,8% των περιστατικών κατά ανηλίκων (1 καταγραφή) και το 1,9% κατά ενηλίκων (2 καταγραφές).

Συγκρίνοντας τα ανήλικα και τα ενήλικα θύματα, φαίνεται ότι στους χώρους πράξης βίας που συγκαταλέγονται στις κατηγορίες «Ιδιωτικός Χώρος», «Χώρος Κράτησης ή Α/Τ» και «ΚΥΤ» τα περιστατικά βίας κατά ανηλίκων είναι ποσοστιαία αυξημένα σε σχέση με αυτά των ενηλίκων. Αντίθετα, το ποσοστό των περιστατικών κατά ενηλίκων που λαμβάνουν χώρα σε δημόσιο χώρο είναι σημαντικά μεγαλύτερο σε σχέση με το αντίστοιχο των ανηλίκων. Προκύπτει, λοιπόν, το συμπέρασμα ότι η ρατσιστική βία κατά ανηλίκων από τα σώματα ασφαλείας είναι πολύ πιο συχνή σε κλειστούς χώρους ή δομές (συγκριτικά, πάντα, με τους ενήλικες), μακριά από το «βλέμμα» του κόσμου, ενώ, αντίθετα, η ρατσιστική βία κατά ενηλίκων ασκείται με μεγαλύτερη «ευκολία» σε δημόσιους χώρους.

Πίνακας 82

Γυναίκες Θύματα

Οι χώροι πράξης βίας κατά γυναικών αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα. Παρατηρείται ότι πέντε (5) περιστατικά (41,6% των καταγραφών) έλαβαν χώρα σε δημόσιο χώρο και ακόμη πέντε (5) σε χώρο κράτησης ή Α/Τ ή και χώρο κράτησης ή Α/Τ. Σημειώνεται ότι από τα τελευταία, τα τρία (3) έλαβαν χώρα σε Α/Τ της Αθήνας (2 στο Α/Τ Κυψέλης και 1 στο Α/Τ Αγίου Παντελεήμωνος), και τα υπόλοιπα δύο (2) στο Α/Τ Μυτιλήνης και σε χώρο κράτησης στον Έβρο.

Λόγω του χαμηλού αριθμού περιστατικών και σε αυτή την ενότητα δεν είναι δυνατό να ανιχνευθεί με ασφάλεια κάποια ξεχωριστή τάση στις καταγραφές που αφορούν σε γυναίκες θύματα, ωστόσο, σημειώνεται το υψηλό ποσοστό περιστατικών σε Α/Τ.

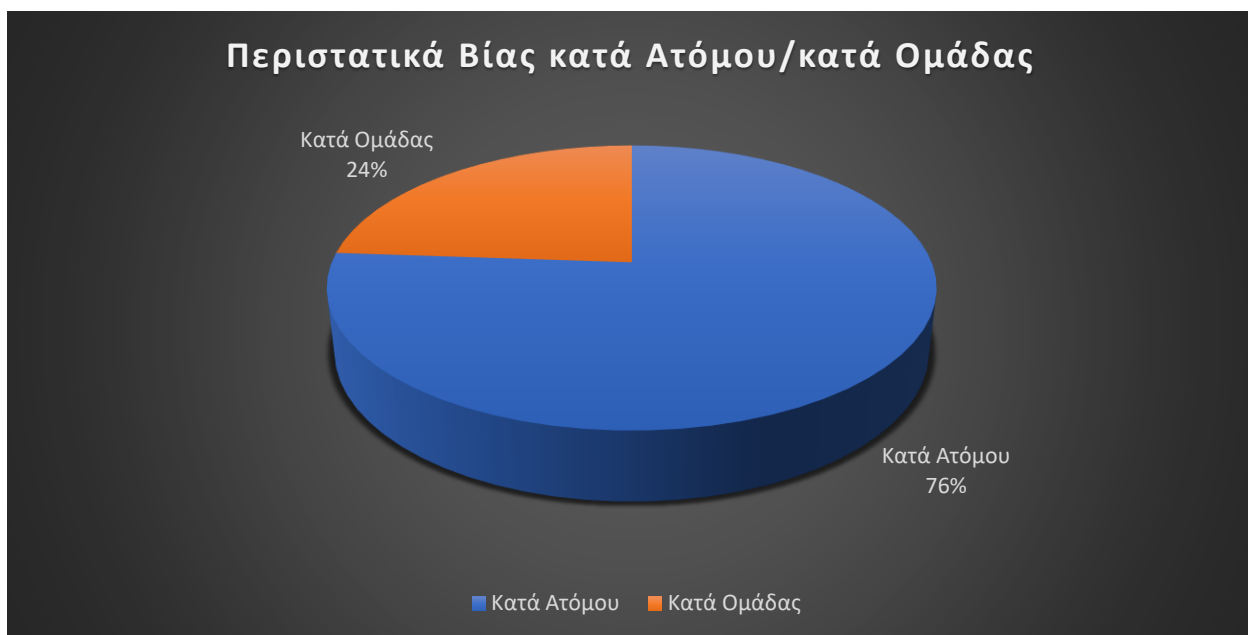
Πίνακας 83

5.5 Περιστάσεις Περιστατικού Βίας

Το Δίκτυο, εκτός των υπόλοιπων περιστάσεων του περιστατικού βίας που καταγράφει σε ειδικότερες ενότητες του ερωτηματολογίου του, στην ενότητα «Περιστάσεις» καταγράφει κατά πόσο η πράξη βίας είχε ως στόχο ένα πρόσωπο ή ομάδα ατόμων. Ακόμη, καταγράφει κατά πόσο η πράξη αυτή τελέστηκε μπροστά σε μάρτυρες ή όχι.

Σύμφωνα με τα δεδομένα του Δικτύου, προκύπτει ότι το 76% των πράξεων βίας στράφηκαν κατά άτομο (121 περιστατικά), και το υπόλοιπο 24% (38 περιστατικά) κατά ομάδας. Από τα δεδομένα, προκύπτει, λοιπόν, μια σαφής τάση των ένστολων ως θυτών επιθέσεων ρατσιστικής βίας, να στρέφουν τις πράξεις τους κατά ατόμων.

Ακόμη, σύμφωνα με τα δεδομένα, τα περιστατικά που διεξήχθησαν μπροστά σε μάρτυρες αποτελούν το 12% του συνολικού δείγματος (19 περιστατικά), εκ των οποίων το 79% αναλογεί σε επιθέσεις κατά ατόμων (15 περιστατικά) και το 21% σε επιθέσεις κατά ομάδων (4 περιστατικά). Το χαμηλό ποσοστό περιστατικών με μάρτυρες, συνειρμικά υποδηλώνει τη μέριμνα των θυτών για τη μη ύπαρξη άλλων προσώπων που ενδεχομένως θα μπορούσαν να καταγγείλουν ή να επιβεβαιώσουν τις έκνομες ενέργειες των δραστών.

Πίνακας 84

Ανήλικα Θύματα

Παρόμοια κατανομή φαίνεται να έχουν τα περιστατικά βίας τόσο στους ανηλικούς όσο και στους ενήλικους, όσον αφορά στο αν η επίθεση στρεφόταν κατά ατόμου ή κατά ομάδας. Οι επιθέσεις κατά ατόμου αναλογούν στο 79,2% επί του συνόλου των ανήλικων θυμάτων του δείγματος (42 περιστατικά) και στο 74,5% (79 περιστατικά) των ενήλικων. Αντίστοιχα, οι επιθέσεις κατά ομάδας αναλογούν στο 20,8% (11 περιστατικά) των ανήλικων και στο 25,5% (27 περιστατικά) των ενήλικων. Εντοπίζεται, δηλαδή, μια μικρή ποσοστιαία διαφορά της τάξης περίπου του 5% μεταξύ των δύο πληθυσμών του δείγματος, με τα περιστατικά κατά ατόμου στους ανηλικούς να είναι ποσοστιαία περισσότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα των ενήλικων. Αντίστροφα, τα περιστατικά κατά ομάδας είναι ποσοστιαία ελαφρώς λιγότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα των ενήλικων. Ωστόσο, η ποσοστιαία αυτή διαφορά δεν είναι επαρκής ώστε να στοιχειοθετήσει μια ξεκάθαρη τάση προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση.

Τα περιστατικά που διεξήχθησαν μπροστά σε μάρτυρες αποτελούν το 9,4% (5 περιστατικά) στο δείγμα των ανήλικων και το 13,2% (14 περιστατικά) στο δείγμα των ενήλικων. Λόγω των ελάχιστων περιστατικών με ύπαρξη μαρτύρων και πάλι η ποσοστιαία διαφορά μεταξύ των δύο πληθυσμών του δείγματος είναι αρκετά μικρή για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα, ωστόσο, η ανηλικότητα του θυμάτων θα μπορούσε εύκολα να δικαιολογήσει την επιπλέον, ενδεχομένως, επιμέλεια των θυτών ώστε να μην υπάρχουν μάρτυρες.

Πίνακας 85

Γυναίκες Θύματα

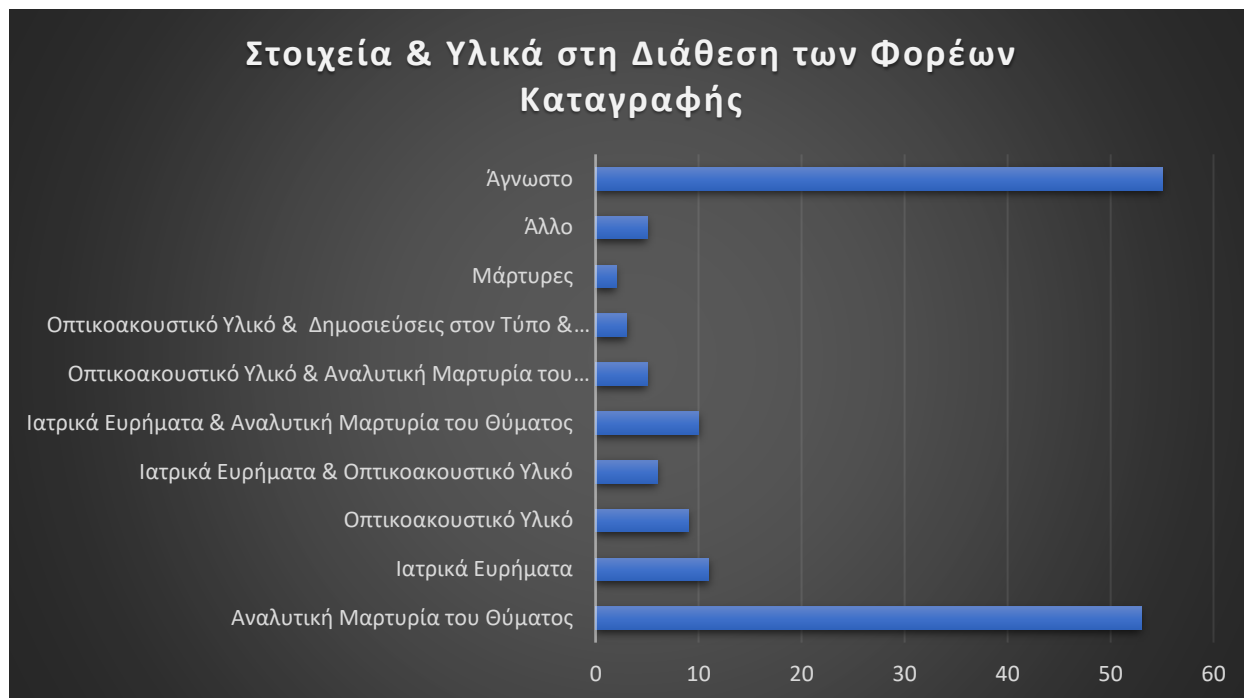
Όσον αφορά στις περιστάσεις του περιστατικού βίας, διαφορετική κατανομή παρουσιάζουν τα περιστατικά κατά γυναικών. Τα δώδεκα (12) συνολικά περιστατικά είναι μοιρασμένα ισόποσα, έξι (6) κατά άτομου και έξι (6) κατά ομάδας. Μάρτυρες υφίστανται σε δύο (2) από τα έξι (6) περιστατικά και συγκεκριμένα σε ένα (1) περιστατικό κατά άτομου και σε ένα (1) περιστατικό κατά ομάδας.

Πίνακας 86

5.6 Στοιχεία στη Διάθεση των Φορέων Καταγραφής

Το Δίκτυο καταβάλλει προσπάθειες προκειμένου να συγκεντρώνει τον τύπο των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του ο φορέας καταγραφής για το κάθε περιστατικό, τουλάχιστον κατά τη χρονική στιγμή που γίνεται η καταγραφή. Με βάση, λοιπόν, τα διαθέσιμα δεδομένα, οι φορείς καταγραφής έχουν πρόσβαση στα κάτωθι στοιχεία και υλικά:

Πίνακας 87

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, ο φορέας καταγραφής έχει πρόσβαση στην αναλυτική μαρτυρία του θύματος στο 33% των περιστατικών (53 καταγραφές), σε ιατρικά ευρήματα στο 6,9% (11 καταγραφές), σε οπτικοακουστικό υλικό στο 5,6% (9 καταγραφές), σε ιατρικά ευρήματα και οπτικοακουστικό υλικό στο 3,8% (6 καταγραφές), σε ιατρικά ευρήματα και στην αναλυτική μαρτυρία του θύματος στο 6,3% (10 καταγραφές), σε οπτικοακουστικό υλικό και στην αναλυτική μαρτυρία του θύματος στο 3,1% (5 καταγραφές), σε οπτικοακουστικό υλικό και δημοσιεύσεις στον Τύπο και αναλυτική μαρτυρία του θύματος στο 1,9% (3 καταγραφές), σε μάρτυρες στο 1,2% (2 καταγραφές), και σε άλλα στοιχεία ή υλικό στο 3,1% των περιστατικών (5 καταγραφές). Δεν προκύπτει από τα διαθέσιμα δεδομένα τι στοιχεία ή υλικά έχουν οι φορείς καταγραφείς (εάν έχουν) για το 34,6% των περιστατικών (55 καταγραφές).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικής

6.1 Διαπιστώσεις, Συμπεράσματα και Προτάσεις για Περαιτέρω Έρευνα

Έπειτα από την ανάλυση του συνόλου των καταγραφών του Δικτύου που αφορούν περιστατικά ρατσιστικής αστυνομικής βίας, καταγράφονται παρακάτω οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα που προέκυψαν σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν. Ως γενικότερο εύρημα σε σχέση με την εξέλιξη των περιστατικών μέσα στο χρόνο το οποίο χρήζει περαιτέρω μελέτης, σημειώνεται η πτώση του ποσοστού των καταγεγραμμένων περιστατικών για τα έτη 2015 – 2017. Επίσης, σημειώνεται η αυξητική τους τάση έκτοτε.

α) Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του θύματος (προφίλ); Συγκεκριμένα: φύλο, ηλικία, ιθαγένεια, εθνοτική καταγωγή, θρησκεία, εμπλοκή σε άλλο περιστατικό ρατσιστικής βίας, νομικό καθεστώς, επίγνωση ή όχι του ότι είναι θύμα ρατσιστικής βίας, λόγος επίθεσης σύμφωνα με το θύμα, και αν επιθυμεί περαιτέρω ενέργειες.

Τα θύματα στην συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν άρρενες, με το ποσοστό τους να αγγίζει το 90,5% του δείγματος. Όσον αφορά στην ηλικιακή κατανομή των θυμάτων προκύπτει το ανησυχητικό εύρημα ότι η πιο πολυπληθής ηλικιακή ομάδα είναι οι ανήλικοι (αγόρια 13-17 ετών), οι οποίοι καταλαμβάνουν το 33,3% των υπό μελέτη καταγραφών. Για το συγκεκριμένο εύρημα προτείνεται η περαιτέρω διερεύνησή του. Συνολικότερα, στη μεγάλη πλειοψηφία των περιστατικών, τα θύματα ήταν νεαρά σε ηλικία και, συγκεκριμένα, από 13 έως 34 ετών (αθροιστικά περίπου το 85% του δείγματος). Αναφορικά με την ιθαγένεια των θυμάτων, προέκυψε ότι μακράν συνηθέστερη ιθαγένεια ήταν αυτή του Αφγανιστάν η οποία αποτελούσε το 49% του δείγματος. Ο τόσο μεγάλος αριθμός θυμάτων από το Αφγανιστάν ενδεχομένως να έχει να κάνει με την υπερεκπροσώπησή των Αφγανών στη μεταναστευτική/προσφυγική κοινότητα της Ελλάδας. Σε κάθε περίπτωση, και αυτό το στοιχείο χρήζει περισσότερης διερεύνησης. Σχετικά με την εθνοτική καταγωγή δεν μπορούν να προκύψουν σαφή συμπεράσματα διότι, όπως διαπιστώθηκε, οι καταγραφές σε αυτό το κομμάτι έπασχαν. Κυρίαρχη θρησκεία ανάμεσα στα θύματα ήταν το Ισλάμ (και συναφείς θρησκείες), την οποία υιοθετούσε λίγο περισσότερο από το 60% του δείγματος.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των θυμάτων δεν είχε πέσει ξανά θύμα ρατσιστικής βίας, ωστόσο, για ένα σημαντικό κομμάτι του δείγματος της τάξης του 27% δεν ήταν η πρώτη φορά που βρέθηκε να δέχεται ρατσιστική επίθεση. Καταγράφεται ακόμη ότι οι ανήλικοι του δείγματος απαντούν καταφατικά σχετικά με την εμπλοκή τους σε άλλο, πλην του καταγεγραμμένου, περιστατικού ρατσιστικής βίας με σχεδόν διπλάσιο ρυθμό σε σχέση με τους ενήλικους, γεγονός που χρήζει προβληματισμού και περαιτέρω μελέτης. Συγκεκριμένα, το 39,6% των ανηλίκων απαντά ότι έχει πέσει ξανά θύμα ρατσιστικής βίας, ενώ στους ενήλικους το αντίστοιχο ποσοστό αποτελεί το 20,7% των απαντήσεων τους. Αντίθετα, οι γυναίκες του δείγματος, στην πλειοψηφία τους, με ποσοστό της τάξης του 58,3%, απαντούν πως δεν έχουν προηγούμενη εμπλοκή σε περιστατικό ρατσιστικής βίας.

Στην κατηγορία των νόμιμα διαμενόντων εντάσσεται το 55,4% του συνόλου των περιστατικών, ενώ στην κατηγορία των παράτυπα διαμενόντων το 37,1%. Από τη σύγκριση των δεδομένων μεταξύ ανηλίκων και ενήλικων προκύπτει ότι τα ανήλικα θύματα κατά πλειοψηφία (49% του συνολικού δείγματος των ανηλίκων) διαμένουν παράτυπα στη χώρα, σε αντίθεση με τους ενήλικους που κατά πλειοψηφία (66% του συνολικού δείγματος ενήλικων) διαμένουν νόμιμα στη χώρα. Όσον αφορά στο νομικό καθεστώς των γυναικών, προκύπτει ότι στην απόλυτη πλειοψηφία τους, η οποία αγγίζει το 83,3%, διαμένουν νόμιμα στη χώρα.

Το 85% του συνόλου του δείγματος γνώριζε ότι είναι θύμα ρατσιστικής βίας. Ως κύριο λόγο της επίθεσης εναντίον τους αντιλήφθηκαν την αλλοδαπότητα, δηλαδή το γεγονός ότι ο δράστης αντιλήφθηκε το γεγονός ότι το θύμα ήταν ξένος, και λόγω αυτού πραγματοποίησε την εις βάρος του επίθεση.

Προέκυψε επίσης ότι το θύμα θέλει να προβεί σε καταγγελία ή το έχει ήδη κάνει συνολικά στο 32,7% των περιστατικών. Αντίθετα, στο 49% των περιπτώσεων, το θύμα δε θέλει να προβεί σε καταγγελία. Τα ανήλικα θύματα δείχνουν να τάσσονται με μεγαλύτερη επιφύλαξη στην καταγγελία του περιστατικού σε σχέση με τα ενήλικα θύματα, αφού αρνητικοί στην υποβολή καταγγελίας εμφανίζονται οι ανήλικοι στο 54,7% των περιπτώσεων, ενώ αντίστοιχα οι ενήλικες είναι αρνητικοί στο 46,2% των περιπτώσεων.

β) Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του θύτη (προφίλ); Ειδικότερα: φύλο, ηλικία, ιδιότητα του θύτη, αριθμός θυτών ανά περιστατικό.

Οι θύτες σε ποσοστό 95,6% ήταν άντρες, με ηλικία συνήθως 25-34 έτη, η οποία αντιστοιχεί στο 50,3% του δείγματος. Ο δράστης στο 89,3% των περιπτώσεων ήταν αστυνομικός της ΕΛ.ΑΣ., στο 6,3% στο Λιμενικό Σώμα, ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις ανήκε σε άλλο σώμα ασφαλείας. Στο 80% των περιστατικών οι θύτες ήταν περισσότεροι του ενός, γεγονός που υποδηλώνει υψηλά ποσοστά συνέργειας και, ως εκ τούτου, μια διάχυτη εργασιακή «κουλτούρα» ρατσισμού με βίαιες προεκτάσεις.

γ) Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά/οι περιστάσεις των περιστατικών ρατσιστικής αστυνομικής βίας; Συγκεκριμένα: μορφές περιστατικού βίας, τύπος εγκληματικής πράξης, τόπος και χώρος που έλαβε χώρα το περιστατικό, το πλήθος των θυμάτων και οι περιστάσεις.

Το 90% των περιστατικών περιλάμβαναν την άσκηση φυσική βίας, στρεφόντουσαν δηλαδή κατά ανθρώπου συνοδευόμενα πολλές φορές από λεκτική βία ή και παρενόχληση άλλου τύπου, ενώ σε μερικά από αυτά οι δράστες στρεφόντουσαν και κατά της παρουσίας του θύματος. Σε αυτή την κατηγορία περιστατικών εντάσσονται το 87% περίπου για τα ανήλικα θύματα και το 91% για τα ενήλικα θύματα.

Πιο συγκεκριμένα, το 86,1% των καταγραφών αφορούσε στην πρόκληση σωματικών βλαβών (συνήθως σε συνδυασμό με μια ή περισσότερες άλλες εγκληματικές πράξεις). Στο 71% των συνολικών καταγραφών υπήρξε πρόκληση απλών σωματικών βλαβών, ενώ στο 15,1% υπήρξε πρόκληση βαριών σωματικών βλαβών. Επίσης, καταγράφεται και ένα περιστατικό ανθρωποκτονίας (0,6% επί του συνόλου των καταγραφών). Στο 83% των συνολικών καταγραφών κατά ανηλικών υπήρξε πρόκληση απλών σωματικών βλαβών και στο 3,7% υπήρξε πρόκληση βαριών σωματικών βλαβών. Παρατηρείται ότι τα περιστατικά με πρόκληση σωματικών βλαβών είναι ποσοστιαία σχεδόν πανομοιότυπα τόσο για ανηλικούς όσο και για ενήλικους. Ωστόσο, στους ανηλικούς είναι πολύ χαμηλότερη η ποσοστιαία πρόκληση βαριών σωματικών βλαβών έναντι των ενήλικων, οι οποίοι περισσότερες από δύο (2) στις δέκα (10) φορές που έπεσαν θύματα ρατσιστικής αστυνομικής βίας, και αυτό καταγράφηκε από το Δίκτυο, υπέστησαν βαριές σωματικές βλάβες. Το μοτίβο των εγκληματικών πράξεων με την κυριαρχία των σωματικών βλαβών

διατηρείται και στις γυναίκες θύματα, φαίνεται όμως να βαίνει αποδυναμωμένο. Η διαφοροποίηση έγκειται κυρίως στον όγκο των απλών σωματικών βλαβών, που πέφτουν κάτω από το 50% των συνολικών καταγραφών των γυναικών του δείγματος, καθώς και στην παράλληλη σημαντική αύξηση (κατά περίπου 30%) άλλων εγκληματικών πράξεων, οι οποίες δε στρέφονται κατά της σωματικής ακεραιότητας του θύματος. Αξίζει, για παράδειγμα, να σημειωθεί ότι η εξύβριση ή και οι απειλές (στην πλειοψηφία τους συνοδεύοντας άλλου τύπου εγκληματικές πράξεις) απαντώνται στο 66,6% του δείγματος των γυναικών.

Ο κύριος όγκος των περιστατικών εμφανίζεται κυρίως στην πόλη της Αθήνας και στην πόλη της Πάτρας. Ωστόσο, ένα σημαντικό μέρος αυτών εντοπίζεται σε περιοχές πλησίον των θαλάσσιων και χερσαίων συνόρων της χώρας. Συγκεκριμένα, το 20,1% των περιστατικών έλαβαν χώρα σε περιοχές κοντά στα σύνορα, ήτοι σε Λέσβο, Κω, Σάμο και Χίο (16%), όπως επίσης και σε Έβρο, Ορεστιάδα και Διδυμότειχο (4%). Όσον αφορά τους ανηλίκους, η πλειοψηφία των περιστατικών λαμβάνει χώρα στην Πάτρα, γεγονός που θα είχε ενδιαφέρον να διερευνηθεί περισσότερο.

Σε δημόσιο χώρο ή και σε δημόσιο χώρο έχει λάβει χώρα το 56% του συνόλου των καταγραφών υπό μελέτη. Σε ιδιωτικό χώρο ή και σε ιδιωτικό χώρο το 9,4% των καταγραφών και σε χώρο κράτησης ή Α/Τ ή και σε χώρο κράτησης ή Α/Τ το 29,5% των καταγραφών. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι, ανάλογα με το χώρο στον οποίο λαμβάνει χώρα το περιστατικό, αλλάζουν σε ένα βαθμό και οι τύποι εγκληματικής πράξης που απαντώνται συχνότερα. Προκύπτει, λοιπόν, ότι συχνά στο δημόσιο χώρο λαμβάνουν χώρα περιστατικά που στρέφονται εναντίον της σωματικής ακεραιότητας του θύματος (88% των αντίστοιχων περιστατικών) και σε έναν σημαντικό αριθμό περιπτώσεων οι βλάβες που προκαλούνται είναι βαριές. Στον ιδιωτικό χώρο, είναι και πάλι μεγάλη η πιθανότητα σωματικών βλαβών, ωστόσο φαίνεται να έχουν έναν πιο «ήπιο» χαρακτήρα, αφού δεν παρουσιάζονται καταγραφές με βαριές σωματικές βλάβες αλλά είναι πιο συχνές άλλου τύπου εγκληματικές πράξεις. Αντίθετα, στους χώρους κράτησης και Α/Τ είναι, συγκριτικά με τους ιδιωτικούς χώρους, αρκετά πιο συχνή η καταγραφή περιστατικών που βάλλεται η σωματική ακεραιότητα των θυμάτων και σε αρκετές περιπτώσεις (ποσοστιαία περισσότερες από ό,τι στους δημόσιους χώρους) οι βλάβες που προκαλούνται είναι βαριές, ακόμη και, όπως φάνηκε σε μια (1) περίπτωση, θανατηφόρες.

Η πλειοψηφία των χώρων κράτησης ή Α/Τ που κατεγράφησαν ως χώροι πράξεων ρατσιστικής βίας με θύτη ένστολο εντοπίζεται στην Αθήνα (61,7% των περιστατικών). Ακολουθούν οι χώροι κράτησης και τα Α/Τ στην Πάτρα. Στην Αθήνα τα περισσότερα περιστατικά συγκεντρώνονται στα Α/Τ Κυψέλης και Αγίου Παντελεήμωνος (14,9% έκαστο των περιστατικών σε χώρο κράτησης και Α/Τ). Ακολουθεί το Α/Τ Ομοιοίας (12,7%), το Κέντρο Φύλαξης Αμυγδαλέζας (10,6%), το Α/Τ Ακροπόλεως (4,2%), και η Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής (Πέτρου Ράλλη), (2,1%).

Συγκρίνοντας τα ανήλικα και τα ενήλικα θύματα, φαίνεται ότι στους χώρους πράξης βίας που συγκαταλέγονται στις κατηγορίες «Ιδιωτικός Χώρος», «Χώρος Κράτησης ή Α/Τ» και «ΚΥΤ» τα περιστατικά βίας κατά ανηλίκων είναι ποσοστιαία αυξημένα σε σχέση με αυτά των ενηλίκων. Αντίθετα, το ποσοστό των περιστατικών κατά ενηλίκων που λαμβάνουν χώρα σε δημόσιο χώρο είναι σημαντικά μεγαλύτερο σε σχέση με το αντίστοιχο των ανηλίκων. Προκύπτει, λοιπόν, το συμπέρασμα ότι η ρατσιστική βία κατά ανηλίκων από τα σώματα ασφαλείας είναι πολύ πιο συχνή σε κλειστούς χώρους ή δομές (συγκριτικά με τους ενήλικες), μακριά από το «βλέμμα» του κόσμου, ενώ, αντίθετα, η ρατσιστική βία κατά ενηλίκων ασκείται με μεγαλύτερη «ευκολία» σε δημόσιους χώρους.

Ακόμη, σύμφωνα με τα δεδομένα του Δικτύου, προκύπτει ότι το 76% των πράξεων βίας στράφηκαν κατά ατόμου ενώ το υπόλοιπο 24% κατά ομάδας. Τα περιστατικά που διεξήχθησαν μπροστά σε μάρτυρες αποτελούν το 12% του συνολικού δείγματος. Το χαμηλό ποσοστό περιστατικών με μάρτυρες, συνειρμικά υποδηλώνει τη μέριμνα των θυτών για τη μη ύπαρξη προσώπων που ενδεχομένως θα μπορούσαν να καταγγείλουν ή να επιβεβαιώσουν τις έκνομες ενέργειες των δραστών. Τα περιστατικά που διεξήχθησαν μπροστά σε μάρτυρες αποτελούν το 9,4% στο δείγμα των ανηλίκων και το 13,2% στο δείγμα των ενηλίκων. Λόγω των ελάχιστων περιστατικών με ύπαρξη μαρτύρων, η ποσοστιαία διαφορά μεταξύ των δύο πληθυσμών του δείγματος είναι πολύ μικρή για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα, ωστόσο, η ανηλικότητα του θυμάτων θα μπορούσε εύκολα να δικαιολογήσει την επιπλέον, ενδεχομένως, επιμέλεια των θυτών ώστε να μην υπάρχουν μάρτυρες.

Εν κατακλείδι, τόσο το πλήθος των περιστατικών, όσο και η ύπαρξη ορισμένων ισχυρών και επίμονων τάσεων και μοτίβων στα καταγεγραμμένα από το Δίκτυο περιστατικά ρατσιστικής βίας με θύτη ένστολο, συνηγορούν στη διαπίστωση πως η χρήση παράνομης και ενίοτε υψηλής έντασης ρατσιστικής βίας αποτελεί μια όχι σπάνια πρακτική των σωμάτων ασφαλείας και ιδιαίτερα της ΕΛ.ΑΣ.. Το φαινόμενο της ρατσιστικής αστυνομικής βίας εμπνέει μεγάλη ανησυχία και οφείλει να προβληματίσει τους αρμόδιους θεσμικούς φορείς και παράγοντες. Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι ορισμένα από τα ευρήματα της παρούσας εργασίας, είναι απροσδόκητα ή και ιδιαίτερος ανησυχητικά και θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν ως κατεπείγοντα (όπως για παράδειγμα το γεγονός πως φαίνεται να είναι ιδιαίτερα αυξημένα τα περιστατικά κατά ανηλίκων ή το γεγονός πως οι χώροι κράτησης και τα Α/Τ αποτελούν χώρους πρόσφορους για τη χρήση ιδιαίτερα υψηλής έντασης βίας απέναντι στα θύματα). Όσο τελούνται τέτοιου είδους πράξεις και καλλιεργούνται τέτοιου είδους πρακτικές από τους κρατικούς λειτουργούς και κράτος και θεσμοί επιδεικνύουν αδιαφορία, ανοχή ή ακόμη προχωρούν και σε συγκαλύψεις, τότε κράτος και θεσμοί είναι συνυπεύθυνοι, συνένοχοι και τελικά ηθικοί αυτουργοί ενός ασύγγνωστου διαρκούς εγκλήματος με εκατοντάδες ή – πιο πιθανά - χιλιάδες θύματα.

6.2 Προτάσεις Πολιτικής

Με βάση τα όσα διαπιστώθηκαν τόσο στο κομμάτι της βιβλιογραφικής επισκόπησης όσο και στο μέρος της έρευνας, προτείνονται στη Διοίκηση, πλην της απαρέγκλιτης τήρησης της υφιστάμενης νομοθεσίας, τα ακόλουθα:

Καταγραφή

- Δημοσιοποίηση από τούδε στο εξής αλλά και αναδρομικά του συνόλου των στοιχείων που διαθέτει η ΕΛ.ΑΣ. σχετικά με τα ρατσιστικά εγκλήματα σε σχετική Έκθεση με ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των καταγεγραμμένων περιστατικών (συμπεριλαμβανομένων των καταγγελιών που αποδίδουν την πράξη σε αστυνομικό όργανο). Εξυπακούεται η απόκρυψη των στοιχείων που είναι ικανά να συνδράμουν στην ταυτοποίηση του θύματος και του δράστη.
- Δημοσιοποίηση από τούδε και στο εξής αλλά και αναδρομικά του συνόλου των στοιχείων (ποσοτικών και ποιοτικών) που διαθέτουν οι αρμόδιοι φορείς (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Υπουργείο Δικαιοσύνης) σχετικά με τις καταδίκες, σε πρώτο ή δεύτερο βαθμό, αστυνομικών οργάνων που έχουν κάνει χρήση παράνομης βίας (συμπεριλαμβανομένων των περιστατικών που η χρήση βίας εφορμούσε από ρατσιστικό κίνητρο). Εξυπακούεται ο σεβασμός των προσωπικών δεδομένων και η απόκρυψη των στοιχείων που είναι ικανά να συνδράμουν στην ταυτοποίηση του θύματος και του δράστη.

Εκπαίδευση

- Διαρκής εκπαίδευση των αστυνομικών που στελεχώνουν τα Τμήματα Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας.
- Τριήμερη εντατική εκπαίδευση στη διαχείριση του ρατσιστικού εγκλήματος στο σύνολο του δυναμικού της ΕΛ.ΑΣ..
- Τουλάχιστον εβδομαδιαίας διάρκειας, εκπαίδευση – ευαισθητοποίηση του συνόλου του δυναμικού της ΕΛ.ΑΣ., του Λιμενικού Σώματος και των υπαλλήλων σε Χώρους Κράτησης

σε ζητήματα που άπτονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ειδικότερα σε ζητήματα ρατσισμού από εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό Διεθνών Οργανισμών και ΜΚΟ.

- Τακτική επανάληψη των εκπαιδεύσεων με συναφές περιεχόμενο τουλάχιστον μια (1) φορά σε κάθε δύο (2) έτη ανά εργαζόμενο.
- Ενίσχυση των μαθημάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και ειδικότερα τα ζητήματα ρατσισμού στα προγράμματα σπουδών των σχολών της Αστυνομίας. Διδακτικό προσωπικό που προέρχεται αποκλειστικά εκτός των σχολών της Αστυνομίας.

Έλεγχοι

- Πρόσβαση σε ιδιωτικούς αρμόδιους φορείς (Διεθνής Αμνηστία, Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, κ.ά.) για επιτόπιους ελέγχους των συνθηκών με ή χωρίς σχετική προειδοποίηση σε χώρους κράτησης, Α/Τ και δομές φιλοξενίας προσφύγων (ΚΥΤ, ανοιχτά και κλειστά κέντρα, κ.α.).

Πειθαρχικές Ποινές

- Αυστηροποίηση των πειθαρχικών ποινών για τα εγκλήματα που τελούνται από ένστολο προσωπικό των σωμάτων ασφαλείας, όταν αυτά υποκινούνται από ρατσιστικό κίνητρο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ι. Φόρμα Καταγραφής Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ*

ΦΟΡΜΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ:
ΟΝΟΜΑ ΑΤΟΜΟΥ ΠΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕΙ ΤΗ ΦΟΡΜΑ:
ΦΟΡΕΑΣ:

ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΒΙΑΣ:

ΚΑΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

ΛΕΚΤΙΚΗ
ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ ΑΛΛΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΤΥΠΟΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ
ΕΠΙΘΕΣΗ / ΒΑΡΙΑ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ
ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ
ΒΙΑΣΜΟΣ
ΑΣΕΛΓΕΙΑ–ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ
ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ
ΕΞΥΒΡΙΣΗ

ΦΘΟΡΑ ΞΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
ΕΜΠΡΗΣΜΟΣ
ΑΛΛΗ ΦΘΟΡΑ
ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ
ΚΛΟΠΗ
ΑΠΕΙΛΑΣ
ΑΛΛΟ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΑΙ ΩΡΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ:

ΤΟΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ ΒΙΑΣ:

ΠΟΛΗ/ ΠΕΡΙΟΧΗ:

ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

ΠΡΑΞΗ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΑΤΟΜΟΥ
ΠΡΑΞΗ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑΣ
ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΘΥΜΑ

ΦΥΛΟ: ΗΛΙΚΙΑ:

ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ:

ΕΘΝΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ:

ΘΡΗΣΚΕΙΑ:

ΕΜΠΛΟΚΗ ΣΕ ΑΛΛΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΒΙΑΣ:

ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ:

ΓΝΩΡΙΖΕΙ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΘΥΜΑ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΘΥΜΑ:

ΑΛΛΟΔΑΠΟΣ
ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΕΘΝΟΤΙΚΗ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ
ΧΡΩΜΑ

* Η δημιουργία του Δικτύου Καταγραφής Ρατσιστικής Βίας δρομολογήθηκε με πρωτοβουλία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του Γραφείου της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Το Δίκτυο είναι ανοιχτό σε όλες τις οργανώσεις και φορείς που, παρέχοντας νομικές ή άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες, έρχονται σε επαφή με θύματα ρατσιστικής βίας.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΘΥΤΗ

ΦΥΛΟ: ΗΛΙΚΙΑ: ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ:

ΕΘΝΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ: ΘΡΗΣΚΕΙΑ:

ΕΜΠΛΟΚΗ ΣΕ ΑΛΛΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΒΙΑΣ:

ΙΔΙΟΤΗΤΑ:

ΕΝΣΤΟΛΟΣ
ΔΗΜ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ
ΠΟΛΙΤΗΣ
ΜΕΛΟΣ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΘΥΤΕΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΦΟΡΕΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ

ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ

ΙΑΤΡΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ
ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ
ΑΛΛΟ:

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ (Ανάδειξη στοιχείων σχετικά με ρατσιστικά κίνητρα)

ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΕΧΕΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΘΕΙ ΣΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ
ΤΟ ΘΥΜΑ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΠΡΟΒΕΙ ΣΕ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ
ΕΧΕΙ ΚΙΝΗΘΕΙ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΤΟ ΘΥΜΑ ΑΝΑΖΗΤΕΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
ΤΟ ΘΥΜΑ ΔΕΝ ΕΠΙΘΥΜΕΙ ΝΑ ΠΡΟΒΕΙ ΣΕ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΛΟΓΩ:

ΧΡΗΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ ΓΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνόγλωσσες Αναφορές

Βαγενά-Παλαιολόγου, Ευαγγελία. *Ρατσισμός & Ξενοφοβία: Έρευνα στη Δικαιοσύνη και στην Αστυνομία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2006

Βιδάλη, Σοφία. *Αστυνομία: Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2012

Γιαννόπουλος, Νίκος. «Μικροί Περίπατοι στους Πρόποδες του “Βαθέος Κράτους”»: Η Κρατική Καταστολή την περίοδο 2015-2019» *Ο ΣΥΡΙΖΑ στην Κυβέρνηση, η Αριστερα; επιμ. Λάσκος Χρήστος, Παπαδάτος, Δημοσθένης*. Αθήνα: Τόπος, 2020. 311-315

Διεθνής Αμνηστία. «Αστυνομική Βία στην Ελλάδα». Ηνωμένο Βασίλειο: Διεθνής Αμνηστία, 2012
--- «Κράτος εν Κράτει: Κουλτούρα Κακομεταχείρισης και Ατιμωρησίας στην Ελληνική Αστυνομία». Ηνωμένο Βασίλειο: Διεθνής Αμνηστία, 2014

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. «Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Πιλοτικής Φάσης». Αθήνα, 2012

--- «Ετήσια Έκθεση 2012». Αθήνα, 2013

--- «Ετήσια Έκθεση 2013». Αθήνα, 2014

--- «Ετήσια Έκθεση 2014». Αθήνα, 2014

--- «Ετήσια Έκθεση 2014». Αθήνα, 2015

--- «Ετήσια Έκθεση 2015». Αθήνα, 2016

--- «Ετήσια Έκθεση 2016». Αθήνα, 2017

--- «Ετήσια Έκθεση 2017». Αθήνα, 2018

--- «Ετήσια Έκθεση 2018». Αθήνα, 2019

--- «Ετήσια Έκθεση 2019». Αθήνα, 2019

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. «Η Αντιμετώπιση της Ρατσιστικής Βίας από την Αστυνομία και τη Δικαιοσύνη». Αθήνα, 2011

Ελληνική Αστυνομία (ΕΛ.ΑΣ.), «Αξιολόγηση των ευρημάτων διενεργηθείσας αυτοψίας από το Συνήγορο του Πολίτη (ΣτΠ) στα Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών στην Αμυγδαλέζα Αττικής και στην Κόρινθο και τους χώρους κράτησης τη Δ/νσης Αλλοδαπών

- Αττικής (Π. Ράλλη 24). Προβλήματα και προτάσεις (Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2012)». Αθήνα, 19/7/2013
- . «Ετήσια Έκθεση Απολογισμού Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων 2018». Αθήνα, 2019
- ΕφΣυν, «[Όργιο Αστυνομικής Βίας στην Πλατεία Βικτωρίας](#)», 5/7/2020
- Καλογεράκη, Στεφανία. «Δευτερογενής Ανάλυση Ποσοτικών Δεδομένων: Μια Μεθοδολογική Επιλογή με Πολλαπλά Οφέλη και Περιορισμούς» *Ερευνητικές Υποδομές και Δεδομένα στην Εμπειρική Κοινωνική Έρευνα*. Επιμ. Τσιώλης, Γιώργος. κ.α..Αθήνα: Νήσος, 2011. 161-188
- Καμπάνια για την Πρόσβαση στο Άσυλο. «Συνθήκες Διοικητικής Κράτησης & Πρόσβαση στη Διαδικασία Ασύλου». Αθήνα, 2014
- Καψάλης, Απόστολος. *Μετανάστες Εργάτες στην Ελλάδα: Εργασιακές Σχέσεις και Μεταναστευτική Πολιτική στην Εποχή των Μνημονίων*. Αθήνα: Τόπος, 2018
- Λιαλιούτη, Ζηνοβία, κ.α. «Η Ξενοφοβία στην Ελλάδα ως Ερευνητικό Πρόβλημα: Εννοιολογικά και Μεθοδολογικά Ζητήματα». *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας* 35 (2017): 161-18
- Παπαϊωάννου, Κωστής. Τα «Καθαρά Χέρια» της Χρυσής Αυγής. Αθήνα: Μεταίχμιο, 2013
- Παπακωσταντής, Γιώργος Β.. *Ελληνική Αστυνομία: Οργάνωση, Πολιτική και Ιδεολογία*. Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2003
- Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ελισάβετ. *Κατάχρηση Εξουσίας & Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Αθήνα: Σάκκουλας, 2013
- . «Αστυνομική Βία, Νομικοί Κανόνες και Πράξη» *Αστυνομία και Αριστερά*. Επιμ. Βιδάλη, Σοφία. Αθήνα: Νήσος, 2018. 143-167
- Συνήγορος του Πολίτη. «Αυτοψίες στα κέντρα κράτησης αλλοδαπών Αμυγδαλέζα και Κορίνθου και στους χώρους κράτησης της Δ/σης Αλλοδαπών Αττικής στην οδό Πέτρου Ράλλη. Προβλήματα και προτάσεις». Αθήνα 29/5/2013
- . «Το Φαινόμενο της Ρατσιστικής Βίας στη Ελλάδα και η Αντιμετώπισή του». Αθήνα, 2013
- «Ετήσια Έκθεση 2018». Αθήνα, 2019
- Human Rights Watch. «Ανεπιθύμητοι Επισκέπτες: Καταχρηστικές Πρακτικές της Ελληνικής Αστυνομίας κατά των Μεταναστών στην Αθήνα». ΗΠΑ, 2013
- Ψαρράς, Δημήτρης. *Η Μαύρη Βίβλος της Χρυσής Αυγής*. Αθήνα: Πόλις, 2012

Ξενόγλωσσες Αναφορές

- Antonopoulos, Georgios A. "Greece: Policing Racist Violence in the 'Fenceless Vineyard". *Race & Class* 48.2 (2006): 92-100
- Black, Donald. "Violent Structures". *Violence: From Theory to Research*, επιμ. Zahn Margaret A. et al. New York: Matthew Bender & Co, 2014. 145-158
- Chaney, Cassandra, Robertson, Ray. "Racism and Police Brutality in America". *Journal of African American Studies* 17 (2013)
- Galariotis et al. *Xenophobic Manifestations, Otherness and Violence in Greece 1996-2016: Evidence from an Event Analysis of Media Collections*. Max Weber Programme. Italy: European University Institute, 2017
- European Network Against Racism. "Racist Crime & Institutional Racism in Europe". Brussels, 2019
- Lambert, John, Jenkinson, Robert. *Crime, Police and Race Relations*. Birmingham: Oxford UP, 1970
- Lea, John. "Police Racism: some theories and their policy implications" *Confronting Crime*. Ed. Matthews, Roger, Young, Jock. London: Sage Publications, 1986. 145-165
- Miller et al., "Racism and Police Stops: Adapting US and British Debates to Continental Europe". *European Journal of Criminology* 5 (2008):161-191
- Papageorgiou, Anastasia-Asimina. "Racist Violence in Greece: Mistakes of the Past and Challenges for the Future" *Europe in Crisis: Crime, Criminal Justice, and the Way Forward Volume II* Ed. Spinellis C., D. et al. Athens: Antonis N. Sakkoulas, 2017. 1497-1521
- Papanicolaou, Georgios, Papageorgiou Ioannis. "The Police and the Far right in Greece: A Case Study of Police Voting Behaviour in Athens" *Crime, Law & Social Change* . Vol. 66 Issue 4 (2016), 397-419